

ISSN : 2229-693X

অসম কলেজ শিক্ষক সংস্থা আলোচনী

Assam College Teachers' Association

JOURNAL

A Quarterly Peer Reviewed Multidisciplinary Online Journal

Volume : XLII, No. 3 (July, 2023)

Assam College Teachers' Association (ACTA)

ACTA House, Solapar

Guwahati - 781008, Assam, India

Mail : actajournal2023@gmail.com

Web : www.acta.org.in

Cover : Manjit Rajkhowa

Chief Editor
Dr. Apratim Nag

ISSN : 2229-693X

অসম কলেজ শিক্ষক সংস্থাৰ আলোচনী
Assam College Teacher's Association

JOURNAL

A Quarterly Peer Reviewed Multidisciplinary Online Journal
Volume : XLII, No. 3 (July, 2023)

Chief Editor
Dr. Apratim Nag

অসম কলেজ শিক্ষক সংস্থা আলোচনী

Assam College Teachers' Association

JOURNAL

A Quarterly Peer Reviewed Multidisciplinary Journal

Volume : XLII, No.3 (July, 2023)

ISSN : 2229-693X

Editorial Board

Advisors

Prof. Jiten Hazarika, Vice Chancellor, Dibrugarh University
Prof. Jyoti Prasad Saikia, Vice Chancellor, Birangana Sati Sadhani Raijyik Vishwavidyalaya, Golaghat
Prof. Dipti Phukan Patgiri, Former Prof. & Head, Department of Assamese, Gauhati University
Prof. Utpal Borah, Department of Bio-Technology, IIT, Guwahati
Prof. Jogen Chandra Kalita, Department of Zoology, Gauhati University
Dr. Kiran Hazarika, Pro. VC, IGNOU
Dr. Rabindranath Sarma, Associate Professor, Department of Anthropology and Tribal Studies, Central University of Jharkhand, Ranchi, Dr. Dhanjit Deba, Gauhati University

Advisors from ACTA

Dr Rumi Khaleen, President (Incharge), ACTA

Dr. Jayanta Baruah, General Secretary, ACTA

Sri Pranjal Gogoi, Academic Secretary, ACTA

Chief Editor

Dr. Apratim Nag

Associate Editors

Dr. T. P. Upadhyaya

Dr. Jayanta Das

Dr. Hari Prasad Baruah

Dr. Raktim Pator

Dr. Lakhya Jyoti Borthakur

Dr. Bhaskar Jyoti Gogoi

Published by :

Dr. Jayanta Baruah, General Secretary,
Assam College Teachers' Association, Solapar, Guwahati - 8

Printed at : GRAPHIKA, Shankar Mandir Road, Amulapatty, Sivasagar (Assam)

DISCLAIMER :

The responsibility for the facts, quotations made, opinions expressed, or conclusions arrived at in the articles is entirely that of the authors, and neither the editor nor the publisher nor any of the members of the editorial or advisory bodies accept any responsibility for them.

Notes from the Editors

It gives us immense pleasure to find that the new format of the ACTA Journal has been able to endear itself to the readers. This has been possible only because of the positive response as well as unwavering support of the members of the organisation towards the growth and development of the journal.

The present Editorial Board, in sequel to the efforts of its predecessors, is trying its level best to ensure that the quality of the journal is maintained so that another step forward towards the goal of enlisting it in the UGC-CARE list is achieved. The enormous growth of journals in our country in particular and across the globe in general has made maintenance of quality an arduous task and the board members have left no stone unturned to ensure that the quality is not compromised under any circumstances.

With the introduction of the National Education Policy (NEP) 2020 in the state of Assam from the current academic session, the college teachers of the State have come forward with a positive bent of mind to play a pivotal role in the educational arena of the country in general and Assam in particular in spite of the various constraints and hardships. The sense of commitment and dedication of the college teachers of the State is evident in the NAAC accreditation results of the colleges of the State.

In spite of the fact that NAAC as well as UGC encourages publication in only UGC-CARE enlisted journals, the encouraging response that the journal has received from the members of the ACTA is really praiseworthy. It is really gratifying to note that within a short span of time, the entire exercise of collection of articles, getting those reviewed and making them ready for publication could be achieved. This has been possible due to the committed efforts of the authors and all the members of the Editorial Board.

We shall be failing in our duty if we do not put on record our appreciation for the ACTA leadership, the members of the CEC and everyone else who were in some way or the other associated with the publication of the journal. The Academic Secretary, ACTA deserves special mention for his proactive role in the entire exercise. As the present edition of the journal sees the light of the day, we are hopeful that it will be able to live up to the expectations of the readers in general and the honourable members of ACTA in particular. Though utmost care has been taken to ensure that the journal remains free from errors, yet inadvertently, some errors might have crept in for which the members of the Editorial Board own full responsibility.

SUBMISSION GUIDELINES

Ethical Policy:

- A Research paper/article submitted for publication should be solely original and previously unpublished.
- All individuals listed as author or co-authors must make substantial contributions and approve the final version of the manuscript to be published.
- Author(s) is/are solely responsible for copyright clearance, factual inaccuracies and opinions expressed in the manuscript.

Review Policy:

- Each manuscript will be examined by the Editorial Board, and then forwarded to referees for blind review. If one of the referees rejects the paper, it will be sent to a third reviewer for critical comments. The research paper/article will be published only when recommended by the referees.

Plagiarism Policy:

- The journal strictly adopts a plagiarism policy as outlined in the UGC's (Promotion of Academic Integrity and Prevention of Plagiarism in Higher Educational Institutions) Regulations, 2018.

Publication Policy:

Length:

- The manuscript, including the Reference/ Works cited section should be written within 2000 to 4000 words.
- The abstract should be within 250 words, followed by five or six keywords.

Font Style and Size:

- The manuscript should be typed in MSWord (English) or Pagemaker (Assamese).
- A manuscript in Assamese should be typed in Geetanjali Light Font of Ramdhenu Software with a font size of 13point.
- A manuscript in English should be typed in Times New Roman with a font size of 12 point.

Citation Style:

- Manuscripts should follow the formatting/editing guidelines of the MLA Handbook (8th Edition) or APA Manual (7th Edition) for all the in-text and end-text citations.

Journal

Assam College Teachers' Association
Volume : XLII, No. 3 (July, 2023)

CONTENTS

- 'গৰীয়সী' আলোচনীত প্ৰকাশিত অণুগল্প :
বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ /6
মৃদুলা মৰাণ, জুবিলী শইকীয়া
- কেশদা মহন্তৰ শিশু গীত আৰু কবিতা— এটি
অধ্যয়ন /21
ড° মধুস্মিতা বৰুৱা চাংকাকতি
- বিযুৰোভা গীতৰ উৎস আৰু মনস্তত্ত্ব /28
ড° বসন্ত মঙ্গল দত্ত
- ভাই খাময়াং সকলৰ পৰম্পৰাগত লোকঔষধ /31
কুকিলা শ্যাম, ড° গৌতম বৰা
- সাধু কথা, বেজবৰুৱা আৰু অসমীয়া জনজীৱনত
ইয়াৰ প্ৰভাৱ /38
ড° ত্ৰিদিব কুমাৰ গোস্বামী
- অসমীয়া বৰ্ণমালা আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি :
এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন /41
ড° নৱমী গগৈ
- Empowering Women in the
Ramayana: Examining the Role of Sita
and Other Female Characters /48
Diganta Mudoi, Dr. Dhiren Tamuli
- Creation of Mizoram State and Insur-
gency in Mizo Hill : An Overview /63
Munin Borah
- Skill Development for Tribal Youths
in India: Existing Status and Future
Strategies /70
Safiul Islam
- Manipuri Legend Panthoibi and the
Social Content /76
Dr. Saikhom Robindro Singh
- Health Inequality in the Districts of
Assam : Evidence from the National
Family Health Survey (NFHS) Report
- 5/82
Dr. Ira Das
- The Role of Environmental
Sustainability and its Conservation /91
Dr. Imrul Hussain
- Status of Empowerment of Schedule
Tribe's People in Assam: A Case Study
of Three selected Development Blocks
in Sonitpur district /97
Dr. Sanjoy Saha

‘গৰীয়সী’ আলোচনীত প্ৰকাশিত অণুগল্প : বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ

মৃদুলা মৰাণ, জুবিলী শইকীয়া
সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
দেৰগাঁও কমল দুৰৰা মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ

অণুগল্প হৈছে একেবাৰে সংক্ষিপ্ত পৰিসৰৰ গল্প সাহিত্য। বিশ্বৰ বিভিন্ন সাহিত্যত ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ গল্প সাহিত্য ৰচনাৰ পৰম্পৰা পৰিলক্ষিত হয়। তেনে পৰম্পৰাৰ পৰাই অণুগল্পৰ (Flash Fiction) জন্ম। ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ গল্প বুজাবলৈ ইংৰাজী ভাষাত বিভিন্ন পৰিভাষা ব্যৱহাৰ কৰা হয় যদিও সেইবোৰৰ ভিতৰত ‘Flash Fiction’ শব্দটোহে অধিক ব্যৱহাৰ হ’বলৈ ধৰিছে। অসমীয়াত ইংৰাজীৰ আদৰ্শত ‘মাইক্ৰ’ কাহিনী, ‘নেন’ কাহিনী আদি পৰিভাষা ব্যৱহাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। কিন্তু ‘অণুগল্প’ শব্দটোৰ ব্যৱহাৰহে অধিক চকুত পৰে। এনে কাৰণতে আমাৰ আলোচনাত ‘Flash Fiction’ বুজাবলৈ ‘অণুগল্প’ শব্দটোকে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। প্ৰথম অৱস্থাত সাহিত্যৰ এই ৰূপটোৱে মূল সুঁতিৰ অসমীয়া আলোচনীত স্থান লাভ কৰা নাছিল। কিন্তু লাহে লাহে ‘অণুগল্প’ৰ জনপ্ৰিয়তা আৰু চৰ্চাৰ ব্যাপকতালৈ লক্ষ্য কৰি মূল সুঁতিৰ আলোচনীত ইয়াক ঠাই দিয়া পৰিলক্ষিত হৈছে। লগতে এতিয়ালৈকে ভালেখিনি অণুগল্প সংকলনো প্ৰকাশ পাইছে। নৱ্য মাধ্যমত অণুগল্পৰ নিয়মীয়া চৰ্চা পৰিলক্ষিত হয়। এনে পৰিপ্ৰেক্ষিতত অসমীয়া অণুগল্পৰ অধ্যয়ন-গৱেষণাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ কথাও আহি পৰে। সেইবাবে এই গৱেষণা-পত্ৰখনিত ‘গৰীয়সী’ আলোচনীৰ নিৰ্বাচিত চাৰিটা সংখ্যাত প্ৰকাশিত অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰে এই গৱেষণা-পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। পত্ৰখনত ‘গৰীয়সী’ আলোচনীখনৰ ২০২৩ বৰ্ষৰ এপ্ৰিল, জুলাই, আগষ্ট আৰু ছেপ্টেম্বৰ সংখ্যাত প্ৰকাশিত ৫৯ টা অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ কৰিবলৈ লোৱা হৈছে। মূল আলোচনালৈ যোৱাৰ পূৰ্বে অণুগল্পৰ ধাৰণা-বিশেষত্ব আৰু অসমীয়া ভাষাত অণুগল্প চৰ্চাৰ সংক্ষিপ্ত পৰিচয় এটা দাঙি ধৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বীজশব্দ : অণুগল্প, আংগিক, গৰীয়সী, বিষয়বস্তু।

১. আৰম্ভণি

‘অণুগল্প’ হৈছে সাহিত্যৰ এটা স্বতন্ত্ৰ বিধা। ‘চুটিগল্প’, ‘এক মিনিটৰ গল্প’ আদিৰ লগত ‘অণুগল্প’ৰ সম্পৰ্ক আছে যদিও তেনে সাহিত্য-ৰূপৰ পৰা পৃথক বিশেষত্ব অণুগল্পৰ আছে। “এক মিনিটৰ গল্প চুটিগল্পৰে এটা ভাগ বা শাখা। ই চুটিগল্পতকৈ চুটি।” (বৰুৱা ২০২১ : ২৮১) ‘অণুগল্প’ শব্দৰ বিভিন্ন ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ আছে; যেনে— flash fiction, microfiction, microstories, short-shorts, short short stories, very short stories, sudden fiction, postcard fiction আৰু nanofiction আদি। (Sustana 2021) অৱশ্যে এই প্ৰতিশব্দবোৰৰ ভিতৰত বৰ্তমান ‘Flash Fiction’ শব্দটোহে অধিক ব্যৱহাৰ হ’বলৈ ধৰিছে। অসমীয়াত ইংৰাজীৰ আদৰ্শত ‘মাইক্ৰ’ কাহিনী, ‘নেন’ কাহিনী আদি পৰিভাষা ব্যৱহাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। কিন্তু ‘অণুগল্প’ শব্দটোৰ ব্যৱহাৰহে অধিক চকুত পৰে। “পশ্চিমীয়া সাহিত্যত ‘ফ্লাশ্ ফিক্শ্যন’ (Flash Fiction), ‘মিনি ছাগা’ (Mini Saga), ‘মাইক্ৰ’ ফিক্শ্যন’ (Micro Fiction), ‘মাইক্ৰ’ ষ্ট’ৰীজ’ (Micro Stories), ‘মিনিউট ফিক্শ্যন’ (Minute Fiction), ‘চাডেন ফিক্শ্যন’ (Sudden Fiction), ‘চৰ্ট চৰ্ট ষ্ট’ৰীজ’ (Short Short Stories), ‘ভেৰি চৰ্ট ষ্ট’ৰি’ (Very Short Story), ‘নেন’ ফিক্শ্যন’ (Neno Fiction), ‘চিক্স ৱৰ্ড ষ্ট’ৰি’ (Six Word Story) আদি বিভিন্ন নামেৰে সাহিত্যৰ যি ধাৰা চলি আহিছে, সেই ধাৰাই আহি অসমত ‘অণুগল্প’ নাম ল’লেহি।” (মহন্ত ২০২০) এনে কাৰণতে আমাৰ আলোচনাত ‘Flash Fiction’ বুজাবলৈ ‘অণুগল্প’ শব্দটোকে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। হিন্দী ভাষাত ‘লঘুকথা’ শব্দৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়।

প্ৰথম অৱস্থাত সাহিত্যৰ এই ৰূপটোৱে মূল সুঁতিৰ অসমীয়া আলোচনীত স্থান লাভ কৰা নাছিল। কিন্তু লাহে লাহে ‘অণুগল্প’ৰ জনপ্ৰিয়তা আৰু চৰ্চাৰ ব্যাপকতালৈ লক্ষ্য কৰি মূল সুঁতিৰ আলোচনীত ইয়াক ঠাই দিয়া পৰিলক্ষিত হৈছে। লগতে এতিয়ালৈকে ভালেখিনি অণুগল্প সংকলনো প্ৰকাশ পাইছে। নৱ্য মাধ্যমত অণুগল্পৰ নিয়মীয়া চৰ্চা পৰিলক্ষিত হয়। এনে পৰিপ্ৰেক্ষিতত

অসমীয়া অণুগল্পৰ অধ্যয়ন-গৱেষণাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ কথাও আহি পৰে। সেইবাবে এই গৱেষণা-পত্ৰখনিত ‘গৰীয়সী’ আলোচনীৰ নিৰ্বাচিত চাৰিটা সংখ্যাত প্ৰকাশিত অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

১.১ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য

‘গৰীয়সী’ আলোচনীত প্ৰকাশিত অণুগল্প : বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ শীৰ্ষক এই অধ্যয়নৰ মূল উদ্দেশ্যসমূহ হ’ল—

■ অসমৰ এখন গুৰুত্বপূৰ্ণ সাহিত্য বিষয়ক আলোচনী ‘গৰীয়সী’ত প্ৰকাশিত নিৰ্বাচিত অণুগল্পৰ আধাৰত অসমীয়া অণুগল্প চৰ্চাৰ গতি-বিধি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা আৰু

■ নিৰ্বাচিত ৫৯ টা অণুগল্পৰ আধাৰত অসমীয়া অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ কৰা।

১.২ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব

সাম্প্ৰতিক সময়ত বিশেষ চৰ্চা হোৱা অথচ সমালোচনাৰ দিশেৰে উপেক্ষিত হৈ থকা অসমীয়া অণুগল্পৰ বিষয়বস্তু আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব এই অধ্যয়নৰ যোগেদি স্পষ্ট হ’ব। লগতে এই অধ্যয়নৰ যোগেদি অসমীয়া অণুগল্প চৰ্চাৰ গতি-বিধি সম্পৰ্কীয় এটা ধাৰণা লাভ কৰিব পৰা যাব। এনে কাৰণতে এই অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আছে বুলি ক’ব পৰা যায়।

১.৩ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি

বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰে এই গৱেষণা-পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ‘গৰীয়সী’ আলোচনীখনৰ ২০২৩ বৰ্ষৰ এপ্ৰিল, জুলাই, আগষ্ট আৰু ছেপ্টেম্বৰ সংখ্যাত প্ৰকাশিত ৫৯ টা অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ কৰিবলৈ যোৱাৰ পূৰ্বে অণুগল্পৰ ধাৰণা-বিশেষত্ব আৰু অসমীয়া ভাষাত অণুগল্প চৰ্চাৰ সংক্ষিপ্ত পৰিচয় এটা দাঙি ধৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

১.৪ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ

অধ্যয়নৰ পৰিসৰত ‘গৰীয়সী’ আলোচনীৰ ২০২৩ বৰ্ষৰ চাৰিটা সংখ্যা সামৰি লোৱা হৈছে। সেই সংখ্যাকেইটা হৈছে এপ্ৰিল, জুলাই, আগষ্ট আৰু ছেপ্টেম্বৰৰ সংখ্যা। এই চাৰিটা সংখ্যাত প্ৰকাশিত ৫৯ টা অণুগল্পৰ আধাৰত অসমীয়া অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

১.৫ পূৰ্বকৃত অধ্যয়নৰ সমীক্ষা

অসমীয়া ভাষাত অণুগল্পৰ ধাৰণা, বিশেষত্ব, লিখাৰ কৌশল সম্পৰ্কীয় কেতবোৰ অধ্যয়ন ইতিমধ্যে সম্পাদিত হৈছে যদিও গৱেষণামূলক দৃষ্টিৰে বিষয়টোৰ অধ্যয়ন তেনেকৈ হোৱা নাই। ৰঞ্জুমণি মহন্তই (২০২০) ‘অণুগল্প সম্পৰ্কে কিছু কথা’ নামৰ প্ৰবন্ধত অণুগল্পৰ ধাৰণা, বিশ্ব সাহিত্যত অণুগল্পৰ অৱস্থিতি আৰু অণুগল্পৰ বৈশিষ্ট্যৰ বিষয়ে অতি সংক্ষিপ্তভাৱে আলোচনা কৰিছে। টুনুজ্যোতি গগৈয়ে (২০২১) ‘একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া গল্প : এক বিহংগম অৱলোকন’ নামৰ প্ৰবন্ধত একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া চুটিগল্পৰ অন্তৰ্গতভাৱে অসমীয়া অণুগল্প চৰ্চাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে। তেওঁ প্ৰধানকৈ অণুগল্প চৰ্চা কৰা গল্পকাৰ আৰু অণুগল্প সংকলনৰ এক তথ্য দাঙি ধৰিছে। শান্তনু কৌশিক বৰুৱাৰ ‘সংক্ষিপ্ত অসম বিশ্বকোষ’ৰ প্ৰথম খণ্ডত অসমীয়া এক মিনিটৰ গল্প আৰু অণুগল্পৰ সংক্ষিপ্ত ইতিহাস অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। জাহ্নৱী দেৱীয়ে (২০২৩) ‘চুটিগল্প আৰু অণুগল্পৰ ৰচনা কৌশল’ শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত চুটিগল্পৰ লগতে অণুগল্পৰ ৰচনা কৌশল সম্পৰ্কে পৃথকভাৱে চমুকৈ আলোচনা কৰিছে। দেৱীৰ আলোচনাই চুটিগল্পতকৈ অণুগল্পৰ ৰচনা কৌশল কোনবোৰ দিশত পৃথক, সেয়া স্পষ্ট কৰিছে।

২. অণুগল্পৰ ধাৰণামূলক পৰিচয়

অণুগল্প হৈছে একেবাৰে সংক্ষিপ্ত পৰিসৰৰ গল্প সাহিত্য। বিশ্বৰ বিভিন্ন সাহিত্যত ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ গল্প সাহিত্য ৰচনাৰ পৰম্পৰা পৰিলক্ষিত হয়। তেনে

পৰম্পৰাৰ পৰাই অণুগল্পৰ (Flash Fiction) জন্ম। সমালোচকসকলৰ মতে ঊনবিংশ শতিকাৰ আমেৰিকান লেখক ৱাল্ট ৱেইটমেন, এমব্ৰ’ছ বায়াৰ্চ আৰু কেট চ’পিনৰ ৰচনাত অণুগল্পৰ আদিম ৰূপটো পোৱা যায়। ‘কচুম’পলিটান’ নামৰ আলোচনীখনে ১৯২০ চনত ‘ভেৰি চৰ্ট ষ্ট’ৰি’ নামেৰে যথেষ্ট সংখ্যক এই ধাৰাৰ সাহিত্য প্ৰকাশ কৰিছিল। আৰ্নেষ্ট হেমিংৱেৰ (E. Hemingway) দৰে লেখকেও অতি ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ গল্প ৰচনা কৰিছিল। তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত আটাইতকৈ বিখ্যাত অণুগল্পটো হৈছে— “For sale: Baby shoes. Never worn.” মাৰ্কিন লেখক লিডিয়া ডেভিছ আৰু আমেৰিকান সাহিত্যিক ৰবাৰ্ট অ’লেন বাৰ্টলাৰে অণুগল্প তথা অণুগল্পৰ দৰে সৰু গল্প ৰচনা কৰিয়েই ক্ৰমে ‘মেন অব্ বুকাব’ আৰু ‘পুলিৎজাৰ বঁটা’ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। বৃটেইন আৰু নিউজিলেণ্ডে National Flash Fiction Day পালন কৰে। ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত বিভিন্ন সময়ত অণুগল্প প্ৰতিযোগিতা আয়োজন কৰি অহা হৈছে। এইদৰে বিশ্ব সাহিত্যত অণুগল্পই জনপ্ৰিয়তা আৰু গুৰুত্ব লাভ কৰিছে। কিমান আয়তনৰ হ’লে এটা অণুগল্প আদৰ্শ অণুগল্প ৰূপে স্বীকৃত হ’ব, সেই সম্পৰ্কে সমালোচকসকলৰ মতৰ মাজত পাৰ্থক্য আছে। কিন্তু অণুগল্পৰ আয়তন যে ‘অণু’ হ’বই লাগিব, সেই কথা সকলোৰে স্বীকাৰ কৰিছে। জাহ্নৱী দেৱীয়ে অণুগল্পৰ বিভিন্ন লক্ষণৰ বিষয়ে এনেকৈ উল্লেখ কৰিছে— “অণুগল্পক এক ‘শাণিত শৰ’ বুলি অভিহিত কৰিব পাৰি। ইয়াৰ একমাত্ৰ উদ্দেশ্য লক্ষ্যভেদ কৰা। অণুগল্পত কম পৰিসৰতে অলপ কথাকে অনন্য উপলক্ষৰ উন্মোচন হয়। অণুগল্পত কোনো গল্প থাকিবও পাৰে, নাথাকিবও পাৰে। অণুগল্পত চমক থাকিব লাগিব। ...চুটিগল্পৰ সকলো মাধুৰ্য অণুগল্পত থাকিব লাগিব। কাব্যময়তা অণুগল্পৰ লক্ষণ। অণুগল্পত চুটিগল্পত নথকাৰ দৰেই তত্ত্ব-উপদেশ নাথাকে। এশ-ডেৰশ শব্দ বা তাতোকৈ কম শব্দৰ মাজত সীমাবদ্ধ কৰি ৰাখিব লাগিব। আন এচামৰ মতে ৩০০-৪০০ শব্দৰ মাজত সীমাবদ্ধ কৰি ৰাখিব লাগিব। অণুগল্পৰ মাজেৰে জীৱনৰ খণ্ড ছবি উদ্ভাসিত হ’ব লাগিব। ইয়াত বৰ্ণনাৰ

বাহুল্য নাথাকে। ক'বলগীয়া কথা দীঘলীয়া বৰ্ণনাৰে নকৈ ইঙ্গিতময়তাৰে আঙুলিয়াই দিয়া হয়। অণুগল্পটি পাঠ কৰাৰ অন্তত পাঠকে নিজাকৈ অৰ্থ বুজি ল'ব পাৰে। অণুগল্পকাৰ প্ৰচণ্ড সংযমী হয়। আকস্মিক পৰিণতি থাকে। অণুগল্পক কেমেৰাৰ ফ্লাছলাইটৰ সৈতে তুলনা কৰিব পাৰি। কেমেৰাৰ লাইট ক্ষণিকৰ বাবে জ্বলি নুমাই যায়; কিন্তু ফটোখন কেমেৰাৰ বুকুত সোমাই বয়। অণুগল্প যেন এক বিজুলী চমক। ক্ষণিকৰ বাবে জ্বলি উঠি সংবেদনশীলজনৰ হৃদয়ত থৈ যায় তাৰ অনুভৱৰ বেখা। অণুগল্পত একোটি মেছেজ প্ৰচ্ছন্ন ৰূপত নিহিত হৈ থাকে। বহু সময়ত সেই মেছেজক কেন্দ্ৰ কৰি অণুগল্পৰ শিৰোনাম দিয়া হয়। ইয়াৰ বাহিৰেও লেখকসকলে অণুগল্পৰ বিষয়বস্তু অনুসৰি শিৰোনাম দিয়া দেখা যায়।” (দেৱী ২০২৩: ৫৮) বিশ্বৰ প্ৰেক্ষাপটত ক্ষুদ্ৰাকৃতিৰ গল্প ৰচনাই প্ৰসাৰ লাভ কৰাৰ কাৰণ সম্পৰ্কে সমালোচক টুনুজ্যোতি গগৈয়ে এনেদৰে কৈছে— “আধুনিক সাহিত্য জগতত ভাবৰ ইংগিতময় প্ৰকাশ, সংক্ষিপ্তকৰণ, ভাষাৰ মেদবৰ্জন আদি দিশত মনোযোগ দিয়াটো জৰুৰী বিষয় হিচাবেই বিবেচিত হৈছে। সন্দেহ নাই, অত্যধিক কৰ্ম ব্যস্ততা, ব্যৱস্থাৰ আমূল পৰিৱৰ্তন আদিয়ে এনে পৰিৱেশ লাহে লাহে গঢ়ি তুলিছে। ইয়াৰ ফলত অণু গল্পৰ ধাৰাটোৱে বিশ্ব সাহিত্যত ক্ৰমাৎ জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিছে।” (গগৈ ২০২১: ২০০)

২.১ অণুগল্পৰ বিশেষত্ব

সাহিত্যৰ এটা স্বকীয় ৰূপ হিচাপে অণুগল্পৰ কিছুমান বিশেষত্ব পৰিলক্ষিত হয়। ওপৰৰ আলোচনাত অণুগল্পৰ বৈশিষ্ট্য কেতবোৰ স্পষ্ট হৈ আছে। তলত অণুগল্পৰ আন কেতবোৰ বিশেষত্ব সংক্ষেপে উল্লেখ কৰা হ'ল—

- ক. কম পৰিসৰত বিশাল সত্যৰ উন্মোচন।
- খ. আৰম্ভণি, মধ্যভাগ আৰু এটা সামৰণি থকা প্ৰয়োজন।
- গ. শেষত এটা ক্লাইমেক্স অণুগল্পৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য।
- ঘ. কাহিনী থাকিবও পাৰে অথবা নাথাকিবও পাৰে।
- ঙ. নিৰ্মেদ অৰ্থাৎ বৰ্ণনাৰ বাহুল্য থাকিব নালাগিব।
- চ. কিছু কথা আবুৰত ৰাখি পাঠকক ভাবাৰ অৱকাশ দিয়া।

ছ. শব্দৰ ব্যৱহাৰত মিতব্যয়িতা। (মহন্ত ২০২০)

৩. অসমীয়া ভাষাত অণুগল্প চৰ্চা : সংক্ষিপ্ত পৰিচয়

আৰম্ভণি পৰ্যায়ত অসমীয়া ভাষাত ‘বিন্দু’ আদি আলোচনীত একেবাৰে ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ গল্প প্ৰকাশ কৰা হৈছিল। ‘বিস্ময়’ নামৰ বিনোদনধৰ্মী আলোচনীখনে ‘এক মিনিটৰ গল্প’ প্ৰকাশ কৰিছিল। “এক মিনিটৰ গল্প অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ এটা বিশিষ্ট ধাৰা।” (বৰুৱা ২০২১: ২৮১) এই ধাৰাটোক জনপ্ৰিয় কৰি তোলাত ‘বিস্ময়’ আলোচনীখনে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছিল। এনে ধাৰাৰ আৰম্ভণি সম্পৰ্কে শান্তনু কৌশিক বৰুৱাই এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে— “অনিল দাস অসমীয়া এক মিনিটৰ গল্পৰ প্ৰথমগৰাকী গল্পকাৰ। ১৯৬৯ চনৰ পৰা প্ৰকাশিত ‘বিস্ময়’ত প্ৰায় ছিৰিয়াছ দীঘল গল্প-উপন্যাস লিখা দাসে ১৯৮৩ চনৰ কোনোবা এটা সন্ধিয়া হঠাতে অকণমান গল্প এটা আনি ‘বিস্ময়’ৰ সম্পাদকক দিছিল। গল্পটো পঢ়ি বিশেষ একো নভবাকৈ সম্পাদকে কৈছিল, “এইটো দেখোন এক মিনিটৰ গল্প।” সম্পাদকে তেনেকৈ যে ক'লে তেতিয়াৰ পৰা প্ৰায় প্ৰতি সংখ্যাতে প্ৰকাশ পাবলৈ ধৰিলে এক মিনিটৰ গল্প।” (বৰুৱা ২০২১: ২৮১) অসমীয়া ভাষাত ইতিমধ্যে এক মিনিটৰ গল্পৰ কেইবাখনো সংকলন প্ৰকাশ পাইছে। যেনে— ৰক্তাভ জ্যোতি বৰা সম্পাদিত ‘১০০ এক মিনিটৰ গল্প’ (এপ্ৰিল, ২০১০), প্ৰাঞ্জল শৰ্মা বশিষ্ঠৰ ‘এক মিনিটৰ গল্প’ (নৱেম্বৰ, ২০১০), গীতালি বৰুৱাৰ ‘১ মিনিটৰ গল্প’ (২০১৩), অসমী গগৈৰ ‘ছকুৰি ক্ষুদ্ৰ গল্প’ (২০১৮) আৰু ‘তিনিকুৰি তিনিটা ক্ষুদ্ৰ গল্প’ (২০২০) আদি। ইয়াৰে ৰক্তাভ জ্যোতি বৰা সম্পাদিত ‘১০০ এক মিনিটৰ গল্প’ নামৰ সংকলনটোক এক মিনিটৰ গল্পৰ প্ৰথম সংকলন বুলি কোৱা হয়। এক মিনিটৰ গল্পৰ ধাৰাটো ক্ৰমে স্তিমিত হৈ আহে আৰু এক মিনিটৰ গল্পতকৈও কম পৰিসৰৰ ‘অণুগল্প’ই জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। “অসমীয়া সাহিত্যত এতিয়া বিশেষভাৱে জনপ্ৰিয় অণুগল্পৰ ধাৰণা বা এই শব্দটিৰ ব্যৱহাৰ দীৰ্ঘদিনৰ নহয়। অসমীয়াত অণুগল্পৰ ইতিহাস খুচৰিলে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ২০০৮-০৯ বৰ্ষৰ

স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণীৰ পত্ৰিকা সম্পাদক জয়ন্ত পাঠকে অসমীয়া অণুগল্প প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰি শ্ৰেষ্ঠ বিবেচিতসকলক পুৰস্কৃত কৰাৰ উপৰি একাংশ লেখক সৃষ্টিত উদগনি যোগোৱাৰ তথ্য পোৱা যায়। উল্লেখ্য যে পত্ৰিকাৰ একেটা সংখ্যাতে সম্পাদক জয়ন্ত পাঠকৰো কেইবাটাও অণুগল্প প্ৰকাশ পায়।” (বৰুৱা ২০২১ঃ ২৮২) এনেদৰে আৰম্ভ হোৱা অসমীয়া অণুগল্পই পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত প্ৰধানকৈ নব্য মাধ্যমত ব্যাপক গুৰুত্ব লাভ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। লাহে লাহে মুদ্ৰিত মাধ্যমতো অণুগল্প প্ৰকাশৰ পৰম্পৰা এটা আৰম্ভ হয়। অণুগল্পৰ পাঠ আৰু বিশ্লেষণ বিষয়ক অনুষ্ঠান আয়োজন কৰাও দেখা গৈছে। ২০১৮ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত গুৱাহাটীৰ প্ৰাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়ত অধ্যাপক জ্যোতিৰ্ময় সেনগুপ্তৰ উদ্যোগ আৰু পৰিচালনাত তথা সাহিত্যিক অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীৰ উপস্থিতিত অণুগল্পৰ পাঠ আৰু বিশ্লেষণ বিষয়ক এক অনুষ্ঠান আয়োজন কৰা হৈছিল। এই অনুষ্ঠানত অসমৰ ভালেসংখ্যক গল্পকাৰে তেওঁলোকৰ অণুগল্প পাঠ কৰিছিল। প্ৰথম অৱস্থাত ‘গৰীয়সী’ৰ দৰে মূলসুঁতিৰ আলোচনীত অণুগল্পই স্থান লাভ কৰা নাছিল। কিন্তু বৰ্তমান ৰীতা চৌধুৰীৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ পোৱা ‘গৰীয়সী’ আলোচনীখনে প্ৰায় নিয়মীয়াকৈ অণুগল্প প্ৰকাশ কৰা দেখা গৈছে। আলোচনীখনৰ এটা সম্পূৰ্ণ পৃষ্ঠা অণুগল্প প্ৰকাশৰ বাবে সংৰক্ষিত হ’বগৈ বুলি ধাৰণা কৰিব পাৰি। ২০২৩ বৰ্ষৰ এপ্ৰিল সংখ্যাত চাৰিটা সম্পূৰ্ণ পৃষ্ঠাত অণুগল্প প্ৰকাশ কৰা দেখা গৈছে।

অসমীয়া ভাষাত ৰচিত ক্ষুদ্ৰাকৃতিৰ গল্পবোৰক বুজাবলৈ বিভিন্ন পৰিভাষা ব্যৱহাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। যেনে— ‘মিনি গল্প’, ‘ক্ষুদ্ৰ গল্প’ আদি। অৱশ্যে বৰ্তমান ‘অণুগল্প’ পৰিভাষাটোৰ বহুল প্ৰচলন দেখা যায়। চেমবাচ গগইৰ ‘দুকুৰি দুঅঁৰা টিলিকা গল্প’ নামৰ অণুগল্পৰ পুথিত কম দৈৰ্ঘ্যৰ গল্প সদৃশ সৰু কাহিনীবোৰক বুজাবলৈ ‘বাওনা গল্প’, ‘টিলিকা গল্প’, ‘অপহিতা গল্প’ আৰু ‘সাধাৰণ গল্প’ পৰিভাষা ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। দৈনন্দিন জীৱনৰ বিভিন্ন সূক্ষ্ম অথচ গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়ক লৈ চেমবাচ গগই, গীতালি বৰুৱা আদিয়ে অণুগল্প লিখি আহিছে।

‘সাহিত্য ডট অৰ্গ’, ‘নীলা চৰাই’, ‘সন্ধান’ আদি ই-আলোচনীত বিভিন্নজনে অণুগল্প চৰ্চা কৰি আছে। অণুগল্প চৰ্চাৰ বাবে ফে’চবুকত সুকীয়া গোট খোলাও হৈছে। তেনে কেতবোৰ গোটৰ নাম হৈছে— ‘অণুগল্পৰ পৃথিৱী’, ‘অণুগল্পঃ বিন্দুৰ বুকুত সিন্ধুৰ সন্ধান’, ‘অণু-গল্প Short Short Story’ আদি। ‘সাহিত্য ডট অৰ্গ’ নামৰ ই-আলোচনীখনে ২০১৭ চনৰ ৩১ জানুৱাৰী তাৰিখে ‘অসমীয়াত কথা-বতৰা’ গোটত প্ৰকাশিত গল্পৰ মাজৰ পৰা ৫৯ টা অণুগল্প নিৰ্বাচন কৰি প্ৰকাশ কৰিছিল। এই সম্পৰ্কে আলোচনীখনৰ সম্পাদকে এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে— “গল্পখিনি যাদৃচ্ছিকভাৱে লোৱা হৈছে। অণুগল্প সম্পৰ্কে নতুন লেখকসকলৰ মনত এক অস্পষ্ট ধাৰণা আছে, যিহেতু অসমীয়া সাহিত্যত এই ধাৰাৰ গল্প চৰ্চা ইমান ব্যাপকভাৱে অদ্যপি হোৱা নাই। ইয়াত প্ৰকাশিত গল্পকেইটা অণুগল্প সম্পৰ্কে লিখকসকলৰ ধাৰণাৰ এটা প্ৰস্ফুট। গল্পকেইটাক অণুগল্প নাম দিব পৰা যায় নে নেয়ায় সেয়া আলোচনাৰ প্ৰয়োজন। তদুপৰি এটা গৌণ কাৰণো ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে। ইয়াৰ সৰহভাগ গল্পকাৰেই জীৱনৰ প্ৰথম লেখা এই গল্পকেইটা। আমাৰ উদ্দেশ্য আছিল নতুন লিখক এচাম সৃষ্টি কৰা।” আলোচনীখনে সৃষ্টি কৰা অনুগল্পকাৰসকল হৈছে— বন্দিতা গগৈ বৰা, নিলোৎপল শইকীয়া, হিমাংশু ভাগৱতী, মঞ্জুলা বুজৰবৰুৱা, নৱজ্যোতি বৰ্মন, ধনমণি কলিতা, টিংকুমণি দাস, কুশল মহন্ত, জ্যোতিপ্ৰসাদ শইকীয়া, অংকুৰ শইকীয়া, পূজা বৰা, উদিত গগৈ, অঞ্জলি গগৈ বৰগোহাঞি, ৰাজীৱ শৰ্মা, উৎপলা কোঁৰ, মৃণাল শৰ্মা, দৰ্শনা কলিতা, গীতিকা বৰা, মানৱজ্যোতি গোস্বামী, নয়নমণি হালৈ, অনিমা দেৱী, সুনীল দত্ত আদি।

অসমীয়া ভাষাত প্ৰকাশিত কেইখনমান অণুগল্প সংকলন হ’ল উৎপল জোনাক হাজৰিকাৰ ‘১০০ অণু গল্প’ (২০১৬); পৰিস্থিতি বৰদলৈ, লক্ষ্যদেৱ গগৈ, অত্ৰেয়ী গোস্বামীৰ ‘ছকুৰি ৬ টা অণুগল্প’; জয়ন্ত আকাশ বৰ্মনৰ ‘একাৱল্ল’; নীৰুজা বৰা সম্পাদিত ‘অণুগল্পৰ সমাহাৰ’; অজিত ৰাজবংশী সম্পাদিত ‘অণুগল্প- ২০২১’ (নতুন কুৰুক্ষেত্ৰৰ অণুগল্প সংকলন); দীপ হেষ্টিংছ বৰি,

পল্লৰীকা বৰুৱা আৰু কৰিশ্মা শইকীয়া সম্পাদিত 'লুইতপাৰৰ শ্ৰেষ্ঠ অণুগল্প'; দীপাঞ্জন কাশ্যপৰ 'অণুগল্প প্ৰবাহ' (২০২০); নয়নী হাজৰিকাৰ 'আদিপাঠ', দীপক কেওটৰ 'ব্ৰেকিং নিউজ'; ৰাতুল কুমাৰ কাকতিৰ 'চেং-চুলি'; হেমা চৌধুৰী গগৈৰ 'তিনিকুৰি অণুগল্প'; বৰষা শইকীয়াৰ 'ৰাধাৰ বাবে এখন আকাশ', বৰুণ সাহাৰ 'তলা চাবি আৰু অন্যান্য অণুগল্প'; কৰবী গগৈ, জয়ন্ত কুমাৰ দাস আৰু বিনয় বিকাশ গগৈৰ 'ভালপাওঁ তোমাক পৃথিৱী'; উমেশ দত্তৰ 'অণুগল্প সংকলন'; চন্দন ভাগৱতী সম্পাদিত 'লকডাউনৰ অণুগল্প' আদি। জয়ন্ত আকাশ বৰ্মনৰ 'একাৱন' দ্বৈত ভাষাত (অসমীয়া আৰু ইংৰাজী) প্ৰকাশিত অণুগল্প সংকলন। উৎপল জোনাক হাজৰিকাৰ '১০০ অণু গল্প' (২০১৬) অসমীয়া ভাষাৰ অণুগল্পৰ প্ৰথম সংকলন। (বৰুৱা ২০২১ : ২৮২)

বাতৰিকাকতৰ সাহিত্য পৃষ্ঠা আৰু দেওবৰীয়া আলোচনীসমূহতো অণুগল্প প্ৰকাশ কৰা দেখা যায়।

অসমীয়া ভাষাত অণুগল্প চৰ্চা কৰি থকা একাংশ গল্পকাৰৰ নাম হৈছে শান্তনু চাংমাই, বিজিত চুতীয়া, দৰ্শনা কলিতা, অসমী গগৈ, কল্যাণ কংকন কলিতা, হিমাংশু ভাগৱতী, গীতিকা বৰা বনিয়া, চম্পক শৰ্মা, কন্দৰ্জিৎ কল্লোল, ৰাজীৱ ৰাজখোৱা, আব্দুল ৰাকিব, উপাসনা শৰ্মা, ৰূপশ্ৰী তালুকদাৰ, বিকাশ মহন্ত, উদয় সেনাপতি, কুকি বৰা, মমী বৰদলৈ, নৰজিৎ মেধি, লুশ্বিনী শইকীয়া, অঞ্জুমণি শইকীয়া কলিতা, শশীমা বৰুৱা, বিদিশা দত্ত, ৰিতুমণি ভূঞা, মালা দিহিঙীয়া হাজৰিকা, ৰাতুল কলিতা, খনিদ্র ভূষণ মহন্ত, টুটুমণি মহন্ত, তৰালি ঘৰফলীয়া, সুস্মিতা বৰদলৈ বৰা, তুষাৰ ৰঞ্জন কাশ্যপ, জয়ন্ত প্ৰীতম, হিৰণ্ময়ী গোস্বামী, সংগীতা গোস্বামী, তৃপ্তি বৰা, মেঘালী দেৱী, ভাস্কৰ বৰঠাকুৰ, জয়ন্ত দত্ত, প্ৰদীপ কুমাৰ কাকতি, জ্যোতিৰ্ময় গগৈ, উৎপলা কোঁৱৰ, জয়শ্ৰী কলিতা, ড° বৃষ্টি দত্ত, বৰ্ণালী পাঠক, প্ৰাচুৰ্য ষড়ানন দত্ত, গীতিকা হালৈ, শশাংকজ্যোতি ভৰালী, পূৰ্ণাঙ্কী ভট্টাচাৰ্য, মিজু ৰাণী কলিতা, ছুজান আহমেদ শইকীয়া, নিবেদিতা ভূঞা ৰাজকুমাৰী, মৌচুমী চেতিয়া, পম্পী বৰা বৈশ্য, কল্যাণী দত্ত, সীমা নাথ, ড° ৰিমজিম দত্ত, জয়শ্ৰী দুৱৰা, কল্পনা

প্ৰিয়দৰ্শনী বৰগোহাঁই, কল্পনা শৰ্মা, মৃদুস্মিতা বৰবৰা আদি। (গগৈ ২০২১ : ২০১)

৪. মূল আলোচনা

৪.১ 'গৰীয়সী' আলোচনীত প্ৰকাশিত অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত বিশেষত্ব

'গৰীয়সী' আলোচনীৰ ২০২৩ বৰ্ষৰ এপ্ৰিল, জুলাই, আগষ্ট আৰু ছেপ্টেম্বৰ সংখ্যাত প্ৰকাশিত ৫৯ টা অণুগল্পৰ আধাৰত অসমীয়া অণুগল্পৰ বিষয়বস্তুগত বিশেষত্ব সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল—

৪.১.১ দৰিদ্ৰতা আৰু দৰিদ্ৰতাৰ যন্ত্ৰণা

ময়ূৰ জ্যোতি বৰাৰ 'জীৱিকা', অনিমেশ শৰ্মাৰ 'মৃত্যুঞ্জয়' আদি গল্পত দৰিদ্ৰতাৰ লগত সম্পৃক্ত কেতবোৰ দিশৰ চিত্ৰণ দেখা গৈছে। গৰমে দিয়া কষ্টক আওকাণ কৰি জীৱিকাৰ প্ৰয়োজনত ৰ'দৰ মাজতো ওলাই যোৱা দৰিদ্ৰ মানুহৰ জীৱন-চৰ্যাৰ খণ্ডচিত্ৰ 'জীৱিকা' নামৰ অণুগল্পটো— *পুৱাই ওলোৱা টিকটিকীয়া বেলিটো দেখি মনটো ভাল লাগি গ'ল তাৰ। গৰমত উচপিচ কৰি থকা ঘৰৰ মানুহখিনিৰ কষ্ট দেখিও নেদেখে সি। চাইকেলখন লৈ সি গাঁৱৰ ফালে বাট ল'লে, টিনিঙা বজাই বজাই সুৰ লগাই কৈ কৈ, "এই বৰফ লাগিব বৰফ!"* (গৰীয়সী, ছেপ্টেম্বৰ, ২০২৩, পৃ. ৮৪)

অনিমেশ শৰ্মাৰ 'তাড়না' গল্পত সমাজৰ নিম্ন শ্ৰেণীৰ মানুহৰ দুখ প্ৰকাশ হৈছে। আইতাকে বাৰীৰ শাককেইডাল বিক্ৰী কৰি নাতিৰ বাবে বহী কিনাৰ কথা ভাবিছিল; কিন্তু প্ৰয়োজন পূৰণৰ হাবিয়াসত কিদৰে চোঁচাপানী পৰে, তাক প্ৰকাশ কৰিছে—

আইতা, মুঠি কিমানকৈ দিছে?

: হা?

: অ' বোলো শাকৰ মুঠি কিমান?

: দহ টকা বাপা!

: তিনি মুঠিত বিছ টকা হ'বনে?

কাষত বহি থকা নাতিয়েকলৈ চালে তেওঁ...

ঃ হ'বো দে আইতা, দি দি...! বহীখান কালি কিনিম দে, মমডালো নুমাও নুমাও হৈছি...! (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

৪.১.২ প্ৰেম আৰু বিবাহকেন্দ্ৰিক ভিন্ন প্ৰসংগ

তুষাৰ ৰঞ্জন কাশ্যপৰ 'উল্কা' অণুগল্পটোত স্বামীৰ চাৰিত্ৰিক স্থলনৰ কথা গম পোৱাৰ পাছত তেখেতৰ পত্নীৰ মানসিক অৱস্থাৰ বৰ্ণনা পোৱা যায়— "বুকুৰ খলাবমাথিনিতি খপজপকৈ নোটকেইখনমান গুঁজি দি ক'বলৈ যাবলৈ ওলোৱা মানুহজনৰ চাটি-ফুটিবোৰৰ উমান লৈ তাই ধুমুহাই কোবোৱা শুকান কাঠ এডালৰ দৰে বিছনাৰ চুকটোত পৰি থাকিল।" তাৰপাছত তাই কৈছে— "আপুনি আজি ঘৰতে আছে।" (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৩)

জ্যোতিকা ৰাজখোৱা বৰাৰ 'আশা' অণুগল্পত বৈধৱ্য যন্ত্ৰণা আৰু সমাজৰ বান্ধোন আঁতৰাই জীৱনটো নতুনকৈ সজোৱাৰ আশা প্ৰকাশ পাইছে। বদনামলৈ ভয় নকৰি তাই ভাবিছে— "হওক বদনাম, লাজ পালেও অশুভঃ জীৱনটো ৰঙীন কৰিবলৈ কোনোবা এজন বৈ যাব কাষত।" (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

অনিমেশ শৰ্মাৰ 'নিদৰ্শন' অণুগল্পত বিধৱাৰ পুনৰ বিবাহৰ প্ৰসংগ উত্থাপন হৈছে। বিধৱাগৰাকীৰ স্বামীৰ মাকেই বিধৱাগৰাকীক পুনৰ বিয়া দিয়াৰ বাৰ্তা প্ৰকাশ কৰিছে— "ঠিকেই কৈছে, আজিৰ দিনত কোন শাহুৱেকে নিজৰ বোৱাৰীয়েকক জীয়েকৰ দৰে বিয়া দিব বাৰু!" (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

মিনাক্ষী শইকীয়া বৰাৰ 'ছাঁ' অণুগল্পটোত পত্নীৰ মৃত্যুৰ পাছত স্বামীয়ে পালন কৰা সামাজিক নিয়মৰ মাজেৰে সমাজৰ তথাকথিত নিয়মৰ প্ৰতি অণুগল্পকাৰৰ প্ৰতিবাদ প্ৰকাশ পাইছে। গল্পটোত সমতাৰ দিশটো প্ৰতিফলিত হৈছে—

ঃ দেউতা ভাত দিলোঁ।

ঃ মই নাখাওঁ বোৱাৰী।

ঃ কিন্তু কিয়?

ঃ আজি তেওঁৰ সলনি মই মৰা হ'লে তোমালোকে যাঁঠৰ

সম্পূৰ্ণ তৈয়াৰী নকৰিলাহেঁতেননে? বামুণৰ বিধৱাৰ কোনটো নিয়ম বাদ পৰিলেহেঁতেন? (গৰীয়সী, জুলাই, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

কুঞ্জলতা দাসৰ 'ঘৰ' গল্পটোত এটা বাহ্যিক সৌন্দৰ্যৰে ভৰপূৰ ঘৰত থাকিলেও তাত থকা মানুহৰ মাজত আন্তৰিক বান্ধোন নথকাৰ কথা প্ৰকাশ পাইছে— "গিৰীয়েক আৰ্কিটেস্ট। ঘৈণীয়েক ইনটেৰিয়ৰ ডেক'ৰেটৰ। কম ঘৰ হ'বনে তহঁতৰ সেইখন।"

"ঘৰখন নহয়, ঘৰটোহে, মই শুধুৰাই দিলোঁ বান্ধৱীক।" "মনৰ ভিতৰবিলাক ডেক'ৰেট কৰাটো দেখোন বৰ টান অ'।" (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৫)

অনিন্দিতা ডেকাৰ 'জীৱনৰ ভিন্ন ৰাগ' শীৰ্ষক প্ৰথমটো অণুগল্পত বিবাহতকৈ বন্ধুত্বৰ বান্ধোন আৰু আত্মীয়তা শক্তিশালী হিচাপে উপস্থাপন কৰা হৈছে। অণুগল্পটোৰ নায়িকাই কবিতা এটাৰ যোগেদি যুৱকক স্বামী হিচাপে পোৱাৰ আশা ব্যক্ত কৰিছিল। কিন্তু যুৱকজনে তাইক কেৱল 'বন্ধু' হিচাপেহে গ্ৰহণ কৰিছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত তাই অন্যৰ লগত বিবাহ বন্ধনত আবদ্ধ হয়। কিন্তু তাই সুখী হ'ব নোৱাৰিলে। সমাজৰ পাকচক্ৰই তাইক বুজাই দিলে— "বিয়া কৰাবলৈ বন্ধু নালাগে, জীৱনৰ সুখ-দুখৰ খবৰ কিন্তু বন্ধুৱেহে লয়..." (গৰীয়সী, ছেপ্টেম্বৰ, ২০২৩, পৃ. ৮৪) জয়ন্ত আকাশ বৰ্মনৰ 'অ/স্বচ্ছ' গল্পটোত স্বামী-স্ত্ৰীৰ মাজত থকা মানসিক দূৰত্বৰ কথা আছে। স্বামীজনে কেৱল নিজৰ পত্নীৰ বাহ্যিকতাৰ প্ৰতিহে চকু দিছে। কিন্তু তাই যে শাৰীৰিকভাৱে ক্ৰমে অসুস্থ হৈ গৈ আছে, সেই কথা চকুত পৰা নাই। অৱশেষত পত্নীৰ মৃত্যু হয় আৰু স্বামীজনে তেতিয়াহে উপলব্ধি কৰে বাহিৰৰ পাতল ড্ৰেছযোৰতকৈ হৃদয়খন ঢাকি ৰখা ড্ৰেছযোৰ ডাঠ—

এনে পাতল ড্ৰেছ কিয় পিন্ধিছা? মানুহৰ দৃষ্টি সবকি যায়?— খঙতেই গিৰীয়েকে তাইক ক'লে। তাই মিচিকিয়া হাঁহি মাৰি ড্ৰেছযোৰ সলাই ল'লে।

সিদিনা তাইৰ সমাধিত উবুৰি খাই কান্দি কান্দি সি সুধিলে— ইমান ডাঠ ড্ৰেছ কিয় পিন্ধিছিলো? তোমাৰ হৃদয়ৰ ফুটাটো এদিনো নেদেখিলোঁ!

গছৰ সৰাপাতে তাকো সামৰি ল'লে। (গৰীয়সী, ছেপ্টেম্বৰ, ২০২৩, পৃ. ৮৪)

৪.১.৩ নাৰী নিৰ্যাতন

মুৰ্ছনা শইকীয়া গগৈৰ 'পুতলা' নামৰ গল্পটোত ঘৰ এখনত পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ সন্মুখীন হোৱা বোৱাৰীয়েক এগৰাকীৰ কথা প্ৰকাশ কৰা হৈছে। তাই সকলো যত্নগা সহি থাকে; তাই যেন এটা চাবি দিয়া পুতলা—

“মামুন, মই তোমাক এটা চাবি দিয়া পুতলা আনি দিম দেই।”—দদায়েকৰ কথাত অকণমানি ছোৱালীজনী খুব সুখী হৈ পৰে।

তাই উৎসুকতাৰে দদায়েকক সোধে— “সেইটো মোৰ এইবোৰ পুতলাৰ দৰে নহয় নেকি খুৰা? কেনেনো?” ঘৰখনত অনেক ঘটনাৰ সাক্ষী হৈ থকা দদায়েকজনে, অনেক চকুলো ঢাকি ৰাখি মুখখনত মিছাকৈ হাঁহি এটা পিন্ধি থকা বোয়েকৰ ফালে চাই ধীৰেকৈ ক'লে— “তোমাৰ মাৰ নিচিনা।” (গৰীয়সী, আগষ্ট, ২০২৩, পৃ. ৮৬)

প্ৰাচুৰ্য ষড়ানন দত্তৰ 'শুকুলা' গল্পটোত অসুস্থ স্বামীক টেবলেট যাচি শাৰীৰিক অত্যাচাৰ চলাব পৰাকৈ সুস্থ কৰিবলৈ পত্নীগৰাকীয়ে বিচৰা নাই। স্বামীৰ দ্বাৰা শাৰীৰিক-মানসিকভাৱে শোষিত নাৰীগৰাকীয়ে স্বামীৰ মৃত্যুক সহজে গ্ৰহণ কৰিবলৈ সাজু হৈয়েই আছে আৰু স্বামীৰ মৃত্যুৰ অৰ্থ তাইৰ বাবে মুক্তি আৰু শান্তি—

...ধৰমকৈ শব্দটো হৈছিল মাজৰাতি...।

গাল-মুখ উখহি শুই থকা ভাগৰুৱা মানুহজনীয়ে দুচকু মেলি চালে...

ক্ষণেক আগলৈকে সিংহৰ দৰে গৰ্জন কৰি আক্ৰমণ কৰা নিচাগ্ৰস্ত মানুহটো, হ্ৰাস্থৰে তেজবমি কৰি মজিয়াতে বাগৰি পৰি আছে।

“উফ... আকৌ মানে উক দিলে বেমাৰটোৱে।”

টেবুলখনৰ ওপৰতে থকা মানুহটোৰ টেবলেটৰ বিশেষ পেকেটটো লাহেকৈ বুকুত সাবটি থৈ দুচকু মুদি দিলে মানুহজনীয়ে। ...এটি চৰায়ে যেন খুলিব খুজিছে এখনি কঠিন সঁজাৰ দুৱাৰ। ...আলমাৰিটোত অৱশ্যে ওপৰতেই

থৈ দিয়া আছে বগা চাদৰ- মেখেলাযোৰ আৰু চেলিং কাপোৰখন।...

সঁচাই বগা মানেইতো এমুঠি বিশুদ্ধ শান্তি... (গৰীয়সী, ছেপ্টেম্বৰ, ২০২৩, পৃ. ৮৪)

অঞ্জুমণি শইকীয়া কলিতাৰ 'উদগীৰণ' গল্পত পুত্ৰ সন্তানে মাকক পিতৃয়ে কৰা অত্যাচাৰৰ পৰা ৰক্ষা কৰিছে— “মাকক আৱৰি ধৰি চিঞৰি উঠিছিল সিদিনা... “সহ্য কৰি আছোঁ বুলি ভাবিছা নেকি?” মাকে পুত্ৰৰ এই ৰূপ দেখি তৃপ্তিৰ হাঁহি মাৰিছিল— বাপেকৰ দৰে পুত্ৰক নহ'ল। পুত্ৰক সৎ কৰি তুলিবলৈ মাকে অকলে যত্ন কৰিছিল। সেয়ে তেওঁ কৈছিল— “আপুনি টকাহে আৰ্জিলে। মই পিছে ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে বহু কিবা-কিবি আৰ্জি পেলালোঁ।” (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

পম্পী বৰা বৈশ্যৰ 'অস্তিত্ব' অণুগল্পটোত নাৰীগৰাকীয়ে স্বামীৰ দ্বাৰা নিৰ্যাতিতা হৈ ন্যায় বিচাৰি আৰক্ষীৰ কাষ চপাৰ কথা আছে— বিছনাৰ কোণটোত জুপুকা মাৰি বহি থকাৰ পৰা তায়ো লাহেকৈ উঠি আহি টেবুলৰ ড্ৰয়াৰত পৰি থকা ফাইলটো উলিয়াই ল'লে। ইতিমধ্যে অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ যুঁজখন কৰিবলৈ তাই সিদ্ধান্ত লৈ পেলাইছে। দেহ-মনৰ ৰঙা পৰা দাগবোৰে উকা কাগজত আখৰলৈ গতি কৰিলে। 'প্ৰতি মাননীয়, জিলা আৰক্ষী মহোদয়...' (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৬)

৪.১.৪ মানৱীয়তাৰ স্থলন

আব্দুল ৰাকিবৰ 'তৃপ্তি' অণুগল্পৰ মাজেৰে মানুহৰ মানৱীয়তাৰ স্থলন হোৱা দিশটোক প্ৰতিফলিত কৰা হৈছে। ভগৱানৰ মূৰ্তিৰ আগত দিবলৈ অনেক খাদ্য; কিন্তু মন্দিৰৰ মগনীয়াগৰাকীৰ প্ৰতিহে কাৰো চকু নাযায়। জীৱৰ অন্তৰতে ভগৱানৰ অৱস্থিতিৰ কথা অণুগল্পটোত প্ৰকাশ কৰিছে— “পূজাৰীজন আহি অলপ প্ৰসাদ মন্দিৰৰ পদূলিত শুই থকা মগনীয়াটোক দি গ'ল। ভগৱানে তৃপ্তিৰ উগাৰ মাৰিলে।” (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৩)

জয়ন্ত আকাশ বৰ্মনৰ 'স্পন্দন' অণুগল্পটোত আনক সহায় কৰিবলৈ সদাপ্ৰস্তুত থকা ব্যক্তিজন দুৰ্ঘটনাত পতিত হৈ মৃত্যুক সাবটি ল'লে। কিন্তু মৃতদেহটো

অকলশৰে পৰি থকা কথাই মানুহৰ স্বাৰ্থপৰতাক প্ৰকাশ কৰিছে—

সি : কোন নাজানো ডাক্তৰ। এক্সিডেণ্টত গোটেই মুখ তেজত ডুবি ৰাস্তাৰ কাষত যুৱকজন অকলশৰে পৰি আছিল। মই লৈ আহিলোঁ।

ডাক্তৰঃ বেয়াকৈ ৰক্তক্ষৰণ হৈছে। চাম্‌স কম। এ. বি. পজিটিভ তেজ লাগে, বেছিকৈয়েই, ইন্সিডিয়েট।

সি প্ৰিয়বন্ধু ৰক্তিমলৈ ফোন লগালে। ৰক্তিম, আনৰ কাৰণে মৰিব পৰা ল'ৰা, সদাপ্ৰস্তুত। তাৰো তেজ এ. বি. পজিটিভ। ষ্ট্ৰেচাৰৰ ওপৰতেই তেজে ধোৱা পেণ্টটোৰ পকেটত যুৱকজনৰ ফোনটো স্পন্দন কৰি বাজি উঠিল। হৃদস্পন্দন শুদ্ধ। (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৩)

অপৰাজিতা দত্তৰ 'চহী' অণুগল্পত সন্তানে নিজৰ পিতৃক ঠিকনাইন কৰাৰ বাস্তৱ চিত্ৰ এখন প্ৰকাশ পাইছে। পত্নীৰ ইচ্ছা অনুসৰি তেওঁ এটা চহীৰে বিবাহ-বিচ্ছেদ কৰিছে আৰু অকলশৰীয়া জীৱন আৰম্ভ কৰিছে। সন্তানৰ তাগিদাত ঘৰ-মাটি সকলো এটা চহীৰে তেওঁলোকৰ নামত কৰি দিছে আৰু নিজৰ স্থায়ী ঠিকনা হেৰুৱাইছে। শেষত তেওঁ নিজৰ দেহ দানৰ বাবে দলিলত চহী কৰিছে। এই চহীয়ে তেওঁক হেৰুৱাৰ কোনো দুখ দিয়া নাই। তেওঁ চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ অধ্যয়নৰ বাবে নশ্বৰ দেহটো দান কৰি গ'ল।

৪.১.৫ শোষণ-বঞ্চনা-অৰক্ষণৰ ছবি

লম্বোদৰ গগৈৰ 'বিবেকৰ মূল্য' গল্পত সংসাংবাদিকক কিদৰে ৰাজনৈতিক নেতাই শোষণ কৰিছে, তাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। সাংবাদিকজনৰ কলম ৰুদ্ধ কৰিবলৈ ককায়েকক বিনাদোষত জেলত ভৰাই থৈছে। সাংবাদিকজনে ৰাজনৈতিক নেতাজনৰ ওচৰত ইয়াৰ সহায় বিচাৰোঁতে সেয়ে উপহাস কৰি কৈছে— “কোন ক'ত আছ'ত, কোনোবাই ইয়াৰ হাতৰপৰা কলমটো কাঢ়ি নি তাৰ ঠাইত আমাৰ দলীয় পতাকাখন এতিয়াই তুলি দেহি।” (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

বিদিশা দত্তৰ 'শোষণ' অণুগল্পত মৌজাদাৰে তুলি লোৱা সন্তানক চলনা কৰিছে। মোহাম্মদ হৈ তুলনীয়া

পুত্ৰই সেই কথাৰ উমানকে পোৱা নাই—

“মৌজাদাৰ দেউতাই মোক তুলি নোলোৱা হ'লে আজি মই চাগে সৌ ধুৱাকেইটাৰ সৈতে কানি খাই তিনিআলিত বহি থাকিলোঁহেঁতেন। তেখেতেই মোৰ বাবে ঈশ্বৰ”—
বিয়া ঠিক হোৱাৰ পাছত ছোৱালীজনীক সি কেৱল এই দুটাই বাক্য কৈছিল। মৌজাদাৰে ঠিক কৰা ছোৱালীজনীৰ লগত আজি তাৰ সুখৰ সংসাৰ।

“ঈশ্বৰৰ আশীৰ্বাদ সদায়েই মোৰ লগত আছে। সেয়েহে ল'ৰাটোৰ চেহেৰাটো সাইলাখ দেউতা ঈশ্বৰৰ দৰেই হ'ল”—
কলকলাই বিছনাত খেলি থকা ল'ৰাটোলৈ চাই সি ভাবে। (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৩)

তুয়াৰ ৰঞ্জন কাশ্যপৰ 'ঐচ্ছিক' গল্পটোত বিধৱাৰ জীৱনৰ লগতে সুবিধাবাদী মানুহৰ চৰিত্ৰৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। ঘৰত পুৰুষজনৰ সন্তানসম্ভৱা পত্নী আৰু স্বামী ব্যস্ত বিধৱা এগৰাকীৰ মন পোৱাত। বিধৱাগৰাকীক মিঠা কথাৰে গলাই নিজস্বাৰ্থ সিদ্ধিৰ বাবে প্ৰয়াস কৰিছে—

“এইযোৰ সাঁজত তোক চাই থাকিবলৈ মোৰ বৰ কষ্ট হয়। কেতিয়াবা যদি একেবাৰে আপোন কৰি ল'ব খোজোঁ, মোৰ লগত যাবি?”

সুমিষ্ট প্ৰত্যাশী চিনাকি মানুহজনৰ সানুনয় কণ্ঠটোক আওকাণ কৰি তাই অন্যমনস্কভাৱে দুৰাৰখনৰ খিলিটো লগাই দিলে।

“সোনকাল কৰ। ঘৈণীয়েৰে চুব নোৱাৰা হ'ল যেতিয়া ৰাতিৰ ভাতসাঁজ তয়ে ৰান্ধিবগৈ লাগিব।” (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৩)

তৃপ্তি দেৱী হাজৰিকাৰ 'ঘোচখোৰ' গল্পত সাহিত্যৰ নামত চলি থকা অনিয়ম তথা বাঁটাপ্ৰয়াসী মানুহৰ নিম্ন মানসিকতাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। অধ্যাপকগৰাকীক কবিতা প্ৰতিযোগিতাৰ বিচাৰক হিচাপে আমন্ত্ৰণ কৰিবলৈ আহি নিজৰো কবিতা থকাৰ কথাটো জনাই গৈছে। লগতে লেফাফাৰ ভিতৰত টকা ভৰাই দিছিল। সেইবাবেই—

“অধ্যাপকজনে আমন্ত্ৰণী চিঠিৰ সৈতে দিয়া লেফাফাটো হাত পাতি লওঁতে জোখতকৈ বেছি গধুৰ লাগিল।

(গৰীয়সী, জুলাই, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

৪.১.৬ বিজ্ঞান আৰু কল্পবিজ্ঞান

ডাঃ ৰিতী কৌশিকৰ ‘ডা ভকেল কৰ্ড’, জয়ন্ত আকাশ বৰ্মনৰ ‘ইণ্টেলিজেন্ট হিউমেন’ অনুগল্পকেইটাত কল্পবিজ্ঞানৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে।

‘ইণ্টেলিজেন্ট হিউমেন’ অনুগল্পটোত মানুহতকৈ বুদ্ধিমান প্ৰাণী থকাৰ সম্ভাৱনা ব্যক্ত কৰিছে—

ঃ মানুহতকৈ বুদ্ধিমান প্ৰাণী আছে।— বিজ্ঞান কংগ্ৰেছৰ সভাপতিগৰাকীয়ে ক’লে।

ঃ আমি নামানো, যিহেতু এতিয়ালৈ একো প্ৰমাণ নাই।— বাকী বিজ্ঞানীসকলে ক’লে।

ঃ ঠিক আছে তেতিয়াহ’লে আপোনালোকে থিৰিকীৰে বাহিৰলৈ চাওক।

বাহিৰত নীলাগ্ৰহ পৃথিৱীখন ঘূৰি আছিল। জিৰ’ গ্ৰেভিটিত ওপঙি ওপঙি বিজ্ঞানীসকলে সভাপতিগৰাকীক বিচাৰিলে। তেখেত কেতিয়াবাই আন এক গ্ৰহলৈ গুচি গৈছে। (গৰীয়সী, জুলাই, ২০২৩, পৃ. ৯৪)

ডাঃ ৰিতী কৌশিকৰ ‘ডা ভকেল কৰ্ড’ অণুগল্পত সময়ৰ লগে লগে মানুহৰ কথা কোৱাৰ প্ৰৱণতা হ্ৰাস পাই অহাৰ কথা প্ৰকাশ কৰা হৈছে। ইয়াৰ কাৰক হিচাপে অণুগল্পকাৰে বিজ্ঞানৰ অৱদানক চিনাক্ত কৰিছে। অণুগল্পটোত ২০৫০ চনৰ সমাজখনৰ কথাও আছে। সেই সমাজত মানুহে স্বাভাৱিক পদ্ধতিৰে কথা ক’ব নোৱাৰে। ‘ভকেল কৰ্ড’ সংস্থাপন কৰি কথা পতাৰ পৰিস্থিতি এটা অণুগল্পটোত চিত্ৰণ কৰিছে। কিন্তু তাৰ লগে লগে মানুহৰ মাজৰ পৰা হেৰাই যোৱা আন্তৰিকতা আৰু তাৰ অৱশেষৰ উপস্থিতিৰ প্ৰসংগও অণুগল্পটোত আছে।

৪.১.৭ নাৰী মনস্তত্ত্ব

জ্ঞানশ্ৰী শইকীয়াই ‘স্থান’ অণুগল্পত বিবাহৰ পাছত ঘৰৰ একমাত্ৰ ছোৱালীৰজনীৰ স্থান বোৱাৰীগৰাকীয়ে অধিকাৰ কৰাত ছোৱালীজনীৰ মনৰ অৱস্থা বৰ্ণনা কৰিছে—

দাদাৰ বিয়াৰ ছমাহৰ পাছত আজি মই মাৰ ঘৰলৈ আহিছোঁ। ঘৰৰ একমাত্ৰ ছোৱালী মই। অহাৰে পৰা কথা যেন শেষেই নহ’ব। মই অহাত ঘৰখন উদুলি-মুদুলি।

নবৌজনীয়েও যে ইমান আলপৈচান ধৰিছে। নধৰিবনো কিয়! মই যে ঘৰৰ একমাত্ৰ ছোৱালী।

দেউতাই ৰিঙি মাৰি মাতিলে, “আইজনী অ’।” নবৌৱেও মোৰ সমানেই চিঞৰিলে, “গৈছোঁ দেউতা।”

সুখ নে দুখ কোনে দোলা দি গ’ল নাজানো। দেউতাই মোক মতা ‘আইজনী’ নামটো নবৌৰ হ’ল। (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৬)

দেৱদীপ কলিতাই ‘অস্তিত্ব’ অণুগল্পটোত এগৰাকী ধনৱান পিতৃৰ কন্যাই নিজৰ সামৰ্থৰে গোটোৱা যোগ্যতাক পিতৃৰ অৰ্থহি ঢাকি ধৰাত তাই বৃক্ষ হোৱাৰ প্ৰচেষ্টাত আগবঢ়াৰ কথা প্ৰকাশ কৰিছে। কন্যাগৰাকীৰ আত্মসন্মানৰে জীয়াই থকাৰ মনোভাৱ প্ৰকাশ পাইছে এইদৰে— “বহু উজাগৰী নিশাৰ সাধনাৰ ফচলখিনিক লৈ তাই ছটফটাইছে; আজিৰ বজাৰত যে কদৰ নাই। শূন্যতাৰ পৰিধি ভাঙি জাঁপ দিলে তাই অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ যুঁজত। লতা নহয়; বৃক্ষ হ’ব বিচাৰে তাই।” (গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২৩, পৃ. ৯৫)

৪.১.৮ অন্যান্য

আব্দুল ৰকিবৰ ‘ফীক্সড ডিপজিট’ অণুগল্পত মালিক আৰু কৰ্মচাৰীৰ মাজৰ আন্তৰিকতা আৰু ইজনৰ সিজনৰ প্ৰতি থাকিব লগা দায়িত্ববোধ প্ৰকাশ পাইছে। দুৰ্ঘটনাত পতিত হৈ মৃত্যুশয্যাৰ থাকোঁতে ড্ৰাইভাৰজনে মালিকক তাৰ পৰিয়ালটো চাবলৈ কৈছে। মালিকজনে ড্ৰাইভাৰগৰাকীৰ পত্নীক এটা চিলাই মেচিন কিনি দি সহায় কৰিছে। ইয়াৰ পৰা তেওঁলোকৰ আয়ৰ পথ মুকলি হ’ল আৰু ড্ৰাইভাৰজনৰ পৰিবাৰে ল’ৰা-ছোৱালী দুটাক লৈ স্বাভিমানেৰে জীয়াই থাকিব পাৰিছে।

বিদিশা দত্তই ‘ধোঁৱা’ গল্পটোত বোমা বিস্ফোৰণত স্বামী আৰু সন্তানক হেৰুৱা মাতৃৰ বিননি প্ৰকাশৰ লগতে সন্ত্ৰাসবাদৰ বিভীষিকাই কিদৰে সমাজত প্ৰভাৱ পেলাই তাক প্ৰতিফলিত কৰিছে।

কুঞ্জলতা দাসে ‘শিপা’ গল্পটোত যুৱকজনে জীৱনত উচ্চ শিখৰত উপনীত হোৱাৰ পাছতো ঘৰখন পাহৰি নোযোৱাৰ কথা আৰু লগতে

খেতিয়কৰ সন্তান হিচাপে পিতৃ-মাতৃ তথা এৰি অহা আপোন ঘৰখনৰ প্ৰতি থকা আন্তৰিকতাক সজীৱকৈ উপস্থাপন কৰিছে।

কল্যাণ কঙ্কণ কলিতাই ‘বাৰ্ধক্য’ত পত্নীৰ মৃত্যুৰ পাছত নাতি-বোৱাৰীয়ে ভৰি থকা ঘৰখনত অকলশৰীয়া হোৱা বৃদ্ধৰ মানসিক অৱস্থাক বৰ্ণনা কৰিছে। নাতিয়েকহঁতৰ হোমৱৰ্ক বঢ়াৰ অজুহাতত, বোৱাৰীয়েকে ককাকৰ ওচৰত সাধু শুনাৰ পৰা বিৰত কৰিলে।

৪.২ ‘গৰীয়সী’ আলোচনীত প্ৰকাশিত অণুগল্পৰ আংগিকগত বিশেষত্ব

‘গৰীয়সী’ আলোচনীৰ ২০২৩ বৰ্ষৰ এপ্ৰিল, জুলাই, আগষ্ট আৰু ছেপ্টেম্বৰ সংখ্যাত প্ৰকাশিত ৫৯ টা অণুগল্পৰ আধাৰত অসমীয়া অণুগল্পৰ আংগিকগত বিশেষত্ব সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ’ল—

৪.২.১ ব্যঞ্জনাময়ী ভাষাৰ প্ৰয়োগ

পৰিসৰৰ সংক্ষিপ্ততাৰ বাবে অণুগল্পৰ ভাষা ব্যঞ্জনায়ুক্ত হোৱা আৱশ্যক। নিৰ্বাচিত অণুগল্পৰ ৰচকসকলে এনে দিশ আওকাণ কৰা নাই। ফলত অণুগল্পখিনি বৰ্ণনাৰ বাহুল্যৰ পৰা মুক্ত হৈছে। পম্পী বৰা বৈশ্যৰ ‘জেতুকা’ গল্পত জেতুকাই জন্মান্ত ছোৱালীজনীৰ জীৱনক প্ৰতিফলিত কৰিছে। প্ৰাচুৰ্য ষড়ানন দত্তৰ ‘শুকুলা’ গল্পত বগা চাদৰ-মেখেলা আৰু চেলেং কাপোৰখনে বৈধৱ্যৰ ব্যঞ্জন প্ৰকাশ কৰিছে যদিও এই শুকুলা কাপোৰকেইখনে নাৰী গৰাকীৰ মুক্ত জীৱনটোকহে অধিককৈ ব্যঞ্জিত কৰিছে। অণুগল্পৰ মূল শৰীৰৰ লগতে শীৰ্ষকতো ব্যঞ্জনৰ প্ৰয়োগ পৰিলক্ষিত হৈছে। যেনে— ‘পুতলা’, ‘শুকুলা’ আদি শীৰ্ষক।

৪.২.২ সীমিত বাক্য আৰু শব্দৰ প্ৰয়োগ

তলত ‘গৰীয়সী’ আলোচনীৰ নিৰ্বাচিত সংখ্যাসমূহত প্ৰকাশিত অণুগল্পসমূহত প্ৰয়োগ হোৱা বাক্য আৰু শব্দৰ পৰিসংখ্যা দাঙি ধৰা হ’ল—

(ক) এপ্ৰিল, ২০২৩

গল্পকাৰৰ নাম	গল্পৰ শীৰ্ষক	বাক্যৰ সংখ্যা	শব্দৰ সংখ্যা
আব্দুল ৰাকিব	ফিক্সড ডিপজিট	৫	৩৭
—	তৃপ্তি	৭	৪৫
জয়ন্ত আকাশ বৰ্মন	স্পন্দন	১১	৬১
—	মাত	৬	৪৮
তুষাৰ ৰঞ্জন কাশ্যপ	উল্কা	৪	৩৫
—	ঐচ্ছিক	৫	৪৫
বিদিশা দত্ত	ধোঁৱা	৪	৬০
—	শোষণ	৫	৬৩
মূৰ্ছনা শইকীয়া গগৈ	শলিতা	১১	১১৬
—	সূৰ্যমুখী	৫	৮৬
লস্বোদৰ গগৈ	অভ্যৰ্থনা	৮	৮০

_____	বিবেকৰ মূল্য	৬	৬৮
জ্যোতিকা ৰাজখোৱা বৰা	আশা	৩	৩১
ঋতু অনুৰাগ মাজুলী	সাৰথি	৫	৪২
_____	নীড়	৮	৪১
অনিমেশ শৰ্মা	নিদৰ্শন	৪	৩৮
_____	তাড়না	৭	৩৭
কল্যাণ কঙ্কণ কলিতা	ভালপোৱা	২	৩৫
_____	বাৰ্ধক্য	৭	৫৫
অপৰাজিতা দত্ত	বহস্য	৫	৩৫
_____	চহী	৫	৫১
কুঞ্জলতা দাস	শিৰা	৯	৯৯
_____	ঘৰ	৫	২৫
দেৱদীপ কলিতা	শুভাকাংক্ষী	৭	৩৩
_____	অস্তিত্ব	৪	৩৮
মিনিমা দাস	অংশীদাৰ	৭	৩৮
অঞ্জুমণি শইকীয়া কলিতা	উত্থান	৩	৩৫
_____	উদ্‌গীৰণ	৬	৬০
জ্ঞানশ্ৰী শইকীয়া	স্থান	১০	৬৫
_____	সদ্যহাৰা	৫	৪৯
পম্পী বৰা বৈশ্য	জেতুকা	৩	৫৬
_____	অস্তিত্ব	৭	৬৬
ডাঃ ৰিতি কৌশিক	ডা ভকেল কৰ্ড	২৫ (৬+৮+৬+৫)	১৯৭(৪৮+৪৬+৫৯+৪৪)
জিতুমণি পাঠক	মৃত্যুঘণ্টা	৪	৪০
বিনীতা বৰশইকীয়া	যুঁজ	৬	২৫
(তাবিনী যাচেং)			

(খ) জুলাই, ২০২৩

গল্পকাৰৰ নাম	গল্পৰ শীৰ্ষক	বাক্যৰ সংখ্যা	শব্দৰ সংখ্যা
তৃপ্তি দেৱী হাজৰিকা	ঘোচখোৰ	৪	৪৬
মণিকা দেৱী	কদৰ	৭	৪৩
ময়ূৰ জ্যোতি বৰা	সংযোগ	৮	৫৭
অত্ৰেয়ী গোস্বামী	ছাঁ	৮	৪৫
মিনাক্ষী শইকীয়া বৰা	মন	৭	৭৮
ৰূপম ৰিদিপ	ধেমালি	১০	৬৩
জয়ন্ত আকাশ বৰ্মন	ইণ্টেলিজেন্ট হিউমেন	৯	৪৪
_____	প্ৰথম আঘাত	১০	৫০

(গ) আগষ্ট, ২০২৩

গল্পকাৰৰ নাম	গল্পৰ শীৰ্ষক	বাক্যৰ সংখ্যা	শব্দৰ সংখ্যা
উৎপল জোনাক হাজৰিকা	শৃংখল	৬	৪১
মূৰ্ছনা শইকীয়া গগৈ	পুতলা	৪	৫৬
—	বন্তি	৫	৭০
প্ৰীতি কলিতা	ভৰ	৭	৪২
ৰণুমা দাস	সূৰ্য	৫	৩০
তুষাৰ ৰঞ্জন কাশ্যপ	শ্ৰী গান্ধাৰ	৯	৮১
হেমেন্দ্ৰ চৈদ্যাল	চক্ৰান্ত	৯	৯০
অপৰাজিতা দত্ত	অকৃত্ৰিম	৩	১৯

(ঘ) ছেপ্টেম্বৰ, ২০২৩

গল্পকাৰৰ নাম	গল্পৰ শীৰ্ষক	বাক্যৰ সংখ্যা	শব্দৰ সংখ্যা
প্ৰাচুৰ্য ষড়ানন দত্ত	শুকুলা	৮	৭৭
ময়ূৰ জ্যোতি বৰা	জীৱিকা	৩	৩৮
জ্যোতিৰ্ময় কলিতা	চন্দ্ৰ	১	৩৮
জয়ন্ত আকাশ বৰ্মন	অ/স্বচ্ছ	৭	৪৪
অনিমেষ শৰ্মা	মৃত্যুঞ্জয়	৬	৪৬
ৰূপালীম মহন্ত	অপ্ৰাপ্তিৰ প্ৰাপ্তি	১০	৯২
অনিন্দিতা ডেকা	জীৱনৰ ভিন্ন ৰাগ (ক)	৪	৫৭
—	জীৱনৰ ভিন্ন ৰাগ (খ)	৫	৭৫

এই পৰিসংখ্যালৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে, অণুগল্পকাৰসকলে তেওঁলোকৰ সৃষ্টিসমূহ এশটা শব্দৰ তলতে সীমিত ৰাখিছে। বাক্যৰ উচ্চতম সীমা হ'ল ১১ আৰু নিম্নতম সীমা হ'ল ১। মূৰ্ছনা শইকীয়া গগৈৰ 'শলিতা' শীৰ্ষক অণুগল্পত সৰ্বাধিক শব্দৰ (১১৬ টা শব্দ) প্ৰয়োগ দেখা গৈছে। ডাঃ ৰিতী কৌশিকৰ 'ডা ভকেল কৰ্ড' গল্পটোত ১৯৭ টা শব্দ পোৱা গৈছে। আন অণুগল্পসমূহৰ তুলনাত এই গল্পটোত প্ৰয়োগ হোৱা শব্দৰ সংখ্যা অধিক যদিও সমালোচকসকলে নিৰ্ধাৰণ কৰা অণুগল্পৰ শব্দৰ সীমাৰ (১০০-১৫০ বা ৩০০-৪০০) পৰা গল্পটো আঁতৰি অহা নাই। তথাপিও বিষয়বস্তুৰ প্ৰকাশৰ দিশেৰে গল্পটো মনোৰম যদিও আয়তনৰ ক্ষুদ্ৰতাৰ প্ৰতি অণুগল্পকাৰজনে মনোযোগ দিব পাৰিলেহেঁতেন। সময়কেন্দ্ৰিক প্ৰতিটো পৰিঘটনাক একেটা ফ্ৰেমতে ধৰি

ৰখা হ'লে আংগিকৰ দিশেৰে অণুগল্পটো আৰু অধিক সবল হ'লহেঁতেন যেন ধাৰণা হয়। অৱশ্যে এই অণুগল্পটোক চাৰিটা পৃথক অণুগল্প হিচাপেও চাব পৰা যায়— 'ডা ভকেল কৰ্ড : ২০৫০', 'ডা ভকেল কৰ্ড : ২০২২', 'ডা ভকেল কৰ্ড : ২০০০' আৰু 'ডা ভকেল কৰ্ড : ১৯৮০'। কিন্তু এটা শীৰ্ষকৰ মাজতে সকলোখিনি সামৰি লোৱাৰ বাবে তথা আংগিকগত অসুবিধাৰ বাবে চাৰিটা পৃথক অণুগল্প বুলি ধৰাটো অসুবিধাজনক হৈ পৰিছে। ঠিক সেইদৰে অনিন্দিতা ডেকাৰ 'জীৱনৰ ভিন্ন ৰাগ'ক একে শীৰ্ষকযুক্ত দুটা স্পষ্ট অণুগল্প বুলি ধৰিব পৰা যায়। কাৰণ, (ক) আৰু (খ) ৰূপত লিখা দুয়োটা অংশতেই দুটা পৃথক কাহিনী আছে। আমাৰ আলোচনাত সেইবাবে 'জীৱনৰ ভিন্ন ৰাগ'ক একে শীৰ্ষকযুক্ত দুটা অণুগল্প বুলি ধৰা হৈছে।

৪.২.৩ এটা বা দুটা শব্দৰ সহায়ত গল্পৰ শীৰ্ষক নিৰ্মাণ

অণুগল্পৰ শীৰ্ষকো ‘অণু’ বা সংক্ষিপ্ত। নিৰ্বাচিত অণুগল্পখিনিৰ শীৰ্ষকলৈ চালে দেখা যায় যে, এটা বা দুটা শব্দৰ সহায়তেই গল্পসমূহৰ শীৰ্ষক নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। তিনিটা শব্দৰ সহায়ত নিৰ্মিত গল্পও আছে। অৱশ্যে তেনে শীৰ্ষকৰ সংখ্যা তুলনামূলকভাৱে কম। নিৰ্বাচিত গল্পসমূহ বিচাৰ কৰি দেখা গৈছে যে, মাত্ৰ দুটা অণুগল্পৰ শীৰ্ষকতহে তিনিটা শব্দৰ প্ৰয়োগ হৈছে। সেই গল্পদুটা হৈছে— ‘ডা ভকেল কৰ্ড’ আৰু ‘জীৱনৰ ভিন্ন ৰাগ’। দুটা শব্দৰ সহায়ত নিৰ্মিত গল্পৰ শীৰ্ষকেইটা হৈছে— ‘বিবেকৰ মূল্য’, ‘ইণ্টেলিজেন্ট হিউমেন’, ‘ফি’ড ডিপজট’ আৰু ‘অপ্ৰাপ্তিৰ প্ৰাপ্তি’। এটা শব্দৰ প্ৰতি গল্পকাৰসকলৰ অধিক আগ্ৰহ পৰিলক্ষিত হৈছে। গল্পৰ শীৰ্ষকসমূহ প্ৰধানকৈ ব্যঞ্জন্য প্ৰকাশক। যেনে— ‘শুকুলা’, ‘পুতলা’ আদি।

৪.২.৪ বিষয়বস্তু বা বাৰ্তা প্ৰকাশক শিৰোনামৰ প্ৰতি গুৰুত্ব

গল্পৰ শিৰোনাম নিৰ্বাচন কৰোঁতে গল্পকাৰ এজনে গল্পৰ কাহিনী বা বিষয়বস্তু, চৰিত্ৰ, বাৰ্তা, প্ৰতীক আদিৰ সহায় লয়। অণুগল্পৰ অতি সীমিত পৰিসৰত চৰিত্ৰৰ বিকাশৰ কোনো সুযোগ নাথাকে বাবে অণুগল্পৰ শীৰ্ষকত চৰিত্ৰৰ নামে ঠাই পোৱা দেখা নাযায়। লগতে এই কথাও উল্লেখযোগ্য যে, অণুগল্পকাৰসকলে চৰিত্ৰৰ স্পষ্ট নামৰ পৰিৱৰ্তে সৰ্বনাম পদহে অধিককৈ ব্যৱহাৰ কৰিছে। এনে কাৰণতে অণুগল্প ৰচয়িতাসকলে বিষয়বস্তু বা বাৰ্তা প্ৰকাশক শিৰোনামৰ প্ৰতিহে গুৰুত্ব দিছে।

৪.২.৫ গল্পৰ মাজত গল্পৰ বীজ

সকলো অণুগল্পৰ মাজত যে একোটা কাহিনী বা গল্পৰ বীজ থাকিবই লাগিব তেনে কোনো ধৰা-বন্ধা নিয়ম নাই। নিৰ্বাচিত অণুগল্প কিছুমানত গল্পৰ বীজ সুপ্ত হৈ আছে যদিও কিছুমানত তেনে লক্ষণ দেখা নাযায়। তলত গল্পৰ বীজ একোটা অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা দুটা গল্প উদাহৰণ হিচাপে উল্লেখ কৰা হ’ল—

ক. জীয়াই থাকোঁতে যাক মই চন্দ্ৰটো আনি দিম বুলি অভিমান ভাঙিবলৈ ফুচুলাইছিলোঁ, আজি চোৱা তেওঁৰ

ডেথ চাৰ্টিফিকেটখনৰ ফৰ্মখন পূৰাওঁতেই নিজেই তেওঁৰ নামৰ আগত চন্দ্ৰ আঁৰি দিছোঁ।

— জ্যোতিময় কলিতাৰ ‘চন্দ্ৰ’ (গৰীয়সী, ছেপ্টেম্বৰ, ২০২৩ : ৮৪)

খ. “তাইকে আনিম মই।”

কোনেও নিবিচৰা তাইক তাইক সি জোৰকৈ বিচাৰিলে। তাইৰ কৃত্ৰিম হাতখন সকলোৰে নজৰত; কিন্তু অকৃত্ৰিম অন্তৰখন তাৰহে দৃষ্টিগোচৰ।

— অপৰাজিতা দত্তৰ ‘অকৃত্ৰিম’ (গৰীয়সী, আগষ্ট, ২০২৩ : ৮৬)

৪.২.৬ পাঠকক ভবাৰ সুযোগ প্ৰদান

বিষয়বস্তুৰ পোনপটীয়া বৰ্ণনাই অণুগল্পৰ পাঠকক আকৰ্ষণ নকৰে। কিছু কথা আবুৰত ৰাখি কিছু কথা পাঠকক ভাবিবলৈ দিব লাগে। অৱশ্যে আবুৰত ৰখাৰ অৰ্থ বক্তব্য বিষয় ঢুকি নোপোৱা ধৰণৰ হ’ব নালাগে। পাঠকে ভবাৰ অন্তত বিষয়বস্তু উপলব্ধি কৰিব পৰাতেই অণুগল্পৰ সাৰ্থকতা। এনে আংগিকগত বিশেষত্ব নিৰ্বাচিত সৰহখিনি অণুগল্পতেই দেখা গৈছে। সামৰণিত থকা ক্লাইমেক্সৰ যোগেদিও অণুগল্পখিনিয়ে পাঠকক ধৰি ৰাখিব পাৰে।

কিছুমান সমালোচকে অণুগল্পত আৰম্ভণি, মধ্যভাগ আৰু এটা সামৰণি থকা প্ৰয়োজন বুলি কয় যদিও অণুগল্পৰ সংক্ষিপ্ত পৰিসৰত এয়া স্পষ্টকৈ বিচাৰি পোৱা নাযায়। গতিকে এনে দিশৰ প্ৰতি মনোযোগ নিদিও একোটা সাৰ্থক অণুগল্প লিখিব পৰা যায় বুলি ক’ব পাৰি।

৫. উপসংহাৰ

‘গৰীয়সী’ৰ দৰে মূলসুঁতিৰ অসমীয়া সাহিত্য আলোচনী এখনত অণুগল্পৰ প্ৰকাশ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনা। আলোচনীখনৰ চাৰিটা নিৰ্বাচিত সংখ্যাত প্ৰকাশিত ৫৯ টা অণুগল্প বিচাৰ কৰি দেখা গৈছে যে, অণুগল্পকাৰসকলে জীৱনৰ খণ্ডিত চিত্ৰ একোখন তেওঁলোকৰ অণুগল্পত দাঙি ধৰিছে। বৰ্ণনাৰ বাহুল্যৰ পৰা গোটেইখিনি অণুগল্পই মুক্ত।

অৱশ্যে বিষয়বস্তুৰ গভীৰতা দুই এটা অণুগল্পত তেনেকৈ পাবলৈ নাই। ভাবৰ অস্পষ্টতাও অতি কম সংখ্যক অণুগল্পত চকুত পৰিছে। অৱশ্যে এই কথা উল্লেখযোগ্য যে, আলোচনীখনে প্ৰায় নিয়মীয়াকৈ অণুগল্প প্ৰকাশ কৰি অণুগল্প চৰ্চাকাৰীসকলক উৎসাহিত কৰি আহিছে। অণুগল্প প্ৰকাশৰ সমান্তৰালভাৱে আলোচনীখনে অণুগল্প বিষয়ক সমালোচনা প্ৰকাশৰ প্ৰতিও মনোযোগ দিব পাৰে।

৫.১ সিদ্ধান্ত

‘গৰীয়সী’ আলোচনীত প্ৰকাশিত অণুগল্প : বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ শীৰ্ষক এই অধ্যয়নৰ অন্তত আমি কিছুমান সিদ্ধান্তত উপনীত হ’ব পাৰোঁ। তলত সেইবোৰ উল্লেখ কৰা হ’ল—

■ অণুগল্পকাৰসকলে প্ৰধানকৈ দৰিদ্ৰতা, প্ৰেম আৰু বিবাহৰ লগত জড়িত বিভিন্ন দিশ, নাৰী নিৰ্যাতন, নাৰী মনস্তত্ত্ব, মানৱীয়তাৰ স্থলন, শোষণ-বঞ্চনা-অৱক্ষয়ক কেন্দ্ৰ কৰি অণুগল্পসমূহ ৰচনা কৰিছে। অৱশ্যে আন কেতবোৰ দিশো তেওঁলোকে স্পৰ্শ কৰি গৈছে।

■ বিজ্ঞান বিষয়ক অণুগল্পও (ডাঃ ৰিভী কৌশিকৰ ‘ডা ভকেল কৰ্ড’, জয়ন্ত আকাশ বৰ্মনৰ ‘ইণ্টেলিজেন্ট হিউমেন’) অসমীয়া ভাষাত ৰচিত হৈছে। এনে গল্পসমূহক অসমীয়া বিজ্ঞান সাহিত্যৰ পৰিসৰভুক্ত কৰি আলোচনা কৰিব পৰা যায়।

■ আংগিকলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে, অণুগল্পকাৰসকলে তেওঁলোকৰ সৃষ্টিসমূহ এশটা শব্দৰ তলতে সীমিত ৰাখিছে। বাক্যৰ উচ্চতম সীমা হ’ল ১১ আৰু নিম্নতম সীমা হ’ল ১। মূৰ্ছনা শইকীয়া গগৈৰ ‘শলিতা’ শীৰ্ষক অণুগল্পত সৰ্বাধিক শব্দৰ (১১৬ টা শব্দ) প্ৰয়োগ দেখা গৈছে। অণুগল্পৰ শীৰ্ষক এটা বা দুটা শব্দৰ মাজতে সীমাবদ্ধ। দুটা আৰু তিনিটা শব্দযুক্ত শীৰ্ষক দেখা গৈছে যদিও তেনে সংখ্যা একেবাৰে কম। শীৰ্ষকসমূহ বিষয়বস্তু আৰু বাৰ্তা প্ৰকাশক।

■ ব্যঞ্জনাময়ী ভাষাৰ সহায়ত অণুগল্পকাৰসকলে পাঠকক ভাবিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰি অৰ্থ অনুসন্ধানৰ স্বাদ লোৱাৰ যত্ন কৰিছে।

■ গল্পৰ মাজত গল্পৰ বীজ সুপ্ত হৈ আছে যদিও সৰহখিনি অণুগল্পই স্বতন্ত্ৰ।

৫.২ ভৱিষ্যৎ অধ্যয়নৰ সম্ভাৱনীয়তা

‘গৰীয়সী’ আলোচনীত প্ৰকাশিত অণুগল্প : বিষয়বস্তুগত আৰু আংগিকগত বিশেষত্ব বিচাৰ শীৰ্ষক এই অধ্যয়নৰ পৰিসৰ সীমিত হোৱাৰ বাবে অসমীয়া অণুগল্পৰ সকলোবোৰ দিশ বিশ্লেষণৰ মাজলৈ অহা নাই। অসমীয়া অণুগল্প বিষয়ক বিভিন্ন অধ্যয়নৰ সম্ভাৱনীয়তা আছে। তলত অধ্যয়নৰ তেনে সম্ভাৱনীয় ক্ষেত্ৰ কেতবোৰ চিনাক্ত কৰি উল্লেখ কৰা হ’ল—

■ প্ৰকাশৰ মাধ্যম অনুসৰি (মুদ্ৰিত আৰু বৈদ্যুতিন) অসমীয়া অণুগল্প বিষয়ক অধ্যয়ন কৰিব পৰা যায়।

■ ভাৰতীয় আন ভাষাত ৰচিত অণুগল্পৰ লগত অসমীয়া অণুগল্পৰ এক তুলনামূলক অধ্যয়ন কৰাৰ অৱকাশ আছে। এনে অধ্যয়নে অণুগল্পৰ বিশেষত্ব সম্পৰ্কীয় সিদ্ধান্তত নতুন পোহৰ পেলাব।

■ এতিয়ালৈকে অসমীয়া ভাষাত ভালেখিনি অণুগল্পৰ সংকলন প্ৰকাশ পাইছে। গতিকে গল্পকাৰ অনুসৰিও অধ্যয়ন কৰাৰ অৱকাশ আছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী

গগৈ, টুনুজ্যোতি. অসমীয়া গল্প : বিলোকন আৰু বিশ্লেষণ গুৱাহাটী : জে এছ পাব্লিকেশ্বন্স, জুন, ২০২১, পৃ. ২০০-২০১
চৌধুৰী, ৰীতা (সম্পা.). গৰীয়সী, এপ্ৰিল, ২০২০, পৃ. ৯৩-৯৬
——. গৰীয়সী, জুলাই, ২০২০, পৃ. ৯৪
——. গৰীয়সী, আগষ্ট, ২০২০, পৃ. ৮৬
——. গৰীয়সী, ছেপ্টেম্বৰ, ২০২০, পৃ. ৮৪

দেৱী, জাহ্নৱী. “চুটিগল্প আৰু অণুগল্পৰ ৰচনা কৌশল”, সাবিত্ৰী শইকীয়া সংকলিত আৰু সম্পাদিত একবিংশৰ চিন্তনত নাৰী লেখক. গুৱাহাটী : পূৰ্বায়ণ, ফেব্ৰুৱাৰী, ২০২০, পৃ. ৫১-৫৮
বৰুৱা, শান্তনু কৌশিক. সংক্ষিপ্ত অসম বিশ্বকোষ (প্ৰথম খণ্ড). গুৱাহাটী : সঞ্জীৱন প্ৰকাশন, আগষ্ট, ২০২১ পৃ. ২৮১-২৮২
মহন্ত, ৰঞ্জুমাণি. “অণুগল্প সম্পৰ্কে কিছু কথা”, <https://www.ranjumoni.in/2020/05/blog-post.html?m=1>
Sustana, Catherine. “Flash Fiction Definition and History.” ThoughtCo, Feb. 16, 2021, [thoughtco.com/what-is-flash-fiction-2990523](https://www.thoughtco.com/what-is-flash-fiction-2990523)

কেশদা মহন্তৰ শিশু গীত আৰু কবিতা — এটি অধ্যয়ন

ড° মধুস্মৃতা বৰুৱা চাংকাকতি

সহযোগী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ
বাহনা মহাবিদ্যালয় যোৰহাট

সংক্ষিপ্তসাৰ

অসমৰ মহাপুৰুষীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতি, ভাৰতীয় দৰ্শন, অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ এগৰাকী মৌলিক গৱেষক, শিক্ষাৱতী বাপচন্দ্ৰ মহন্ত (১৯২৮-২০১১ খৃঃ) আৰু তেখেতৰ নিৰলস সাধনাৰ সহযাত্ৰী সংস্কৃত ভাষা-সাহিত্য, ৰামায়ণী সাহিত্য আৰু অসমৰ বৈষ্ণৱ যুগৰ সাহিত্যৰ চৰ্চাৰ লগতে বিদূষী অধ্যাপিকা কেশদা মহন্ত (১৯৩৯-২০১৮ খৃঃ) বিদ্বৎ সমাজত জ্যোতিপ্তান হৈ আছে। যোৰহাটত জন্মগ্ৰহণ কৰি ঐতিহ্যমণ্ডিত জগন্নাথ বৰুৱা মহাবিদ্যালয় (স্বতন্ত্ৰ)ৰ সংস্কৃত বিভাগত অধ্যাপিকাৰ পদ অলংকৃত কৰা কেশদা মহন্তক বিদ্যায়তনিক অধ্যয়ন আৰু পাণ্ডিত্যৰ সমন্বয় ঘটাই মহিলাসকলৰ অন্যতম হিচাপে ধৰা হয়। এইগৰাকী বিদূষী অধ্যাপিকাই তিনিওখন ক্ষেত্ৰতে বৃৎপত্তি লাভ কৰাৰ উপৰিও ‘শিশুৰ মৌকোষ কেশদা মহন্তৰ শিশু সাহিত্য সমগ্ৰ’ত শিশু উপযোগী ৰচনাৰে সমৃদ্ধিশালী কৰিছিল। অসম সাহিত্য সভা, সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহৰ বঁটাকে ধৰি ২০১০ চনত ‘অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্য : কথাবস্ত্তৰ আঁতিগুৰি’ গ্ৰন্থৰ বাবে সাহিত্য অকাডেমী বঁটা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এই অধ্যয়নত কেশদা মহন্তই শিশুৰ বাবে লিখা গীত আৰু কবিতাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ’ব।

১.০০ প্ৰস্তাৱনা

কৈশোৰ আৰু শৈশৱ কালক অধিক গুৰুত্ব দি শিশুক উপযুক্ত চিন্তাৰে গঢ় দিয়াটোত অভিভাৱকৰ লগতে সমাজৰো গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা থাকে। সুখপাঠ্য পুথি ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত কৰা শ্ৰমৰ দৰে এখন শিশুৰ উপযোগী পুথি ৰচনা কৰা ক্ষেত্ৰতো মানসিক চিন্তা আৰু অনুশীলনৰ প্ৰয়োজন হোৱা দেখা যায়। শিশু চৰিত্ৰক লৈ লিখিলেই শিশুৰ পুথি নহয়। জন্মৰ পৰা কৈশোৰ কাললৈকে গঢ় লৈ উঠা শিশুৰ

মানসিকতাই পৰৱৰ্তী জীৱনত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। অভিভাৱক, শিশু আৰু পৰিবেশ তিনিটি উপাদানে শিশুৰ মানসিকতা গঢ় লৈ উঠাত ক্ৰিয়া কৰে। অসমীয়া শিশু সাহিত্যক আদি, মধ্য আৰু বৰ্ত্তমান এই তিনি যুগত ভাগ কৰিব পাৰি। আদি যুগত ৰচিত শিশু সাহিত্য বিয়ানাম বা নিচুকনি গীত আৰু সাধু কথাবোৰত প্ৰকাশ পাইছে। শিশুৰ চাৰিওকাষৰ সহজে দেখা বস্ত্তসমূহক লৈ শিশু সাহিত্য লিখাৰ সময়ত বাস্তৱ-অৱাস্তৱ দিশটো বৰকৈ লক্ষ্য কৰা

নহয়। যেনে — ‘জোনবাই এ বেজি এটি দিয়া, ব’দালি এ ব’দ দে, শিয়ালী এ নাহিবি বাতি, তোৰে কাণে কাটি লগামে বাটি’। বান্দৰে মেকুৰীৰ মাজত পিঠা ভগোৱা আদি সাধুবোৰে শিশুৰ মন সদায় মোহিত আৰু পুলকিত কৰি আহিছে। মধ্যযুগত শঙ্কৰদেৱে শিশুলীলা আৰু মাধৱদেৱে শিশু কৃষ্ণৰ বিভিন্ন ক্ৰিয়াক বৰগীত, চোৰধৰা, পিন্সপৰা গুচোৱা আদি নাটৰ মাজেদি ফুটাই তুলিছে। শিশু বিষয়ক শ্ৰীধৰ কন্দলীৰ কাব্য কাণখোৱা, ৰাম সৰস্বতীৰ ভীমচৰিত আদিৰ মাজেৰে শিশুৰ চোৰ-চাতুৰী, খং-অভিমান, খেল-ধেমালী, কাৰুণ্য আদি সুন্দৰকৈ দেখুওৱা হৈছে। জোনাকী যুগত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই শিশু পুথি ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত আগভাগ লৈছিল। প্ৰাচীন ভাৰতীয় সাহিত্যৰ পৰাও শিশুৰ উপযোগী বিষয়বস্তু লৈ মনোৰম ভাষাত শিশুৰ পুথি ৰচনা হৈছে। লেখিকাসকলেও শিশুৰ উপযোগী পুথি ৰচনা কৰা দেখা যায়।

২.০০ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য

যোৰহাটত জন্মগ্ৰহণ কৰি ঐতিহ্যমণ্ডিত জগন্নাথ বৰুৱা মহাবিদ্যালয় (স্বতন্ত্ৰ)ৰ সংস্কৃত বিভাগত অধ্যাপিকাৰ পদ অলংকৃত কৰা কেশদা মহন্তক বিদ্যায়তনিক অধ্যয়ন আৰু পাণ্ডিত্যৰ সমন্বয় ঘটা মহিলা সকলৰ অন্যতম। এইগৰাকী বিদূষী অধ্যাপিকাই সাহিত্য-চৰ্চাত সংস্কৃত সাহিত্য তথা প্ৰাচ্যতত্ত্ব, মহাপুৰুষীয়া বা বৈষ্ণৱ সাহিত্য, ৰামায়ণী সাহিত্য – এই তিনিওখন ক্ষেত্ৰৰ উপৰিও শিশু উপযোগী ৰচনা, গীত আৰু কবিতা, গল্প জীৱনী, শিশু উপন্যাস আদি ৰচনাৰে সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখন সমৃদ্ধিশালী কৰি তুলিছিল। প্ৰায় ৬০০ পৃষ্ঠাৰ এই ৰচনা সম্ভাৰৰ মাজত গৱেষণাৰ দিশ নিহিত হৈ আছে। এই গৱেষণা পত্ৰখনত শিশুৰ বাবে ৰচা গীত-কবিতাখিনি সামৰি লোৱা হৈছে।

৩.০০ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি বিশ্লেষণাত্মক। “শিশুৰ মৌ-কোঁহ কেশদা মহন্তৰ শিশু সাহিত্য সমগ্ৰ”ক মুখ্য সমল হিচাপে লোৱা হৈছে। গৌণ সমল হিচাপে বিভিন্ন প্ৰসঙ্গ পুথি, আলোচনীৰ সহায় লোৱা হৈছে।

৪.০০ কেশদা মহন্তৰ সাহিত্য-সাধনা —

ধনৰ বিহগে / পুৱাতে জুৰিলে / মহাপুৰুষৰ সোঁৱৰণী গীতি / এটি অসমীয়াই / মূৰটি দোঁৱালে / আজি মহাপুৰুষৰ তিথি (কেশদা মহন্তৰ সাহিত্য জীৱনৰ প্ৰথম পুৰাত’ সন্নিবিষ্ট) কবিতাৰে এইগৰাকী বিদূষী নাৰীয়ে সাহিত্যিক জীৱনৰ পাতনি মেলি নিৰৱচ্ছিন্ন সাধনাৰে সাহিত্যৰ বিভিন্ন দিশ সমৃদ্ধিশালী কৰিছিল।

সীতা বনবাস ৰামৰ অকাৰ্য্যনে’ শীৰ্ষক ১৯৬৬ চনৰ ২২ মে’ৰ নতুন অসমীয়াত প্ৰকাশিত প্ৰবন্ধৰে তেখেতৰ ‘ৰামায়ণী সাহিত্য’ চৰ্চাৰ অধ্যয়ন আৰম্ভ হৈছিল। শিশুৰ মৌ-কোঁহ কেশদা মহন্তৰ শিশু সাহিত্য সমগ্ৰত সম্পাদক ড° নব কুমাৰ চমুৱা দেৱে এনেদৰে উল্লেখ কৰিছিল — ‘প্ৰাক শংকৰি যুগৰ পৰা আৰম্ভ কৰি উনবিংশ শতিকাৰ প্ৰথম তিনিটা দশকলৈকে পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত সকলো ৰামায়ণমূলক ৰচনা তথা লোকসাহিত্যকো সামৰি অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্য : কথাবস্ত্তৰ আঁতিগুৰি গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰে। এই গ্ৰন্থখনৰ প্ৰথম খণ্ডটো ১৯৮৪ চনত আৰু দ্বিতীয় খণ্ডটো ১৯৯০ চনত প্ৰকাশিত হয়। অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্য : কথাবস্ত্তৰ আঁতিগুৰি গ্ৰন্থটো দুয়োটা খণ্ডৰ মধ্যৱৰ্তী সংস্কৰণ ৰূপত বিচিত্ৰ ৰামায়ণী কথা শীৰ্ষক গ্ৰন্থ এখনিও ১৯৮৬ চনত প্ৰকাশ হয়। অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্য : কথাবস্ত্তৰ আঁতিগুৰি গ্ৰন্থখন ২০০৮ চনত প্ৰথম খণ্ড আৰু দ্বিতীয় খণ্ড একত্ৰিত কৰি সংশোধিত আৰু পৰিবৰ্ধিত সংস্কৰণ প্ৰকাশ কৰা হয়। এই গ্ৰন্থখনেই ২০১০ চনত সাহিত্য অকাডেমী সন্মান লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়।

সংস্কৃত সাহিত্যৰ চৰ্চা তথা অধ্যয়নৰ ফলস্বৰূপে ১৯৭৫ চনত ‘কালিদাসৰ সাহিত্য’ নামৰ গ্ৰন্থখন প্ৰকাশিত হয়। গ্ৰন্থখনত মহাকবি কালিদাসৰ ‘মেঘদূত কাব্য’, শকুন্তলা আৰু ‘কুমাৰ সম্ভৱ’ৰ বিবিধ প্ৰসংগ, প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য, শিশু চৰিত্ৰ ব্যাখ্যাকে ধৰি তাত্ত্বিক মহত্ব সন্নিবিষ্ট কৰিছে। বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ অধ্যয়নত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ পৰৱৰ্তী সময়ত কেশদা মহন্তই ১৯৮৭ চনত ‘মহাপুৰুষীয়া সাহিত্য - কেইটিমান দিশ’ গ্ৰন্থখনত শঙ্কৰদেৱৰ সাহিত্যৰ বিভিন্ন দিশৰ উপৰিও মহাপুৰুষীয়া

সমাজত নাৰীৰ ভূমিকা আৰু অসমীয়া মহিলা বৈষয়ক কবি পদ্মপ্ৰিয়া শীৰ্ষক দুটি উল্লেখযোগ্য প্ৰবন্ধৰে বৌদ্ধিক দিশ চিহ্নিত হৈছে। ভাৰতীয় ধৰ্ম-দৰ্শন আৰু তত্ত্ব সম্পৰ্কীয় বিবিধ দিশ সামৰি লিখা প্ৰবন্ধসমূহে 'বিচাৰিলো অনেক প্ৰবন্ধ' শীৰ্ষক গ্ৰন্থত সন্নিবিষ্ট কৰিছে। সাহিত্য অকাডেমীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত অনূদিত জীৱনী গ্ৰন্থ কন্মন (১৯৯৮) ত কন্মনৰ জীৱন আৰু ব্যক্তিত্বৰ প্ৰতিফলন স্পষ্ট ৰূপত প্ৰকাশিত হয়। অধ্যাপিকা মহন্তই সংকলন আৰু সম্পাদনা কৰা 'নীৰৱ সাধক বাপচন্দ্ৰ মহন্তৰ ব্যক্তিত্বৰ কিছু খবৰ' গ্ৰন্থত বাপচন্দ্ৰ মহন্তৰ জীৱন ব্যক্তিত্বৰ পৰিচয়ৰে সাৱলীল দিশ প্ৰকাশিত হৈছে।

কেশদা মহন্তই শিশু উপযোগীকৈ ৰচনা কৰা গ্ৰন্থ সমূহ হৈছে মহাভাৰতৰ সাধু দুটামান কণ্ড (১৯৭০), ৰঘুবংশৰ কথা (১৯৭২), ৰামায়ণৰ সাধু দুটামান কণ্ড (১৯৮৮), নিৰ্মলা নদীৰ পানী (১৯৯১), মৌ কোঁহৰ কৰ্মী প্ৰজা (১৯৯৫), সেউজী ধৰণী ধুনীয়া (১৯৯৭), ঐতিহ্যপ্ৰাণ নাতিলাই আইতাৰ চিঠি (১৯৯৮), সোণালী সূতাৰে বন্ধা (২০০৬), যাওঁ আমি মৌ বিচাৰি (২০১০)। এই গ্ৰন্থসমূহৰ লগতে নানান শিশু উপযোগী প্ৰকাশিত অগ্ৰহিত ৰচনাসমূহক ন্যাসে একত্ৰিত কৰিছে। ২০১৩ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ৮ জানুৱাৰীত যোৰহাটত 'বাপচন্দ্ৰ মহন্ত - কেশদা মহন্ত ন্যাস' গঠন কৰি তেখেতসকলৰ প্ৰকাশিত-অপ্ৰকাশিত সকলো ৰচনা, নথি-পত্ৰ আদি সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা আৰু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে প্ৰকাশ কৰাটো আঁচনিত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছে। 'ন্যাসৰ একাধাৰ'ত ভাৰতীয় তেল নিগমৰ আৰ্থিক অনুদানেৰে ৬২১ পৃষ্ঠাৰ 'শিশুৰ মৌকোষ কেশদা মহন্তৰ শিশু সাহিত্য সমগ্ৰ' প্ৰকাশত সহায় কৰা বাবে কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰা হৈছে। এই শিশু সাহিত্য সমগ্ৰই গৱেষক-সমালোচক কেশদা মহন্তৰ সাহিত্য-সাধনাৰ এটি বৰণীয় দিশ উন্মোচিত কৰিব বুলি উল্লেখ কৰিছে। এই ন্যাসৰ অনুৰোধক্ৰমে 'নক্সা' আলোচনীৰ সম্পাদক, গৱেষক ড° নৱ কুমাৰ চমুৱাই সংকলন-সম্পাদক হিচাপে দায়িত্ব লোৱাৰ উপৰিও প্ৰায় ২০ পৃষ্ঠাৰ গৱেষণামূলক লিখনি 'ভূমিকা'ত সকলো দিশ প্ৰণালীবদ্ধ ভাৱে আলোচনা কৰি মূল্যবান অৱদান আগবঢ়াইছে।

কেশদা মহন্তৰ শিশু সাহিত্য সমগ্ৰক 'শিশুৰ মৌ কোঁহ' নাম দি ছশ একৈশ পৃষ্ঠাৰে গ্ৰন্থখন বিষয়-বৈচিত্ৰতাৰে নানা দিশত পৰিপূৰ্ণ হৈ আছে। তেখেতে আৰম্ভণিৰে পৰা ৰামায়ণ, মহাভাৰত, সংস্কৃত সাহিত্যৰ প্ৰাসংগিক কাহিনীসমূহক শিশুৰ উপযোগীকৈ ৰচনা কৰি প্ৰকাশিত কৰিছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত তেখেতৰ শিশু লিখনি সমূহত সমাজ-সংস্কৃতি আৰু বিজ্ঞান বিষয়ে স্থান লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। সেয়েহে তেখেতৰ সমগ্ৰ গ্ৰন্থত আৰু অগ্ৰহিত শিশু আৰু কিশোৰৰ ৰচনাসমূহক বিষয় অনুসৰি — (১) আখ্যানমূলক কাহিনী, (২) গল্প, (৩) ঔপন্যাসিকা, (৪) নাটিকা, (৫) ৰচনা বা প্ৰবন্ধ আৰু (৬) গীত-পদ্য এই ছটা ভাগত বিভাজন কৰিব পৰা হৈছে। তলত ইয়াৰ বিস্তৃত বিৱৰণ দাঙি ধৰা হ'ল —

প্ৰথম ভাগ : আখ্যানমূলক কাহিনী —

কাহিনী সংকলন : মহাভাৰতৰ সাধু দুটামান কণ্ড, ১৯৭০, ৰঘুবংশৰ কথা, ১৯৭২, ৰামায়ণৰ সাধু দুটামান কণ্ড, ১৯৮৮ আদি আখ্যানমূলক কাহিনীৰে প্ৰকাশিত তিনিখন গ্ৰন্থত সন্নিবিষ্ট ছল্লিছটা কাহিনীৰ উপৰিও অগ্ৰহিত কাহিনীত মহাভাৰত, ৰামায়ণকে আদি কৰি ৰামচৰিত মানস, শিৱপুৰাণ, কালিদাসৰ ৰঘুবংশৰ পৰা আহৰণ কৰিছে। নিজৰ কৰ্তব্য পালনেহে প্ৰকৃত ধৰ্ম আখ্যানটি মহাভাৰতৰ বনপৰ্বত অন্তৰ্ভুক্ত আৰু ইয়াক মাৰ্কণ্ডেয় মুণিয়ে যুধিষ্ঠিৰক কৈছিল। ইয়াত জাতিভেদ ঘাইকৈ আচৰণৰ দ্বাৰা নিৰ্ণয় কৰা বিষয়টো অতি সুন্দৰভাৱে উপস্থাপন কৰিছে। সেইদৰে গংগাক পৃথিৱীলৈ নমাই অনা কাহিনীত গংগা নদীৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে বহু পুৰণি আখ্যানে আমোদ যোগাবলৈ সক্ষম হৈছে।

দ্বিতীয় ভাগ : গল্প

গল্প সংকলন : নিৰ্মলা নদীৰ পানী, ১৯৯১, মৌ কোঁহৰ কৰ্মী প্ৰজা, ১৯৯৫, সেউজী ধৰণী ধুনীয়া, ১৯৯৭, সোণালী সূতাৰে বন্ধা : ককা-আইতা আৰু বিদিশাইঁত, ২০০৫, যাওঁ আমি মৌ বিচাৰি, ২০১০ আদি অসমীয়া শিশু সাহিত্যৰ জগতত এগৰাকী শিশু

গল্পকাৰ ৰূপে পাঁচখন শিশু গল্প পুথিৰ উপৰিও বিভিন্ন কাকত আলোচনীত প্ৰকাশিত অগ্ৰস্থিত সৰ্বমুঠ অষ্টাশীটা প্ৰকাশিত গল্প পোৱা যায়। তেখেতৰ গল্পবোৰত অসমীয়া লোক কল্পনাৰ মানসপটৰ পৰিৱৰ্তনকামী দৃষ্টিভংগী, শিশু আৰু কিশোৰক বৈজ্ঞানিক মানসিকতাৰ অধিকাৰী কৰি তোলা প্ৰকৃতি, চিত্ৰণ বা পৰ্যবেক্ষণ, পৰিবেশ সংৰক্ষণৰ দিশত গুৰুত্ব দিয়া কথাটো উল্লেখযোগ্য।

তৃতীয় ভাগ : উপন্যাসিকা — গোলাপী জামুৰ ফুল
উপন্যাসিকাখনত বৰ্তমান সময়ত ভাঙোনমুখী পৰিয়াল ব্যৱস্থাত আৰু অভিভাৱকৰ কৰ্মব্যস্ততাই শিশুৰ জীৱনত পেলোৱা প্ৰভাৱ অংকন কৰিছে।

‘এইবাৰ মাঘৰ বিহুত ঘৰলৈ আহোঁতে মাক-দেউতাকে ৰিণীক ককাক-আইতাকৰ লগত থৈ গ’ল। ৰিণীৰ মাকৰ খেচিৰ কামটো শেষ কৰিবলৈ ল’ৰা-লৰি লাগিছে। ইফালে দেউতাক গৈ এমাহৰ কাৰণে ডেৰাডুনত থাকিবগৈ লাগিব, ট্ৰেইনিং এটাৰ বাবে। তাৰপাছত দেউতাকৰ প্ৰমোচন হ’ব ... সাত-পাচৈ মিলি তিনিবছৰীয়া ৰিণীক মাক-দেউতাকে তেওঁলোকৰ যোৰহাটত থকা পুৰণি ঘৰখনত ককাক-আইতাকৰ লগত থৈ যাবলৈ ঠিৰাং কৰিলে।’ (গোলাপী জামুৰ ফুল, পৃঃ ৪০০)

যেন গতিপথ সলোৱা এখনি নৈত নায়িকা বিমলাৰ কৈশোৰ কালৰ বিভিন্ন কাৰ্যকলাপ ফুটাই তুলিছে।

চতুৰ্থ ভাগ : নাটিকা — ৰোঙগৈ ব’লা গছৰ পুলি,
পদুমনিখন ৰাখিবৰ হ’ল এই দুখন নাটিকাত বৃক্ষৰোপণৰ প্ৰাসংগিকতা, আৰ্দ্ৰভূমিৰ সংৰক্ষণৰ উপকাৰিতা আদিৰ বিভিন্ন দিশ প্ৰকাশ পাইছে।

‘ঘোষক — “শ্ৰদ্ধেয় ৰাইজ, প্ৰকৃতি মাতৃৰ লালন-পালন অবিহনে মানৱজাতিৰ অস্থি বিপন্ন। গছ-বন, পশু-পক্ষী, নৈ-বিল, পৰ্বত-সাগৰ, আকাশ-বতাহ প্ৰকৃতিৰ সকলো অংগকে ৰক্ষণাবেক্ষণ দিবলৈ আজি বিশ্ববাসীয়ে মনোযোগ দিছে।’ (পদুমনি ৰাখিবৰ হ’ল, পৃঃ ৪২২)

পঞ্চম ভাগ : ৰচনা — (ক) ঐতিহ্য বিষয়ক ৰচনা — ৰচনা সংকলন : ঐতিহ্যপ্ৰাণ নাতিলৈ আইতাৰ চিঠি, ১৯৯৭ — চিঠিৰ মাধ্যমেৰে অসম তথা ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইৰ বৰ্ণনা শিশুৰ উপযোগীকৈ বৰ্ণনা কৰিছে।

(খ) পৰিবেশ বিষয়ক ৰচনাৰ মাধ্যমেৰে পৰিবেশ কেনেদৰে সংৰক্ষণ কৰিব লাগে সেই বিষয়ে ফুল, জীৱ-জন্তু, গছ-গছনি আৰু ঋতুৰ মাধ্যমেৰে বুজাবলৈ যত্ন কৰিছে।

(গ) আত্মজীৱনীমূলক ৰচনাত অধ্যাপিকা মহোদয়াৰ সোণালী শেশৱৰ ফটাকানিত পুতলাৰ প্ৰাণ সঞ্চাৰ কৰাৰ পৰা ভাৰতে স্বাধীন পোৱা দিনটোলৈকে এটি সুবিস্তৃত বিৱৰণ পোৱা যায়।

(ঘ) জীৱন আৰু ব্যক্তিত্বমুখী ৰচনাত বিভিন্ন উল্লেখযোগ্য ব্যক্তিৰ জীৱনৰ সুন্দৰ মূহুৰ্তসমূহ শিশু উপযোগীকৈ ৰচনা কৰিছে।

৪.০০ বিষয়বস্তুৰ বিশ্লেষণ —

শিশুৰ বাবে গীত ৰচনাৰ মূল অনুপ্ৰেৰণা তেওঁ শিশুৰ মইনা মেল আৰু কিশোৰৰ পৰা অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰিছিল। শিশুৰ মৌ-কোঁহৰ ষষ্ঠ ভাগত সন্নিবিষ্ট গীত আৰু পদ্যত এনে ধৰণৰ —

গীত (মৌ কুঁৱৰী বাইদেউ আমাৰ), বিছনাম, এইবাৰৰ বিহুগীত, একেখন বিলৰে মাছ, শব্দৰ ঐক্যতান বাদন, আহিছে আঘোণৰ ৰাতি, আহিল শৰত-ৰাণী ফুলিল শেৱালি, আকৌ আহিল চৌদ্ধ নৱেম্বৰ, বন-ৰৌ মোৰ নাম, হাড়গিলা ক’লৈ গ’ল, গছপুলি ৰোৱাৰ গান, দীপাঘিটাৰ গান, ভাইটিকণৰ পদূলি, নেপেলাবা কাটি, পূৰৰ ফালে চা, অ’ মোৰ চেনেহী নৈ। এই গীতবোৰ মূলত প্ৰকৃতি বিষয়ক - য’ত পৰিবেশ সংৰক্ষণৰ চেতনা প্ৰকাশ পাইছে।

মৌ কুঁৱৰী বাইদেউ আমাৰ / মৰমিয়াল ৰাণী / মৌ-কোঁহৰ কৰ্মী প্ৰজা / মৌ গুটি আমি হিংসা-খিয়াল, মান-অভিমান / আমি নাপাওঁ চিনি / ভাগে ভাগে কাম কৰি যাওঁ / বাইদেউৰ কথা মানি।

(গীত - কেশদা মহন্ত শিশু সাহিত্য সমগ্র, পৃঃ ১৪৭)

অসমীয়া জাতিৰ ঐতিহ্য বিহু বিষয়ক লিখা
কেইবাটাও গীত এনেধৰণৰ — চকলা টেঙা খাই
কেলৈনো নক'লা / কথাৰে বকলা মেলি, / ডফলা
পৰ্বতত অফলা ভাগিছে / বিহুৰ মেলা চাবলৈ বুলি।
(পৃঃ ৫৬৩) আন এটা বিহুগীত 'এইবাৰৰ বিহুগীত'ত
এইদৰে লিখিছে — অ' আইতা, তুমি দিয়া গামোচাখনি
/ মৰম-চেনেহৰ দীঘে-বাণি / মূৰতে মেৰিয়াই লৈ /
আমি বিহু মাৰিবলৈ যাওঁ। (পৃঃ ৫৬৫)

'শব্দৰ ঐক্যতান বাদন'ত শব্দৰ শক্তিৰ বিষয়ে
কৈছে এনেদৰে — কুৰুৱা বতাহে ৰু-ৰুৱাই বলিলে, /
শুকান পাত সৰুৱাই তলত। / ছোঁ মাৰি কুৰুৱাই ৰৌমাছ
ধৰিলে / তুলি নি খালেগৈ ডালত।। / ছটিয়াই ছটিয়াই
কঠিয়া সিঁচিলে / চতিয়াৰ গন্ধীয়াই আহি। / লতিয়া
পাণেৰে তামোল খাই হেনো / গান্ধপাণ আনোঁগৈ পাৰি।
(কবিতা - পৃঃ ৫৭৫)

'আহিছে আঘোণৰ ৰাতি'ত অসমীয়া সংস্কৃতিৰ
সোণালী মাহ আঘোণৰ ছবি দাঙি ধৰিছে — কুঁৱলীৰ
ওৰণি তৰাৰে শুৱনি / আহিছে আঘোণৰ ৰাতি, / ৰূপালী
কুঁৱলী সোণালী জোনালী / বহিছে ৰংমেলা পাতি। /
আঘোণৰ পথাৰত চন্দ্ৰতাপ তৰিছে / শুকুলা চলেংখন
মেলি, / সোণালী ধাননিত উমলি থাকিব / আলাসতে
টো খেলি। (কবিতা - ৫৭২)

মহোদয়াই প্ৰকৃতিৰ ভিন্ন ছবি এনেদৰে দাঙি
ধৰিছে —

(১) চেলকণা, উঁৰিকণা / মোৰা, পুঠি, খলিহনা / নাচ,
নাচ সকলোটি নাচ / বৰদোৱা কাণী পুঠি / সৰু-বৰ
সকলোটি / একেখন বিলৰে মাছ। (একেখন বিলৰে মাছ)

(২) দাদা — আহাঁ ভাইটি আহাঁ যাঁও পুলি ৰুবলৈ,
বাইদেউ — আহাঁ ভন্টি আহাঁ যাওঁ পানী দিবলৈ।
ভাইটিহঁত — পুলি ৰুলেনো কি হ'ব, গছে আমাক কিনো
দিব?

ভন্টিহঁত — পানী দিলেনো কি হ'ব, গছে আমাক কিনো
দিব?

বাইদেউ — গছতে ফুলিব ক'ত ৰং-বিৰঙৰ ফুল, গোলাপ,

তগৰ, খৰিকাজাই গোন্ধত আমোল-মোল। (গীত -
গছপুলি ৰোৱাৰ গান, পৃঃ ৫৭৯)

(৩) দেউতা, অ' দেউতা হাড়গিলা ক'লৈ গ'ল ? /
দীঘলঠেঙীয়া দীঘলঠুটীয়া / বৰটোকোলাও দেখোন
নোলোৱা হ'ল। / পৰেং শিমলু কদম ছতিয়না / গছবোৰ
পেলালে কাটি / পাহাৰবোৰ খহালে ঘৰবোৰ সজালে /
বিলখন মাটিৰে পুতি। (কবিতা - হাড়গিলা ক'লৈ গ'ল,
পৃঃ ৫৭৮)

(৪) বন-ৰৌ মোৰ নাম। / মাটিৰ তলত গাঁত খান্দি /
ঘৰ সাজি থাকোঁ মই, / কেমেটাই পহু বুলিও মোক /
কোনো কোনোৱে কয়। / গোটেই গাতে চকলা-চকলি /
নেজলৈকে মাছৰ বাকলি / গাটো মোৰ ৰৌ-মাছ যেন /
আছে কিন্তু চাৰিটা ঠেং / তাৰে মই বগুৱা বাই ফুৰোঁ। /
উহ হাফলু খহাই খহাই / পোক-পৰুৱা বিচাৰি খাই /
চুচুক-চামাক কৰি কৰি / বনে বনে ঘূৰোঁ। (কবিতা - বন-
ৰৌ মোৰ নাম, পৃঃ ৫৭৬)

(৫) আহিল শৰত-ৰাণী / ফুলিল শেৱালি, / ওৰে ৰাতি
জোনাকত / কৰিছে ধেমালি। / আন্ধাৰতো ফুলি তাকে
/ আমোল-মোলাই, / আকাশৰ তৰাবোৰ / জুমি-জুমি
চাই। (কবিতা - আহিল শৰত-ৰাণী ফুলিল শেৱালি, পৃঃ
৫৭৬)

(৬) মাহীথেকেৰাৰ গছজুপি / নেপেলাবা কাটি, / থুপি
থুপি লাগি আছেৰসাল টেঙা গুটি / মইনা ভাটো হেঁটুলুকা
/ কপৌ সখিয়তী / কত পখী তাতে পৰি / খায় গছৰ
গুটি। (কবিতা - নেপেলাবা কাটি, পৃঃ ৫৭৮)

(৭) উটকা আমি নুফুটুৱাওঁ / ফট্ ফট্ ফটক ধু-উ-ম্। /
বোমা আমি নুফুটুৱাওঁ / গু-ৰু-ম্, গু-ৰু-ম্। / অকণমানি
ভন্টিজনী / উঠিব চক্ খাই, / শুই থকা ভাইটিকণে /
কান্দিব সাৰ পাই। / ককাদেউতাৰ হাই-প্ৰেচাৰ / যাব
বেছি হৈ, / হাৰ্টৰ অসুখ, আইতানো / শুব কেনেকৈ ?

(গীত - দীপান্বিতাৰ গান, পৃঃ ৫৮০)

(৮) আকৌ আহিল শিশু দিৱস / চৌদ্ধ নৱেম্বৰ, /
নেহৰু খুৰাৰ জন্ম দিৱস / অতি হেঁপাহৰ। / নেহৰু খুড়াৰ
বুকুত শুৱায় / গোলাপৰে পাহি, / মইনাইতক লগ পালে

/ মিচিকিয়া হাঁহি। / আহাঁ আজি সকলোৱে / এই পুন্য
তিথিত, / শ্ৰদ্ধাৰে অঞ্জলি যাচোঁ / খুৰাৰে স্মৃতিত।
(কবিতা - আকৌ আহিল চৌদ্ধ নবেম্বৰ, পৃঃ ৫৭৫)

মহোদয়াই পাশ্চাত্য দেশসমূহতকৈ পূবৰ দেশ
জাপানৰ আদৰ্শক অধিক গুৰুত্ব দি গীত লিখিছে এনেদৰে
আৰু তেওঁলোকৰ কৰ্ম আদৰ্শৰে শিশু সকলক আগবাঢ়ি
যোৱাৰ অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছে। পূবৰ ফালে চা — পূব
আকাশত আন্ধাৰ খেলি / ওলালে সৌ নতুন বেলি /
সূৰ্য্যমুখী তই চকু মেলি পূবৰ ফালে চা, / আন্ধাৰ নিশা
স্বপ্ন ভাঙি / নতুন বেলিৰ ৰেঙনিৰে আগবাঢ়ি যা। /
দিখৌ ৰৈ যুৱলিত কোনে বায় মুৰুলি / মনে মোৰ কেনেবা
কৰে। (গীত, পৃঃ ৫৮৩)

গল্প পুথি সমূহত গীত আৰু কবিতা —

তেখেতৰ উক্ত চাৰিওখন প্ৰকাশিত গ্ৰন্থৰ
পাতনিত লিখাৰ উদ্দেশ্য নিহিত হৈ আছে। জীৱজগতে
প্ৰতি সময়তে প্ৰকৃতিৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত
হৈ থাকে। বৰ্ধিত জনসংখ্যাৰ বাবে জীৱশ্ৰেষ্ঠ প্ৰাণী মানুহে
অপৰিকল্পিত, অদূৰদৰ্শী আৰু অবিবেচনাৰে প্ৰকৃতিৰ
সম্পদৰাজি আহৰণ কৰা বাবে প্ৰদূষণৰ সৃষ্টি হৈছে।
সেয়েহে তেখেতে সজহ-সৰল ভাষা গল্পৰ মাধ্যমেৰে
ঔদ্যোগীকৰণৰ ফলত প্ৰদূষিত পৰিবেশক কেনেকৈ
নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পৰা যায় তাৰ ছবি দাঙি ধৰিছে। গল্পত
ব্যৱহৃত গীত আৰু কবিতাই এই দিশত সোণত সূৰগা
চৰাইছে —

(ক) বৰষুণ দিছে, বতাহ বলিছে / পকা আম
সৰিছে, ল'ৰাই বুটলিছে। (নিৰ্মলা নদীৰ পানী) কবিতা,
পৃঃ ১২৭

“সেউজী ধৰণী ধুনীয়া” গল্প পুথিত সন্নিবিষ্ট
গীত আৰু কবিতা এনেধৰণৰ —

(ক) বনে মইনা সেউজীয়া / গছে মইনা
সেউজীয়া / পাতে মইনা সেউজীয়া পাত। (সেউজী
ধৰণী ধুনীয়া) গীত - পৃঃ ১৭৩

(খ) ফুলো দিব, ফুলো দিব / আৰু দিব ছাঁ /
বেয়া বতাহ শোধন কৰি / জুৰ পেলাব গা। (কবিতা -

পৃঃ ১৮১)

(গ) যাওঁ ওলাই সকলোটি / ৰোঙগৈ ব'লা গছৰ
পুলি / ধৰণীখন সেউজীয়া বোলেৰে বোলাওঁ। (কবিতা
- পৃঃ ১৮২)

(ঘ) ককাদেউতাৰ কোলা আৰু আইতাৰ
/ আকলুৱা চুমা / ঠিক তেনেকৈয়ে ৰ'ব/ সময়ৰ ধূলিৰে
নহয় মলিন সেই উমাল মৰম। (কবিতা - পৃঃ ১৮৩)

(ঙ) সোৱণশিৰীৰ পানী অ' সোৱণশিৰীৰ
পানী/ কপৰ বালিত সোণ চৰালি। (কবিতা - পৃঃ ১৮৪)

“সোণালী সূতাৰে বন্ধা” ককা-আইতা আৰু
বিদিশাহঁত গল্প পুথিত গীত আৰু কবিতাৰ সমাহাৰ দেখা
যায় —

(ক) কাকতুৱাৰ মূৰত জঁ, / খাৰুপাত আনি
ইয়াতে থ। / গৰু পোৱালি থিয় দি আছে, / ঘন চিৰিকাই
চালত নাচে। (কবিতা - পৃঃ ২০৭)

(খ) লুইতৰ বুকুতে ৰূপহী মাজুলী / কৰে
জিলিমিলি জোনাকৰে ৰাতি। (গীত - পৃঃ ২১৫)

(গ) অ' আমি ৰংপুৰৰ ৰংঘৰতে/ ৰঙে ভৰা
এই ফুলনিত/ ৰঙৰ মেলা পাটোঁ। পলাশ ফুলিল, মদাৰ
ফুলিল/ সৌ চোৱা এটি দ'ল, এটি নহয় দুটি দ'ল/ দ'ল,
দ'ল, দ'ল, মাঁথো দ'ল। / সৌ সিফালে নামদাঙৰ শিলৰ
সাঁকো। (গীত - পৃঃ ২৩১)

“আমি যাওঁ মৌ বিচাৰি” গল্পপুথিটো মহোদয়াই
গীত আৰু কবিতা বিষয়বস্তু অনুসৰি ব্যৱহাৰ কৰা দেখা
যায় —

(ক) দেউতা অ', বিলখন নুপুতিবা দেই। / মামা
অ' চোৱাচোন, / ৰঙে-ৰূপে মাছে-কাছই/ বিলখন নদন-
বদন। (গীত - পৃঃ ২৫৯)

(খ) ৰব তই লাগিব যুগৰ নতুন পোহৰত/ জহা
সুৱাগমণি ন-কৈ তোৰ পথাৰত। (গীত - পৃঃ ২৬৭)

(গ) আৰ বাৰীৰ বাঁহ, তাৰ বাৰীৰ বাঁহ/ এই
দৰে যাবচোন চ'তৰ মাহ। (কবিতা - পৃঃ ২৭৫)

অগ্ৰস্থিত গল্প “অনুপমৰ আবেলী”ত অনুপমে
এটি কবিতা আগুৱাইছে এনেদৰে —

(ক) ইটাৰ ঘৰত ইকৰাৰ বেৰ/ ইফাল-সিফাল

নাই হেৰ-ফেৰ। (কবিতা - পৃঃ ২৮১)

“গোলাপী জামুৰ ফুল” উপন্যাসিকাখনৰ মাজতো গীত আৰু কবিতা এনেদৰে পোৱা যায় —

(ক) মোৰ বোপাই সৰু/ ৰাখে বৰে গৰু/
হাততে এছাৰিধৰি, / এছাৰি হৰুৱাই/ বাপেকক ৰিঙিয়াই।
(গীত - পৃঃ ৪০২)

(খ) অ’ সৰু চৰাই অ’ সৰু চৰাই/ মোৰ তালৈ
তই যাবি/ পকা জামু পাৰি দিম শাৰী শাৰী নেলাগে
নেলাগে আইটি নেলাগে/ সোণৰ সজাটি তোৰ, / গছৰ
আগত পাতৰ আঁৰত/ বাহ আছে সৰু মোৰ। (কবিতা
- পৃঃ ৪০৪)

নাটিকা “ৰোঙ’গৈ ব’লা গছৰ পুলি” আৰু
“পদুমনিখন ৰাখিবৰ হ’ল”ত সংলাপৰ মাজে মাজে গীত
কবিতা দেখা যায় —

(ক) ৰং আহে পাখি মেলি/ ৰং আহে পাখি
মেলি/ ওলালে সৌনতুন বেলি/ আহা সবে ৰং মেলালৈ
যাওঁ। (কবিতা - পৃঃ ৪২০)

(খ) আই অ’ পদুমনি/ প্ৰকৃতিৰ ৰম্যভূমি/
তোৰমান শুৱনি নাই/ দলনিত ম’হৰে জাক।

(গীত - পৃঃ ৪২৭)

শিশু সাহিত্য সম্পৰ্কে অধ্যাপিকা মহোদয়াই
লিখিছে যে অনুসন্ধিৎসু শিশুৱে এই লিখনীসমূহত সোমাই
থকা তাৎপৰ্য যাতে জানে, শিকে, চকু দিয়ে এইটো বিষয়
গুৰুত্ব দিব লাগে। তেখেতে মইনা পাৰিজাত এখনৰ
সভাপতি নহয়, চকুৰি ডেৰশ ল’ৰা-ছোৱালীৰ মৰমৰ আই
হৈ কুৰিতা বছৰ পাৰ কৰছিল। সেই শিশু সকলৰ মাজত
তেখেতৰ তিনিটা ল’ৰা-ছোৱালী আৰু নাতি এটায়েও
স্থান পাইছিল। সেই অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত এই শিশু সাহিত্য
ৰচনা কৰিবলৈ অণুপ্ৰেৰণা পাইছিল। ডাঙৰ মানুহে
নাটকীয় গঢ়ত পঢ়ি শুনাতে আখৰ নিচিনা শিশুৱেও
আমোদ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হ’ব।

তেখেতৰ মতে “মৌচাক, নতুন আৰিষ্কাৰ,
মৌচাক, শিশুৰ সাৰথি, নতুন ৰংমেলা” আদিৰ জনপ্ৰিয়
শিশু আলোচনী সমূহৰ সম্পাদকৰ অনুৰোধত শিশুৰ
মনোৰঞ্জনৰ চাহিদা পূৰণ কৰিবলৈ কলম হাতত তুলি
লৈছিল।

সামৰণি —

১) শিশু পঢ়ুৱৈয়ে যাতে সহজে হৃদয়ংগম কৰিব পাৰে
এই দিশটোৰ প্ৰতি লেখিকাই গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে।

২) শিশু সাহিত্যত প্ৰয়োগ কৰা শব্দ সহজ-সৰল হ’ব
লাগে। লেখিকাই এই দিশটো সুন্দৰভাৱে তেখেতৰ
ৰচনাত গুৰুত্ব দিয়া দেখা যায়।

৩) শিশু পুথিৰ চৰিত্ৰই শিশুক সহজে আকৰ্ষণ কৰাৰ
কৌশল কেশদা মহন্তৰ শিশু সাহিত্য সমগ্ৰত বিস্তাৰিত
হৈ আছে।

৪) ককা, আইতা, মাহী, পেহী আদি প্ৰাপ্তবয়স্কৰ লগতে
কিঞ্জল, প্ৰাঞ্জল, বিদিশা, অনুপম আদি মইনাইতৰ
চৰিত্ৰসমূহ সংকলনখনত সুন্দৰভাৱে উপস্থাপন কৰিছে।

৫) ইফাল-সিফাল, হেৰ-ফেৰ, কুলি-কেতেকী, মাক-
দেউতাক, দিন-কাল, মতাই-মাইকীয়ে, দেখা-শুনাকৈ,
মাখিয়তী-দীঘলতী, ধোঁৱা-কোঁৱা, মেখেলা-চাদৰ,
ৰখীয়া-পৰিয়া, হাবীয়ে-বনে, জুমি-জামি, সাতে-পাচে,
গছ-বন, পশু-পক্ষী, নৈ-বিল, পৰ্বত-সাগৰ, আকাশ-বতাহ
আদি যুৰীয়া শব্দৰ প্ৰয়োগে ভাষাৰ সৌন্দৰ্য বৃদ্ধি কৰিছে।

৬) “এজোপা গছ কাটিলে, দহজোপা কৰিম ৰোপণ/
নিজ সন্তানৰ দৰে গছ-গছনিক আমি কৰিম পালন” আৰু
“সোনকালে শোৱন আৰু সোনকালে উঠন/ দুয়ো মিলি
স্বাস্থ্য আৰু হয় বিদ্যা ধন” (পৃঃ ১৯০) আদি কবিতাসমূহৰ
মাজেৰে নীতি-শিক্ষা সাৱলীল ৰূপত প্ৰয়োগ কৰাত সফল
হোৱা দেখা যায়।

গ্ৰন্থপঞ্জী

১/ চমুৱা, ড° নৱকুমাৰ, (সংকলন-সম্পাদক) ২০২১, “শিশুৰ
মৌ-কোঁহ, কেশদা মহন্তৰ শিশু সাহিত্য সমগ্ৰ”, প্ৰকাশক - বাপচন্দ্ৰ
মহন্ত আৰু কেশদা মহন্ত ন্যাস।

২/ ফুকন, ৰেখা, (সম্পাদক) ২০২২, “আইতাৰ চোতালত
জোনাকৰ লুকাভাকু” (শিশু উপযোগী গ্ৰন্থ) প্ৰকাশক - সদৌ অসম
লেখিকা সমাৰোহ সমিতি।

ঃ :: ::

বিষুৰোভা গীতৰ উৎস আৰু মনস্তত্ত্ব

ড° বসন্ত মঙ্গল দত্ত

উপাধ্যক্ষ, অর্থনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
মাছখোৱা স্নাতক মহাবিদ্যালয়, ধেমাজি

বিষুৰোভাৰ আভা অৰুণধৌত এক সৰল বৈখিক প্ৰৱাহ। তেওঁৰ প্ৰতিভাৰ আদি নাই অন্ত নাই, চিৰ শাস্ত্ৰত এক গতিৰে উদ্বেলিত মহাসাগৰ। যি কেইজন মহান প্ৰতিভা অসমী আইৰ কোলাত লালিত পালিত হৈছিল, সেই মহান মনিষী সকলৰ অন্যতম বিষুপ্ৰসাদ ৰাভা। বহু মুখী প্ৰতিভাৰে তেওঁ ভাৰতবৰ্ষত একক আৰু অন্যতম। প্ৰথমে যদি তেওঁ এজন মেধাবী ছাত্ৰ, খেলুৱৈ, বিপ্লৱী ৰাজনৈতিক গল্পকাৰ ঔপন্যাসিক প্ৰবন্ধকাৰ, নাট্যকাৰ, কবি, গীতিকাৰ, সুৰকাৰ, অভিনেতা, সমাজ সংগঠক, চিত্ৰশিল্পী এনে দিশৰ শেষ নাই যিটো তেওঁৰ হাতৰ পৰশত উজ্জীৱিত হোৱা নাই। এইজন মহান মনিষীৰ জন্ম হৈছিল বৃটিছ শাসিত বেঙ্গল প্ৰদেশৰ বৰ্তমানৰ ঢাকাত ১৯০৯ চনৰ ৩১ জানুৱাৰীত। গেটি মেচৰ গৰ্ভত আৰু ৰায়বাহাদুৰ গোপালবাহাদুৰ মুচাহাৰীৰ ঔৰষত জন্ম হৈছিল। জন্মসূত্ৰে তেওঁ এটা বড়ো পৰিয়ালত জন্ম হৈছিল আৰু এটা ৰাভা পৰিয়ালত লালিত-পালিত হৈছিল। সেইবাবে তেওঁ ৰাভা উপাধি গ্ৰহণ কৰিছিল। এইয়া যেন নন্দ যশোদাৰ ঘৰত কৃষ্ণ স্বৰূপ আমাৰ বিষুপ্ৰসাদ ৰাভাৰ শৈশৱ। ১৯২৬ চনত তেওঁ তেজপুৰ চৰকাৰী উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ পৰা প্ৰথম বিভাগত এণ্ট্ৰেন্স পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে তেওঁ কলিকতালৈ যায়।

বিষুৰোভাৰ গীত সমূহত শিশু মনস্তত্ত্বৰ পৰা পাৰিবাৰিক জীৱনৰ বেদনা গাঠা আৰু সংগ্ৰামী সত্ৰাৰ বিপ্লৱৰ স্ফুলিংগই ধুৱাই যোৱা শ্ৰমিকৰ মৰ্যাদা আৰু দাসত্বৰ মুক্তিৰে প্ৰকৃত স্বাধীনতা তুলি দিয়া বিৰল বাখৰে অলংকৃত প্ৰাণোচ্ছল প্ৰৱাহ আৰু হেপাহ প্ৰতিফলিত হয়। তেওঁৰ গীত প্ৰাণৰ, শব্দ, কোমল ৰ'দৰ প্ৰলয়ংকাৰী ধুমুহা, মানুহৰ অন্তৰ পাৰিজাত নমনীয়তাৰে ধৌত শেৰালী সুবাসেৰে আবৃত জীৱনৰ অভিজ্ঞতাৰে বয়ণ কৰা এক বিৰল মহাজগত। তেওঁৰ গীত বুজিবলৈ হলে প্ৰথমে তেওঁৰ দৰ্শনক, সংগ্ৰামী জীৱনক, দৰিচী সদৃশ ত্যাগক, মানৱ প্ৰেমক বুজিব লাগিব। প্ৰথম পত্নী সু-গায়িকা যোৰহাটৰ প্ৰিয়বালা দত্তক ১৯৩৭ চনৰ ২৪ নবেম্বৰত বিয়া কৰোৱাৰ ২৮ দিনৰ পিছত সন্নিপাত জ্বৰত আক্ৰান্ত হৈ মৃত্যু হয়। শোকত স্নিয়মাণ হৈ ৰাভাদেৱে লিখিছিল—

“পৰজনমৰ শুভ লগনত

যদিহে আমাৰ হয় দেখা

পুৰাবানে প্ৰিয়ে এই জনমৰ

মোৰ হিয়াৰ অপূৰ্ণ আশা।”

অতৃপ্ত হিয়াৰ এবুকু বোজালৈ এই গীতটিৰে বাহিৰলৈ ওলাই তেওঁ প্ৰিয়বালাৰ কপালত সেন্দূৰৰ ফোটটি ডাঙৰকৈ আঁকি দি তেওঁ চিৰবিদায় দিছিল। পাৰিবাৰিক জীৱনৰ কৰুণ গাঠাৰে হৃদয়ৰ সোনালী কাপেৰে তেওঁ লিখিছিল মানব হৃদয়স্পৰ্শী কেইবাটিও

গান —

“বেজাৰৰ চকুলো হালিজালি ভাহি
দিয়াৰ নাওখনি উটি যায়
কিবা যেন নাই আজি নাই
আছে হুমুনিয়াহ হুমুনিয়াহ
কৰুণ বিননি হায়! হায়!”

“লগণ উকলি গ’ল
তেওঁ যে ন’হল কোৱা
মনৰ কথাটি মোৰ
হিয়াৰ গুপতে থোৱা।”

“মেলানি বেলাৰ বিদায় লগণ
যেতিয়া আহিব চাপি
উঠিবনে প্ৰিয়ে তেতিয়া এবাৰ
হৃদয় তোমাৰ কপি?”

খাতিখোৱা জনতাৰ শোষণ নিষ্পেষিত ব্যাকুল
সৈনিক শিল্পীজনে দাসত্বৰ বান্ধোনৰ পৰা মুক্তি দি মাটি
পানীৰ অধিকাৰ মেহনতি জনতাৰ হাতত তুলি দিয়াৰ
সপোন দেখিছিল। যি ভাবিছিল সেয়া সৰ্বোচ্চ উজাৰি
ত্যাগ কৰিছিল। তেওঁ কৈছিল—“নাঙল যাৰ, মাটি তাৰ।”
সেয়ে উত্তৰাধিকাৰী সূত্ৰে পোৱা ২৫০০ বিঘা মাটি
জনতাক দান দিছিল। বৰ্তমান তেজপুৰ বিশ্ববিদ্যালয়খনো
তেওঁ দান দিয়া ভূমিতে আছে। এয়া তেওঁৰ গানতো
প্ৰতিফলিত হৈছে।

“ব’ল ব’ল ব’ল ব’ল
কৃষক শক্তি দল
অ’ বনুৱা সমনীয়া
আগবাঢ়ি যাওঁ ব’ল।”

প্ৰেম আৰু সংগ্ৰামৰ অপূৰ্ব মিনাকৰা তেওঁৰ গীত সমূহে
শিশুক স্পন্দ তুলি দিছিল। পখিলা খেদা মনত স্বপ্নৰ বাটত
উমলি তেওঁলোক এই গানৰ বোকোচাত উঠি উটি গৈ
আছে অহোৰাত্ৰি। গীত সমূহ সূৰ্য্যস্নাতা পুৱাৰ ৰ’দৰ দৰে
শিশুৰ বাবে চিৰসমোজ্জল।

“বিলতে হালিছে ধুনীয়া পদুমী
ফুলনিত ফুলিছে ফুল।।

সেই ফুলে ফুলে পখিলা উৰিছে
সানিছে ৰেণুৰে বোল।।”

“কাষতে কলচী লৈ
যাই অ’ ৰচকী বাই
বাংঢালি ওঠেদি বনগীত এফাকি...”
“আজলী ছোলালী নানা ফুলে তুলি
আনিলো আচল ভৰাই।”

তেওঁৰ জীৱনো এক সংগীতৰ স্বৰেৰে উঠা নমা
বাটেৰে যোৱা আলোকময় যাত্ৰা। জীৱনটো এনেদৰে
সংগীতৰ লগত যুক্ত হৈ আছে, ইয়ো যেন সংগীততে
লীন হৈ এটা মধুৰ স্বৰেৰে আমাৰ বুকুত সদায় বাজি
আছে। কৰ্কট ৰোগত নৰীয়া পাটিত পৰি থাকিও তেওঁ
লিখিছিল—

এয়ে মোৰ শেষ গান
মোৰ জীৱন নাটৰ শেষ ৰাগিনী
কল্যাণ খৰমান।
পাতনিতে বালো ধেমালি নান্দী
ভঙ্গী সূত্ৰধাৰ।।
হাঁহি বিননীয়ে ভাও দিলো নানা
বোৱালো অশ্ৰু ধাৰ
নৱ নৱ বসে বালো ভাৱ নাও
আশা নিৰাশাৰ।।
আজি হ’ব মোৰ জীৱন নাটৰ
ভাওনাৰ অৱসান।।
নীল আকাশত পুৱতি তৰাই
টিমিক টিমিক জ্বলে
সিঙ যাব নুমি একে উশাহতে
বেলিৰ পোহৰ পালে।
ঠগীৰ লগৰে বস্তিৰ শিখা
নুমো নুমোকৈ নাচে
খৰমান তালৰ কল্যাণ ৰাগৰ
ছেৱে অপৰূপ ঠাচে।।
দোষে গুণে হ’ল ভাওনাৰ শেষ
পুৱতি তৰাও নুমে

বাঁহৰ আগেদি উষাৰ বেলিয়ে
ৰঙা মুখ তুলি জুমে
শিখাৰ লগৰী বিদায় ৰাগিনী
ৰাইজৰ পদ চুমে।।”

এইটো যেন কেৱল এটা গীত নহয়, মহাকাব্যিক
জীৱন গাঠাৰে। আৰম্ভণিৰ পৰা সামৰণিলৈ গীতৰ
সাৱলীল গতি আৰু ভাওনাৰ অভিব্যক্তিৰে সমোজ্বল এটা
কালজয়ী গীত। এই গীতৰ ভাষা, মহাকাব্যিক শব্দচয়ন
আৰু জন-জীৱনৰ আধাৰত নিৰ্বাচিত শব্দৰ বয়নে যতিহীন
সংগীতৰ নদীলৈ ৰূপান্তৰ কৰিছে। এয়া আমাৰ মাজত
শাস্ত্ৰত আৰু নিৰবিচ্ছিন্ন ৰূপত প্ৰবাহিত হৈ থাকিব। ৰাভাৰ
সংগীতক, নাচিকেটা, পল ৰ’বচন, জেনী লীণ্ড,
জেনকিনচ, নিলী মেলৱা, এনবিক কাৰাচো, ৰালটা
পিডজেই আদিৰ লগত তুলনা কৰিব পাৰি। তেওঁৰ মতে

“কেৱল জনসংখ্যাই এটা জাতিক ডাঙৰ নকৰে

জাতি ডাঙৰ হয়

জাতীয়তা বাদৰ হকে

ডেকাই দিয়া ৰাঙলী তেজেৰে।”

এতিয়াও যেন কোনোবা খিনিৰ পৰা কয়—

“বিশ্বৰ ছন্দে ছন্দে মহানন্দে আনন্দে নাচা

নাচা তমোহৰদেৱে নাচা,

বন্দে, বন্দে আজি সৰ ভকতবৃন্দে

তৰ চৰণ কমল বন্দে।।”

দেশক ভাল পাবলৈ মানুহৰ কল্যাণৰ বাবে
যুঁজিবলৈ নীলকণ্ঠ হোৱা সৈনিক শিল্পীজন তোমাৰ
শক্তিৰে প্ৰাণ পাব জনতাৰ মুক্তিৰ মহান মন্ত্ৰ। সেয়ে
জীৱনৰ দুখ মিঠা আজাৰৰ সমস্ত বেজাৰ অসমৰ আকাশত
সূৰ্য্য হৈ ফুলি আছে বিষুৱাভা।

গ্ৰন্থপঞ্জী

আচাৰ্য এন এন (২০০৭).Glory of Assam বানী মন্দিৰ,

বৰা দেৱেন্দ্ৰ নাথ(১৯৮২) বিষুৱাভাৰ সংগ্ৰামী আভা, বানী মন্দিৰ,
বড়া ডাঃ সৰ্বেশ্বৰ (২০০৮) বিষুৱাভাৰ ৰচনা সম্ভাৰ, তেজপুৰ
আৰু নগাও ৰাভা ৰচনাৱলী প্ৰকাশক সংঘ।

বৰ্মন শিৱনাথ (১৯৯২) অসমীয়া জীৱনী অভিধান, ছফিয়া প্ৰেছ
এণ্ড পাব্লিচাৰ্ছ প্ৰাঃ লিঃ।

গৰিয়সী(২০০৭) বিষুৱাভাৰ শ্ৰদ্ধাৰ্থ সংখ্যা, পঞ্চদশ বছৰৰ তৃতীয়
সংখ্যা।

ভাই খাময়াং সকলৰ পৰম্পৰাগত লোকঔষধ (লোক খাদ্যৰ বিশেষ উল্লিখনসহ)

কুকিলা শ্যাম

সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ
নন্দনাথ শইকীয়া মহাবিদ্যালয়

ড° গৌতম বৰা

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
নন্দনাথ শইকীয়া মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসৰ :

অষ্টাদশ শতিকাত পাটকাই পৰ্বত অতিক্ৰম কৰি অসমত প্ৰবেশ কৰা এটা ফৈদ হৈছে খাময়াংসকল। বৰ্তমান উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত ভাই খাময়াং জনগোষ্ঠী হিচাপে পৰিচিত। অসম আৰু অৰুণাচল ৰাজ্যত সিঁচৰতি হৈ থকা খাময়াংসকল তেনেই নগন্য। তথাপিও উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ বাবেবহনীয়া সংস্কৃতিৰ খাময়াং সকল অংশীদাৰ। যুগ যুগ ধৰি তেওঁলোকৰ সমাজত নিজস্ব পৰম্পৰাগত সংস্কৃতি ভৰপূৰ। লোকজীৱনৰ সমাজত প্ৰচলিত নীতি-নিয়ম, আচাৰ-অনুষ্ঠান, বিশ্বাস আদিয়ে খাময়াং লোক সকলৰ স্বকীয়তা বজাই ৰাখিবলৈ সক্ষম হৈছে। অসম তথা উত্তৰপূৰ্বাঞ্চল সৌন্দৰ্য্যৰে ভৰপূৰ। এই প্ৰকৃতিৰ পৰা আহৰণ কৰা খাদ্য স্বাস্থ্যসন্মত। চিৰসেউজীয়া উদ্ভিদসমূহ একো একোটা ঔষধি গুণ সম্পন্ন। উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ খাময়াংসকলৰ সমাজত কিছুমান লোক ঔষধ অতীজৰে পৰা ব্যৱহৃত হৈ আহিছে। লোক ঔষধ সমূহ লোক সংস্কৃতিৰ উপাদান। সামাজিক প্ৰথা বা লোকাচাৰৰ অন্তৰ্গত। এই লোক ঔষধ সমূহ মন্ত্ৰপূত আৰু বনৌষধি, এই দুই প্ৰকাৰে সমাজত প্ৰচলিত। ইয়াৰে কিছুমান ঔষধ শৰীৰত সানি আৰু কিছুমান খাদ্য হিচাপে গ্ৰহণ কৰি ৰোগৰ পৰা উপশম লাভ কৰে।

বীজ শব্দ : ভাই খাময়াং, সমাজ, পৰম্পৰাগত,
লোক ঔষধ, পৰিৱৰ্তন, সম্ভাৱনা।

০.০ প্ৰস্তাৱনা

পৰিয়ালৰ থাই চীন শাখাৰ খাময়াং সকলে স্বকীয় ভাষা

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয়

সংস্কৃতিয়ে নিজস্বতা প্ৰদান কৰিছে। এই খাময়াং সকলৰ

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত বসবাস কৰা জনগোষ্ঠী সমূহৰ
ভিতৰত ভাই খাময়াং সকল অন্যতম। মংগোলীয়
মানৱগোষ্ঠীৰ অন্তৰ্ভুক্ত আৰু চীন তিব্বতীয় ভাষা

মাজত লোক পৰম্পৰাই এক সুকীয়া আসন দখল কৰি
আহিছে। সৰ্বসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচলিত ৰীতি-নীতি বা
আচাৰ পদ্ধতিৰ এক উপাদান হৈছে লোক ঔষধ। যিবোৰ

পূৰ্বকালৰ পৰা পুৰুষানুক্রমে সমাজত চলি আহিছে। এই লোক ঔষধ বিষয়টো সংস্কৃতিৰ উপাদান সামাজিক লোক প্ৰথা বা লোকাচাৰৰ অন্তৰ্গত। ঔষধ শব্দৰ আভিধানিক অৰ্থ ৰোগ দূৰ কৰা দ্ৰব্য। কোনো ৰোগৰ চিকিৎসা, ৰোগ প্ৰতিৰোধৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা এক প্ৰকাৰৰ দৰৱ। লোক ঔষধ শব্দটো ইংৰাজীত Folk Medicine ৰ সমাৰ্থক। অতীজৰে পৰা পৰম্পৰাগত চিকিৎসা পদ্ধতিত খাময়াং সকলৰ সমাজত কিছুমান ৰোগৰ প্ৰতিৰোধৰ বাবে লোক ঔষধ ব্যৱহাৰ হৈ আহিছে। প্ৰাকবৈজ্ঞানিক যুগৰ পৰা ব্যৱহৃত ঔষধবোৰক বৰ্তমান বিজ্ঞানৰ যুগত পৰম্পৰাগত লোক ঔষধ বোলা হয়। এই গৱেষণা পত্ৰত খাময়াং সকলৰ ঔষধৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

০.২ গৱেষণাৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব

লোক ঔষধ সমূহ সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য বহনকাৰী এক বিষয়। এই ঔষধবোৰৰ মাজত সমাজ জীৱনৰ এখন চিত্ৰ প্ৰতিফলিত হয়। এখন সমাজৰ মানুহৰ মাজত থকা লোক ঔষধবোৰ বিভিন্ন বিভিন্ন ৰোগৰ প্ৰতিৰোধৰ প্ৰধান কাৰক ৰূপে চিহ্নিত হয়। কিন্তু বৰ্তমান আধুনিক যুগত বৈজ্ঞানিক ঔষধৰ প্ৰভাৱত এই লোক ঔষধ-পাতিৰ ব্যৱহাৰ কমি আহিছে। গতিকে এই লোক ঔষধসমূহৰ লগত সম্পৰ্কিত তথ্যবোৰৰ বিষয়ে গৱেষণামূলক অধ্যয়নৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। ভাই খাময়াংসকলৰ সমাজত প্ৰচলিত পৰম্পৰাগত লোক ঔষধৰ লগতে বৰ্তমান সময়ত এই লোক ঔষধবোৰৰ ব্যৱহাৰ ক্ষেত্ৰলৈ অহা পৰিৱৰ্তন আৰু সম্ভাৱনা আদিৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰাই এই গৱেষণা পত্ৰৰ মূল উদ্দেশ্য।

০.৩ গৱেষণাৰ পৰিসৰ আৰু পদ্ধতি

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত বসবাস কৰা খাময়াং সকলৰ মাজত প্ৰচলিত লোক ঔষধ সমূহ স্থান ভেদে বিভিন্ন ৰোগৰ ঔষধ পোৱা যায়। খাময়াং গাওঁবোৰত বহুতো ঔষধ দাতাই ভিন্ন প্ৰকাৰৰ ঔষধ জনসাধাৰণক দি আৰোগ্য কৰা দেখা যায়। কোনো এটা বেমাৰ ঔষধ ব্যক্তিভেদে

বেলেগ বেলেগ প্ৰকাৰে দি আহিছে। তথাপিও খাময়াংসকলৰ এই ঔষধসমূহ লোকজীৱনত সামগ্ৰিকভাৱে একক বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়। লোক ঔষধসমূহ বিভিন্ন প্ৰকাৰে দিয়া হয়। এই অধ্যয়নৰ পৰিসৰত খাময়াংসকলৰ সমাজত প্ৰচলিত খাদ্য হিচাপে সেৱন কৰা ঔষধসমূহৰ বিষয়ে সামৰি লোৱা হয়।

উজনি অসমত খাময়াংসকল বিভিন্ন অঞ্চলত সিঁচৰিত হৈ আছে। অসমৰ চৰাইদেও জিলাৰ বহন, দিচাংপানী, চলাপথাৰ, মনিটিং আদি গাঁৱত খাময়াংসকলৰ বহু সংখ্যক লোকে বাস কৰে। তথ্যসমূহ বিশ্লেষণৰ বাবে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

০.৪ তথ্য আহৰণৰ উৎস

চৰাইদেও জিলাৰ দিচাংপানী শ্যাম গাওঁ আৰু সাপেখাতি অঞ্চলৰ বহন শ্যাম গাওঁ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ নিৰ্বাচিত স্থান। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ তথ্যবোৰ যিসকল ব্যক্তিয়ে ঔষধ পাতি জনসাধাৰণক যোগান ধৰে তেওঁলোকৰ পৰা প্ৰয়োজনীয় সমল সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।

১.০ ভাই খাময়াং সকলৰ পৰম্পৰাগত লোক ঔষধ

অসমৰ হাবি-বন, বাৰীত বিভিন্ন ধৰণৰ দৰকাৰী বনৌষধি সিঁচৰিত হৈ আছে। খাময়াংসকলৰ সমাজ জীৱনত প্ৰচলিত লোক ঔষধ সমূহ বিভিন্ন ঘাঁহ বন, গছ বিৰিখৰ ছাল, গুটি, পাত, আলু, শিপা আদিৰ পৰা ঔষধ তৈয়াৰ কৰে। এওঁলোকৰ সমাজত এই ঔষধবোৰক ‘গাঁৱলীয়া দৰৱ’ হিচাপে প্ৰচলিত। বাৰীতে অতি সহজে পোৱা বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ উদ্ভিদৰ পৰা বিভিন্ন ৰোগৰ ঔষধ তৈয়াৰ কৰি ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়।

প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰে স্বকীয় কেতবোৰ লোক চিকিৎসা পদ্ধতি আছে। যিবোৰৰ জৰিয়তে বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ যুগটো ৰোগ নিৰাময় হৈছে। বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ পোহৰ নোপোৱাৰ সময়ত এই লোক চিকিৎসাসমূহ ৰোগৰ সমস্যাৰ বিধান আছিল। প্ৰত্যেকটো জনগোষ্ঠীৰ লোক চিকিৎসা আৰু লোক ঔষধ পদ্ধতি

সুকীয়া সুকীয়া। খাময়াংসকলৰ সমাজত বিভিন্ন ধৰণৰ লোক চিকিৎসা আছে। এই আলোচনা পত্ৰত যিবোৰ ঔষধ খাদ্য হিচাপে গ্ৰহণীয় সেই বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে।

বহন শ্যাম গাঁৱৰ লোক ঔষধ

চৰাইদেউ জিলাৰ অন্তৰ্গত এখন গাঁও বহন। খাময়াং লোকৰ বসতিস্থল এই গাঁৱৰ বহুতো বনৌষধিৰ তথ্য পোৱা গৈছিল। যিবোৰ ঔষধ বৰ্তমানেও বহু দুৰাৰোগ্য ৰোগৰ চিকিৎসাৰ ঔষধ ৰূপে সমাজত বৰ্তি আছে। বহন শ্যাম গাঁওৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত পোৱা তথ্যবোৰ তলত আলোচনা কৰা হ'ল।

(ক) ঔষধ দাতাৰ নাম : মদন শ্যাম, বয়স ৮২ বছৰ, বহন, চৰাইদেউ।

হিকটিং : গুটিজালুক, পান, এলান্ধু খুন্দি পানীৰ লগত খাব লাগে।

বহুমূত্ৰ :

(১) পৰ্বতীয়া গছৰ পাতৰ ৰস, পুৰা কুঁহিয়াৰ, মিচিৰি, চেনী খুন্দি বড়ি কৰি খাব লাগে।

(২) ডালিমৰ বাকলি তিনি টুকুৰা, মৰাণ আদা তিনি টুকুৰা, জাইফল খুন্দি খাব লাগে। (এচামুচকৈ তিনি দিন খাব লাগে।)

হাড়ভগাঃ এৰালি ঘাঁহ ৯ ডোখৰ, গুটিজালুক ৩/৫/৭ লং ৩/৫/৭ খুন্দি পানীত সিজাই খাব লাগে।

শুকানি কাঁহঃ মৰাণ আদা, ৰঙা মানিমুনি, ক'লা তুলসী, দ্ৰোণ বন, গুটিজালুক, কেটেলা ভুঁৰু, সৰু মানিমুনি পানীত সিজাই খাব লাগে।

ধাতু দুৰ্বলঃ বাদুলিয়ে খোৱা ভিমকল বাকলিৰ পোৰা ছাই, গৰু গাখীৰৰ লগত মিহলি কৰি খাব লাগে।

মাহেকীয়া ৰোগঃ

(১) পেটৰ বিষঃ গৰুখিচৰ আনু ৫/৭, বনজালুক, সৰু মানিমুনি খুন্দি ৰস উলিয়াই খাব লাগিব। (খালী পেটত)

(২) গা চলাঃ দুবৰি বন এমুঠি খুন্দি চাউল ধোৱা পানীৰ লগত মিহলি কৰি ৩/৫ চামুচ খাব লাগে।

চাহনিঃ মৌজোল, লেটাগুটি, ক'লা তুলসী খুন্দি বড়ি কৰি খাব লাগে।

বুকু জ্বলা পোৰাঃ ভোমোৰা গুটি ৩/৫/৭, আমলখি ৩/৫/৭ খুন্দি বড়ি কৰি খাব লাগে।

মৃগীঃ টুতীয়া লফা আগ ৩/৫, পানীলাও আগ ৩/৫ পিচি খাব লাগে।

পাথৰ :

(১) দ্ৰোণবনৰ শিপা খুন্দি গাখীৰৰ লগত মিহলাই খাব লাগে।

(২) আগবেলা চিঙা দুপৰটেঙাৰ পাতৰ ৰস খাব লাগে।

প্ৰস্ৰাৱ বন্ধ হোৱাঃ বন জালুক এমুঠি পিচি ৰস উলিয়াই মিচিৰি চেনীৰ লগত খাব লাগে।

প্ৰস্ৰাৱ ৰঙা হোৱাঃ পুৰা কুঁহিয়াৰ, মিচিৰি চেনীৰ সৈতে খাব লাগে।

ফিটা পেলুঃ বৰ জামুকৰ ছাল, শিলিখা গছৰ ছাল, ৰঙা ডালিমৰ ছাল একেলগে খুন্দি ৰস উলিয়াই খাব লাগে।

গেছট্ৰিকঃ দ্ৰোণ বনৰ শিপা এমুঠি, জালুক ৩/৫/৭ টা, লংগুটি ৩/৫/৭ টা পানীত সিজাই খাব লাগে।

মানসিক ৰোগঃ

(১) বলীয়া নাৰেঙাঃ চুৱাত পাতৰ শিপা, যম লাখুটিৰ শিপা, গুলমৰিচ ২১ টা খুন্দি ৰস খাব লাগে।

(২) বলীয়া মেছখুঃ গছ মাছদি, লতা মাছদি, পৰ্বতীয়া গুটি, লেটাগুটি, লাটুমণি, মাকুৰিঘিলা, কেটেলা ভুঁৰু, ভীমৰাজ খুন্দি বড়ি কৰি খাব লাগে।

(খ) ঔষধ দাতাৰ নামঃ তল্যধৰ শ্যাম, বয়স ৭২ বছৰ, বহন, চৰাইদেউ।

প্ৰসূতি অচেতন হোৱাঃ নেফাফু আগ ৭ টা খুন্দি ৰস খাব লাগে।

গা বিষঃ ফুটুকলা আগ ৯ টা, বিৰিঙা গছৰ শিপা ৯ টা, লতা মাছদি গছৰ আগ ৯ টা, গছ মাছদি গছৰ ছাল ৯ টুকুৰা, পাৰলি গছৰ ছাল ৯ টুকুৰা, জালুং ১ টুকুৰা, গুমুনি লতা এটুকুৰা, লেটাগুটি ১ টা, মাকৈঘিলা গুটিৰ ভিতৰৰ অংশ, কেটেলা ভুঁৰু একেলগে বাঁহৰ উভতা চুঙাত সিজাই খাব লাগে।

সুফ(জাণ্ডি) : পিপলি ৯ টা, গুটি জালুক ৫ টা, চেঙেলী মাছ এটা বাকলি গুচাই পেটু নেপেলোৱাকৈ, তিনি ডোখৰ নুনি পাতৰ আগ ৩/৫ টা বাঁহৰ উভতা চুঙাত সিজাই খাব লাগে।

তেজ গ্ৰহণি : বৰ জামুকৰ ছাল ৩ টুকুৰা, শিমলু গছৰ ছাল ২ টুকুৰা, শিলিখা গছৰ ছাল ১ টুকুৰা খুন্দি এটা চৰুত পানী দি সিজাই সেই পানী চাকনিৰে চাকি দিনে তিনিবাৰকৈ খাব লাগে।

প্ৰস্ৰাৱ জ্বলা পুৰা কৰা : (১) ক'লা জামুকৰ শিপা, নল বাঁহৰ শিপা/আলু এটুকুৰা, খেৰৰ শিপা ৩/৫ টা, ছালি (দেৱা) গছৰ শিপা, মৰাণ আদা এটুকুৰা একেলগে বাঁহৰ উভতা চুঙাত সিজাই খাব লাগে।

(২) মছন্দৰী শিপা, খেৰ শিপা, সূৰ্য্যকান্তি শিপা, ভীমৰাজৰ ছাল, মৰাণ আদা, হালধি, জালুক ৭টা, লংগুটি ৯ টা একেলগে বাঁহৰ উভতা চুঙাত সিজাই খাব লাগে।

হাড় ভগা : হাড়জোৰা গছৰ শিপা ন মুঠি, মৰাণ আদা ন ডোখৰ, ন মুঠি খৰি, ন বাতি পানী, কলপাত ৭ খিলা, ৭ ডাল টঙালৰ বহী। এটা চৰুত ৭ খিলা কলপাত সাতবাৰ টঙালেৰে বান্ধি ন মুঠি খৰিৰে জুই জ্বলাই বিশেষ চৌকাত সিজাব লাগে। এইদৰে সিজোৱা দৰৱৰ পানীৰ সৈতে তিনিভাগৰ এভাগ ব্ৰাণ্ডি মিহলাই খাব লাগে।

(গ) ঔষধ দাতাৰ নাম : প্ৰবীণ শ্যাম, বয়স : ৭৪, বহন চৰাইদেউ।

মাহেকীয়া ৰোগ (অনিয়মীয়া) : সিজুগছৰ ডালৰ ভিতৰৰ অংশ ৬ ইঞ্চি মিহিকৈ কাটি কলি কুকুৰাৰ কণী এটাৰ সৈতে পিঁয়াজ, হালধি, নিমখ জোখমতে দি সিজাই ভাতৰ লগত খাব লাগে। দিনে তিনিবাৰ।

দিচাংপানী শ্যাম গাঁৱৰ লোক ঔষধ :

তথ্য সংগ্ৰহৰ আন এখন ক্ষেত্ৰ আছিল দিচাংপানী শ্যাম গাঁও। এই গাঁওখনত বহু কেইগৰাকী ঔষধৰ তথ্য দিয়া লোক আছে। এওঁলোকৰ মাজৰ পৰা বহুতো তথ্য সংগ্ৰহ কৰি জানিব পাৰি যে লোক সমাজত পৰম্পৰাগত ঔষধবোৰে এক সুকীয়া আসন দখল কৰি আছে। এই গাঁৱত পোৱা তথ্যসমূহ তলত আলোচনা

কৰা হ'ল।

এই গাঁৱৰ ঔষধ দিওঁতাসকল হ'ল ক্ৰমে – (১)

অজিত শ্যাম (২) আমহ'ম শ্যাম।

(ক) ঔষধ দাতাৰ নাম : অজিত শ্যাম, বয়স ৬০ বছৰ, দিচাংপানী, চৰাইদেউ।

কুমজেলেকুৰাই কামোৰা : মৰাণ আদা, ৰঙা তিয়ঁহৰ বাকলি, লেটাগুটি, কাউৰী মণি শিপা পূবফালৰ পিচি বড়ি কৰি তিনি বেলা খাব লাগে।

উশাহ শূল : মাধৈ মালতিৰ শিপা, গুলমৰিচ পাঁচটা, নিমখ খুন্দি পানী অলপ দি ৰস উলিয়াই খাব লাগে।

তেজ গ্ৰহণী : ববচা বনৰ শিপা এমুঠি, ডালিমৰ বাকলি, মদাৰ গছৰ ছাল, বেলি পকা শিপা, গুলমৰিচ ৯ টা, নিমখ অলপ দি গুড়ি কৰি চেপি ৰস উলিয়াই খাব লাগে।

যক্ষ্মা ৰোগ : মৰাণ আদা, কাচিদিৰিয়া বন, জালুক গুটি পিচি ৰস উলিয়াই খাব লাগে।

গল বেৰা : চাউল ৫ টা, গুলমৰিচ ৫ টা, চাক মাদলি গুটি ৫ টা খুন্দি পানী মিহলি কৰি বা কুকুৰা পাখিৰে ডিঙিত লগাই দিব লাগে। দিনে তিনিবাৰ।

(খ) ঔষধ দাতাৰ নাম : আমহ'ম শ্যাম, বয়স ৫৫ বছৰ, দিচাংপানী, চৰাইদেউ।

গৰ্ভাৱস্থাত ৰমি হোৱা : তামোলৰ কুমলীয়া শিপা (পূবফালৰ), তিনি আঙুল জোখৰ তিনি টুকুৰা, গুলমৰিচ ৯ টা খুন্দি পানীত মিহলি কৰি খাব লাগে। (খালী পেটত) **কুকুৰে কামোৰা :** বেতৰ শিপা পূবফালৰ একেটা খুন্দি একে বৰণীয়া গাই পোৱালী গাখীৰ এপোৱাৰ সৈতে খাব লাগিব। ৰাতিপুৱা খালী পেটত সাত দিন খুৱাব লাগিব।

মাহেকীয়া ৰোগ (পেট বিষ) :

(১) হেন্দুৰী পমা গছৰ পূবফালৰ বাকলি, ৰঙা আইধানৰ উহোৱা চাউল, এৰালি বন, এলান্ধু আৰু কপৌ ঢেকীয়া লতা খুন্দি পানীত মিহলি কৰি এগিলাচকৈ তিনিদিন খালী পেটত খাব লাগে।

(২) জাতিলাও আগ তিনিটা, জালুকগুটি ৩ টা খুন্দি ৰস

খাব লাগে।

প্ৰসূতি ৰোগ (শৌচ আৰু নাড়ীত বিষ) :

কলমৌ শাক এমুঠি, ডাউক চৰাই মাংস ভাজি কৰি তিনিদিন খাব লাগে। ডাউক শনিবাৰ বা মংগলবাৰে মৰা হ'ব লাগে।

লোক ঔষধসমূহৰ নিয়মাবলী :

প্ৰত্যেকবোৰ ঔষধৰ খোৱাৰ পৰিমাণ আছে। প্ৰয়োজনতকৈ অধিক একেবাৰতে খোৱাটো স্বাস্থ্য পক্ষে ক্ষতিকৰক। চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ ঔষধবোৰ প্ৰায়খিনি আহাৰ খোৱাৰ পিছত খাবলৈ দিয়া হয়। কিন্তু লোক ঔষধসমূহ খালী পেটত খালে অধিক লাভবান হয়। বৃহস্পতিবাৰ দিনটো গুৰুৱাৰ হিচাপে মানি ঔষধ-পাতি দিয়াৰ পৰা বিৰত থকা দেখা যায়। সপ্তাহটোৰ মঙ্গলবাৰ আৰু শনিবাৰ দিনকেইটাত ঔষধ তৈয়াৰ কৰিলে অধিক সুফল পাব পাৰি বুলি জনবিশ্বাস আছে। ঔষধসমূহ তৈয়াৰ কৰাত বিভিন্ন পদ্ধতি আছে। বিশেষকৈ গছৰ শিপাৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা ঔষধ সমূহত নিৰ্ধাৰিত দিশৰ পৰা অনা হয়। বিয়ুৰীয়াকৈ হিচাপ কৰি ঔষধৰ প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীবোৰ দিয়া হয়। ঔষধসমূহ খোৱাৰ বিভিন্ন প্ৰণালী আছে। বড়ি কৰি খোৱা ঔষধবোৰ ডাক্তৰী ঔষধৰ দৰে পনীৰ লগত খাব পাৰি। সিজাই খোৱা ঔষধসমূহ চাকনীৰে চাকি এগিলাচ পৰিমাণৰ হিচাপত খাব লাগে। খুন্দি ৰস উলিয়াই খোৱাসমূহ এচামুচকৈ খোৱাৰ দৰকাৰ। লোক ঔষধ তিনি পালি খালেহে ৰোগৰ পৰা সম্পূৰ্ণকৈ পৰিত্ৰাণ পোৱা যায়।

২.০ লোক ঔষধত আধুনিকতাৰ প্ৰভাৱ আৰু পৰিৱৰ্তন :

বৰ্তমান যুগ বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগ। বৈজ্ঞানিক নতন প্ৰযুক্তিবিদ্যাই সকলো দিশতে এক পৰিৱৰ্তন কঢ়িয়াই আনিছে। চিকিৎসা বিজ্ঞান ক্ষেত্ৰটো শৰীৰৰ ৰোগ নিৰাময়ৰ বাবে বহুত জটিল ৰোগৰ চিকিৎসাৰ বাবে ঔষধ আৱিষ্কাৰ হৈছে। প্ৰাক্‌বৈজ্ঞানিক যুগৰ বনৌষধিবোৰ ঘৰতে সহজে তৈয়াৰ কৰি মানুহে খাইছিল। বৰ্তমান বৈজ্ঞানিক যুগত শোধান কৰি পেকেটিং কৰি বজাৰত

উপলব্ধ কৰিছে। আধুনিক বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীয়ে পৰ্যবেক্ষণ কৰিলে পৰম্পৰাগত লোক ঔষধ মূল্যহীন। ইয়াক মানুহৰ মানসিকতাই সলনি কৰিছে। বহুটো লোকে গাঁৱলীয়া আৰ্থাৎ লোক ঔষধত গুৰুত্ব নিদিয়া দেখা যায়। এই ঔষধসমূহে ৰোগ নিৰাময় কৰিব নোৱাৰে বুলি বিশ্বাস কৰে। আধুনিক জীৱন যাত্ৰা যান্ত্ৰিকতাই মানুহৰ মন মগজুক বাৰুকৈয়ে প্ৰভাৱ পেলাইছে। ডাক্তৰী চিকিৎসাই অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে কোনো ৰোগ নিৰাময় কৰে। নগৰমুখী মানুহে গাঁৱৰ অঞ্চললৈ কোনো ঔষধৰ সন্ধানত নাহে। অতি সহজতে ফাৰ্মাচীত পোৱা ঔষধ কিনি সেৱন কৰে।

বৰ্তমান ঔদ্যোগীকৰণৰ ফলত গছ-গছনি কাটি সেই ঠাইত গৃহ নিৰ্মাণ কৰিছে। প্ৰকৃতিয়ে মানৱ এহ ঔদ্যোগসমূহৰ পৰা নিঃসৰণ হোৱা দ্ৰব্যৰ প্ৰভাৱত হাড় মানিছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে মানুহৰ আবাস গৃহ বৃদ্ধি হ'বলৈ ধৰিছে। নতুন আবাসগৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে হাবি-বন কাটি চাফা কৰিব লগা হৈছে। এনেদৰে দিনক দিনে বৃদ্ধি পাই অহা ধ্বংস কাৰ্যৰ ফলত কিছুমান হাবি-বন, গছ-গছনি প্ৰকৃতিৰ বকুৰ পৰা চিৰদিনৰ বাবে নিঃশেষ হৈ পৰিছে। যিহেতু লোক ঔষধ সমূহ প্ৰকৃতিৰ পৰাই আহৰণ কৰা হয়। সেয়ে এই লোক ঔষধ সমূহৰ ওপৰত বিৰল প্ৰভাৱ পৰিছে।

বৰ্তমান নৱপ্ৰজন্মৰ মাজত এই লোক ঔষধবোৰৰ ব্যৱহাৰ কমি আহিছে। আনহাতে লোক ঔষধ সমূহৰ বিষয়ে জনাৰ প্ৰতি অনীহা। বৰ্তমান লোক ঔষধবোৰ বয়োজ্যেষ্ঠ ব্যক্তিৰ হাততে সীমিত। অদূৰ ভৱিষ্যতে এই ঔষধ সমূহৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰি সংৰক্ষণ নকৰিলে এটা জনগোষ্ঠীয় পৰম্পৰাৰ এক অংগ হেৰাই যাব। আধুনিক শিক্ষাৰে শিক্ষিত এচাম লোকৰ মাজত এই লোক ঔষধত ব্যৱহৃত উদ্ভিদৰ গুণাগুণ জনাৰ অভাৱ হৈছে।

৩.০ লোক ঔষধৰ ব্যৱহাৰৰ সম্ভাৱনা :

বৰ্তমান সময়ত খাময়াংসকলৰ লোক ঔষধসমূহৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে এক প্ৰচাৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা

আছে। লোক ঔষধসমূহ সমাজ জীৱনত ব্যবহৃত হৈ থাকিলেহে ভৱিষ্যতে এই পৰম্পৰা জীয়াই থাকিব। গতিকে লোক ঔষধবোৰ জীয়াই ৰখাৰ স্বার্থত পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা উচিত। ঔদ্যোগিকৰণৰ ফলত দিনক দিনে বনানী ধ্বংস হৈ আহিছে। এই প্ৰকৃতিৰ বুকুৰ পৰা আহৰিত বনৌষধি উদ্ভিদবোৰ থাকিলেহে লোক ঔষধ সমূহ প্ৰদান কৰিব পৰা যাব।

অত্যাধিক পৰিমাণে ডাক্তৰী ঔষধ সেৱন শৰীৰৰ পক্ষে ক্ষতিকাৰক। সেয়ে সাধাৰণ ৰোগৰ কাৰণে পৰম্পৰাগত ঔষধ গ্ৰহণ কৰা উচিত। কাৰণ এই লোক ঔষধসমূহে শৰীৰৰ কোনো অনিষ্ট কৰিব নোৱাৰে। পৰম্পৰাগত ঔষধ হিচাপে উদ্ভিদ ব্যৱহাৰ কৰাৰ মূল কাৰণটো হৈছে ইয়াৰ পাশ্চাত্ৰীয়া নাথাকে। কেৱল বনৌষধিৰ ব্যৱহাৰৰ বিধান, সতৰ্কতা অৱলম্বন কৰি চলিব লাগে। অতি সাম্প্ৰতিক যুগতো এই ঔষধবোৰৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰাতো অতি দৰকাৰ। অভিজ্ঞ লোকৰ পৰা নৱ প্ৰজন্মই ঔষধসমূহৰ নাম, ৰোগৰ নাম, ঔষধত ব্যৱহৃত উদ্ভিদসমূহৰ নাম সংগ্ৰহ কৰি সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। ইয়াৰ বাবে প্ৰতিখন খাময়াং গাঁৱত একোখনকৈ বনৌষধি বাগিছা স্থাপন কৰা উচিত। ঔষধৰ প্ৰয়োজনীয় উদ্ভিদসমূহ প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে সংৰক্ষণ কৰি সুৰক্ষিত কৰিলেহে ভৱিষ্যতে এইবোৰ ব্যৱহৃত হৈ থকা সম্ভাৱনা হ'ব। লোক ঔষধবোৰ খাময়াংসকলৰ লোকজীৱনৰ সাংস্কৃতিক উপাদানৰ সৈতে সম্পৰ্ক গভীৰ। এটা জনগোষ্ঠীৰ পৰিচায়ক সংস্কৃতিৰ সমলসমূহ সংৰক্ষণৰ বাবে আঁচনি প্ৰস্তুত কৰি গৃহিত কৰা প্ৰয়োজন। ৰোগৰ প্ৰতিৰোধৰ বাবে লোক ঔষধসমূহ বৰ্তমান বৈজ্ঞানিক ঔষধৰ সলনি ব্যৱহৃত হৈ আহিছে। প্ৰাক্‌বৈজ্ঞানিক যুগত এই লোক ঔষধৰ ব্যৱহাৰ আছিল জটিল। বিজ্ঞানৰ পোহৰত এই ঔষধক বিকল্প হিচাপে মানুহে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ লৈছে। তথাপিও গাঁও অঞ্চল সমূহত এই ঔষধৰ ব্যৱহৃত হৈ আহিছে। লোক ঔষধৰ গৱেষণামূলক অধ্যয়নে ইয়াৰ প্ৰতি মানুহৰ মাজত আকৰ্ষিত কৰিব।

8.0 সামগ্ৰিক মূল্যায়ন :

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ উদ্ভিদ পোৱা যায়। এই প্ৰকৃতিৰ জলবায়ু অনুসৰি বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ উদ্ভিদৰ গুটি, পাত, আলু আদিৰ সৃষ্টি হয়। খাময়াংসকলে এই প্ৰকৃতিৰ উদ্ভিদৰ পৰাই বিভিন্ন ৰোগৰ ঔষধ তৈয়াৰ কৰে। বৰ্তমান বিজ্ঞানৰ যুগতো এই ঔষধসমূহ ৰোগ নিৰাময় কৰা দেখা যায়। কিছুমান ঔষধত ব্যৱহৃত উদ্ভিদ হ্ৰাস পাইছে। ইয়াৰ ফলত ঔষধবোৰ দিয়াৰ পৰা বিৰত থাকিব লগা হৈছে।

খাময়াংসকলৰ সমাজত ব্যৱহৃত ঔষধপাতিৰ তৈয়াৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান নিয়ম পালন কৰা দেখা যায়। এওঁলোকৰ সমাজত ঔষধসমূহ শনিবাৰ আৰু মংগলবাৰে দিয়া ঔষধ সেৱন কৰাটো অতি উত্তম। আনহাতে গুৰুবাৰ অৰ্থাৎ বৃহস্পতিবাৰে ঔষধ দিয়াৰ পৰা বিৰত থাকে। ঔষধসমূহৰ কিছুমান খুন্দি ৰস উলিয়াই, বড়ি কৰি, খুন্দি পানী বা গাখীৰৰ লগত মিহলাই আৰু কিছুমান সিজাই খেৰা হয়। কিছুমান ঔষধ সিজোৱা নিয়ম আছে। যেনে বাঁহৰ উভতা চুঙাত সিজাই খোৱাটো, পূৰ ফালৰ শিপা, ঔষধ দাতাই পূৰা মুখ, নুধুৱাকৈ গছৰ অংশ অনা আদি। ইয়াৰে কিছুমান লোক ঔষধ খালী পেটত আৰু কিছুমান ভাত বা আন কিবা খাদ্য খাই এখাব লাগে।

বৰ্তমান বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰে পৰিৱৰ্তিত যুগত খাময়াং সকলৰ প্ৰচলিত পৰম্পৰাগত লোক ঔষধসমূহলৈ যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন আনিছে। কিছুমান উদ্ভিদৰ অভাৱ লগতে মানুহে ব্যৱহাৰ নকৰাৰ ফলত লোক ঔষধসমূহ সমাজৰ পৰা নাইকীয়া হৈ পৰিছে। বৰ্তমান যুগৰ বৈজ্ঞানিক ঔষধবোৰ সহজতে উপলব্ধ। লোক ঔষধবোৰৰ কিছুমান সামগ্ৰী প্ৰায় লুপ্ত হৈছে। যেনে, কিছুমান ঔষধত ব্যৱহৃত কেটেলা পত্ৰ, কিছুমান উদ্ভিদৰ অভাৱৰ বাবে পৰম্পৰাগত ঔষধৰ সমাজত গুৰুত্ব হেৰাই গৈছে। সমাজ জীৱনৰ লগত জড়িত এই লোক ঔষধবোৰ বিজ্ঞানসন্মতভাৱে অধ্যয়নৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে।

সামৰণি :

অতি সাম্প্ৰতিক যুগত প্ৰকৃতিৰ পৰিৱেশ সলনি হোৱাৰ ফলত কিছুমান খাময়াং সমাজত প্ৰচলিত লোক ঔষধ ব্যৱহাৰ ক্ষেত্ৰত হেৰাই যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। সেয়ে সময়ৰ সোঁতত লোক ঔষধৰ পৰম্পৰাই পট সলাইছে। পৰিৱৰ্তনশীলতাই লোক ঔষধৰ ওপৰতো প্ৰভাৱ পেলাইছে। তথাপিও পৰম্পৰা আৰু ঐতিহ্য ৰক্ষক ৰূপে এতিয়াও বিভিন্ন স্থানত লোক ঔষধবোৰ খাময়াং সংস্কৃতিৰ এক অংগ ৰূপে প্ৰৱাহমান হৈ আছে। খাময়াংসকলৰ লোক ঔষধ সম্পৰ্কীয় গৱেষণা উপযুক্ত

দিশত আগুৱাই আহিলে অদূৰ ভৱিষ্যতে এই ঔষধবোৰৰ সমাজত পৰম্পৰাগভাৱে প্ৰচলিত হৈ থাকিব। এই আলোচনাত কেৱল খাদ্য হিচাপে গ্ৰহণ কৰা ঔষধসমূহৰ কিছু তথ্য আহৰণ কৰি পত্ৰখনি প্ৰস্তুত কৰা হ'ল। খাময়াং সমাজত লোক চিকিৎসা বিষয়ৰ এখন বহল ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন কৰা থল আছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

১. শৰ্মা, নবীনচন্দ্ৰ : অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস
বাণী প্ৰকাশ প্ৰাইভেট লিমিটেড, পানবজাৰ, গুৱাহাটী - ৭৮১০০১,
পঞ্চম প্ৰকাশ :- ২০১১

সাধু কথা, বেজবৰুৱা আৰু অসমীয়া জনজীৱনত ইয়াৰ প্ৰভাৱ

ড° ত্ৰিদিব কুমাৰ গোস্বামী
সহকাৰী অধ্যাপক, ইংৰাজী বিভাগ
বটদ্ৰৱা শ্ৰীশ্ৰী শঙ্কৰদেৱ মহাবিদ্যালয়, নগাঁও

সংক্ষিপ্তসাৰ

সভ্যতাৰ আৰম্ভণিৰে পৰা সাধুকথা আছে বুলি ক'লেও বঢ়াই কোৱা নহ'ব।
প্ৰত্যেক জাতি আৰু দেশৰ নিজস্ব ভাষা থকাৰ দৰে সাধুকথাও আছে। ইংৰাজী
সাহিত্যত 'Tale' শব্দটো সাধুকথাৰ সমাৰ্থক। চৌচাৰৰ কেণ্টাৰবুৰি টেইল উৎকৃষ্ট
উদাহৰণ। সংস্কৃত সাহিত্যৰ হিতোপদেশ, পঞ্চতন্ত্ৰকথামুখম আদিৰ সাধুকথাই যুগে
যুগে মানুহক আকৰ্ষণ কৰি আহিছে। বিশ্বত জাৰ্মান পণ্ডিতসকলে প্ৰথমবাৰৰ বাবে
সাধুকথাৰ মূল্য সম্পৰ্কে মতামত পোষণ কৰিছিল।

সাধুকথাসমূহক দুভাগত ভগাব পাৰি। প্ৰথমবিধ নীতিশিক্ষাৰ বাবে।
যেনে- পঞ্চতন্ত্ৰ, নীতিশিক্ষা আৰু লাফণ্টেনৰ সাধুকথাবোৰ, দ্বিতীয়বিধ কল্পনাৰে
পৰিচালিত। বেজবৰুৱাৰ সাধু বাস্তৱ আৰু কল্পনাৰ সংমিশ্ৰণ। আনহাতে, ভাষাতত্ত্ব,
পুৰাণতত্ত্ব আৰু সাধুকথাতত্ত্বৰ লক্ষণসমূহ বেজবৰুৱাৰ সাধুকথাত দৃশ্যমান।

বীজ শব্দ : সাধুকথা, বেজবৰুৱা, জনজীৱন।

উদ্দেশ্য

- ১। বেজবৰুৱাৰ সাধুকথাৰ প্ৰভাৱ শিশুসকলৰ
ওপৰত কিদৰে পৰিছে।
- ২। অসমীয়া জনজীৱনত ইয়াৰ প্ৰভাৱ কেনেধৰণে
পৰিছে।
- ৩। ভৱিষ্যতে এই সাধুকথাৰ প্ৰাসঙ্গিকতা
থাকিবনে নাথাকিব।

কাৰ্য প্ৰণালী

বেজবৰুৱাৰ সাধুকথা সমূহৰ আলোচনা আৰু
অসমীয়া জনজীৱনত ইয়াৰ প্ৰভাৱ কেনেধৰণে পৰিছে

তাৰ উপলব্ধিৰ দ্বাৰা বৰ্ণনাৰ সহায়ত অধ্যয়ন কাৰ্য
প্ৰণালী প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

আৰম্ভণি

এই সাধুকথাসমূহ কোনে পঢ়ে? শিশু আৰু
কৈশোৰে। শিশুসকলে সাধুকথা পঢ়ি তাৰদ্বাৰা প্ৰভাৱিত
হয়। আনহাতে ঘৰুৱা পৰিৱেশৰ প্ৰভাৱ শিশুসকলৰ
ওপৰত পৰা দেখা যায়। ব্ৰেঞ্জামিন ফ্ৰেংকলিনে কৈছিল
যে ঘৰেই শিশুৰ শিক্ষাৰ স্থল। সেয়েহে শিশুসকলৰ
জীৱনৰ প্ৰথম শিক্ষা আৰম্ভ হয় নিজ ঘৰত। এই
শিশুসকল ভৱিষ্যৎস্ৰষ্টা আৰু লগতে ভৱিষ্যৎ দ্ৰষ্টাও।

The child is the father of man বুলি কোৱা কথাষাৰৰ যথার্থতাও এইক্ষেত্ৰত আহি পৰে। মাত ফুটাৰ পাছৰেপৰা শিশুসকলে অভিভাৱকক বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰশ্ন সোধে, প্ৰশ্ন সুধি ব্যতিব্যস্ত কৰে। তেতিয়া মাক-দেউতাক বা পৰিয়ালৰ আন লোকসকলে বেছিকৈ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিবলৈ টান পায়। ভাবে- ইমান প্ৰশ্ন সুধি থাকে, কিয় ইমান দুষ্ট হ'ল। কিন্তু শিশু অৱস্থাত বেছিকৈ প্ৰশ্ন সোধা শিশুসকলৰ বাকপটুতা বেছি থাকে আৰু ভৱিষ্যতে তেওঁলোকে জীৱনত উন্নতি কৰা দেখা যায়। বিশ্বসাহিত্যৰ বহুকেইজন সাহিত্যিকৰ জীৱনলৈ চালে এই কথা প্ৰমাণ হয়।

আলোচনা আৰু প্ৰাপ্ত তথ্য

অভিভাৱকসকলে শিশুসকলক নিজেই পৰিৱেশ গঢ়ি দিব পাৰে। হিতোপদেশৰ কাহিনী, জাতকৰ কাহিনী, পঞ্চতন্ত্ৰৰ কাহিনী, বিক্ৰমাদিত্যৰ কাহিনী আদি পঢ়িবলৈ দিলে শিশুসকলৰ নৈতিক শিক্ষা হয় আৰু পঠন অভ্যাস বাঢ়ে। সাধুসমূহে শিশুসকলৰ মনত বেছিকৈ প্ৰভাৱ পেলাব পাৰে। সেই কথাটো কেইটামান উদাহৰণৰদ্বাৰা আলোচনা কৰিলে বেছিকৈ পৰিষ্কাৰ হ'ব।

‘অৰক্ষিতং তিষ্ঠতি দৈৱৰক্ষিতং

সুৰক্ষিতং দেৱহতং বিনস্যতি।

‘লক্ষীন্দৰ-বেউলাৰ সাধু, পঞ্চ-পাণ্ডৱৰ সাধুয়ে এই কথাটো সুন্দৰকৈ প্ৰতীয়মান কৰে। জন্ম হ'লে মৃত্যু সুনিশ্চিত। জাতস্যহি ধ্ৰুৱ মৃত্যু। যিজনৰ জন্মই জাতি আৰু বংশৰ উন্নতি কৰে তেনে জন্মহে সাৰ্থক জন্ম:

‘পৰিবৰ্ত্তিনি সংসাৰে মৃতঃ কোৱানজায়তে।

চ জাতো যেন জাতেন জাতিবংশ সমুন্নতিম।’

হৰিশ্চন্দ্ৰ, ৰাম, যুধিষ্ঠিৰ আদি চৰিত্ৰৰ পৰা এনে শিক্ষা ল'ব পাৰি। শিয়াল আৰু বান্দৰৰ সাধুৰপৰা বান্দৰৰ ধূৰ্ত্তামি, শহা আৰু মাছৰ সাধুৰপৰা ‘এলাহেই অনৰ্থৰ মূল’ জয়মতী আৰু কমলাকুঁৱৰী সাধুৰপৰা ‘দেশপ্ৰেম’ আদিৰ বিষয়ে জানিব পাৰি।

সাধু পঢ়া বা শুনাৰ পাছত ল'ৰা-ছোৱালীক সাধু ক'বলৈ দিব লাগে। কাৰণ তেনে কৰিলে ল'ৰা-ছোৱালীৰ স্মৰণশক্তি বাঢ়ে। শুনা সাধুটো লিখিবলৈ দিলে হাতৰ আখৰ ভাল হয়, ধৈৰ্যশক্তি বাঢ়ে। **মাহাত্মা গান্ধীয়েও** তেওঁৰ আত্মজীৱনী **My experiment with truth**ত ভাল হাতৰ আখৰৰ প্ৰয়োজনীতাৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰিছে আৰু শ্ৰৱণৰ পিতৃ-মাতৃৰ প্ৰতি থকা ভক্তিৰ কাহিনীয়ে তেওঁক কেনেকৈ প্ৰভাৱিত কৰিছিল তাকো উল্লেখ কৰিছে।

ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সাধুকথাবোৰে অসমীয়া সাহিত্যক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিলে। বেজবৰুৱাৰ সময়ৰ অসমীয়া সমাজৰ প্ৰায়বোৰ দিশেই তেওঁৰ সাধুকথাত প্ৰতিফলিত হৈছে। তেওঁৰ উল্লেখযোগ্য ল'ৰা-ছোৱালীৰ বাবে লিখাসাধুকেইখন হ'ল- জুনুকা (১৯১০) বুঢ়ী আইৰ সাধু (১৯১১) ককাদেউতা আৰু নাতি ল'ৰা (১৯১২) আৰু বাখৰ। এই সাধু কিতাপ কেইখনৰ পৰা কেইটামান সাধুৰ বিষয়বস্তু আলোচনা কৰিলেই বেজবৰুৱাৰ সাধু কথাৰ লক্ষণ আৰু সেই সাধু সমূহে ল'ৰা-ছোৱালীৰ মনত পেলাব পৰা প্ৰভাৱৰ বিষয়ে জানিব পাৰি। বেজবৰুৱাই সাধুৰ মাজেৰে সমসাময়িক সমাজ চিত্ৰণ কৰাত সাৰ্থক আৰু এক কথাত বেজবৰুৱাৰ সাধুসমূহক অসমীয়া সমাজৰ দলিল বুলি ক'লেও বঢ়াই কোৱা নহ'ব। সেই সাধুসমূহৰ ভিতৰত- ‘মেকুৰীজীয়েকৰ সাধু’, ‘চিলনী জীয়েকৰ সাধু’, ‘ওকুঁৱৰী’ ‘তেজীমলা’, ‘সৰৱজান’, ‘চম্পাৱতী’, ‘ৰাজমন্ত্ৰী আৰু নাপিত’ আদিত ৰজা সদাগৰৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰণ কৰা হৈছে। বিবাহিত হ'লেও তেওঁলোকে ইচ্ছা কৰিলেই যে বিয়া পাতিব পাৰে সেই কথা দেখুৱাই তেওঁলোকৰ চাৰিত্ৰিক দুৰ্বলতা দেখুৱাইছে। অসমীয়া সমাজত এজনে আন এজনৰ ঘৰত বাচ-বিচাৰ কৰিহে খাদ্য গ্ৰহণ কৰে। ‘বাঘ আৰু কেঁকোৰা’ সাধুত ৰাইজে বাঁৰী লোকৰ বাৰীৰ পিছফালে হাড়ৰ দ'ম থকাৰ কথা গম পাই তাত ভাত নোখোৱাৰ সিদ্ধান্ত লৈছে। সমসাময়িক ৰাজশাসনৰ কথা ‘সৰৱজান’, ‘কাঞ্চনী’ আদি সাধুত আছে। ‘সৰৱজান’ত

ফৰিঙে ৰজাৰ ভয়ত হাৰ উলিয়াবলৈ গৈছে। ‘কাঞ্চনী’ত ৰজাই বিয়া কৰাবলৈ নাপাই গিৰিয়েকক দণ্ড বিহিছে। ‘দীঘলঠেঙীয়া’, ‘লটকন’, ‘বামুণৰ ভাগ্য’ আদি সাধুত অসমৰ দৰিদ্ৰ গ্ৰাম্য সমাজৰ ছবি ফুটি উঠিছে।

অসমীয়া সমাজত নাৰীৰ স্থান সদায়েই পুৰুষৰ তলত। এই কথা ‘চিলনী জীয়েকৰ সাধু’, ‘তাৱৈয়েকৰ সাধু’, ‘পানশৈ’ আদি সাধুত পোৱা যায়। ‘বাঘ আৰু কেঁকোৰা’ত লাই, লফা, পালেং, চুকাৰ খেতি কৰাৰ কথা, ‘বুধিয়ক শিয়াল’ত বাঘৰ পোৱালিক শিয়ালে এদোন ধানৰ হিচাপ দিয়া, ‘চোৰা কাউৰী’ আৰু টিপচী চৰাইত ধান সিজোৱা বুঢ়ীগৰাকী, ‘নুমলীয়াপো’ত নাম চোওৱা – গণকক দেখুওৱা, ‘তুলা আৰু তেজা’ত সম্ভ্ৰান্ত লোকে দোলা ব্যৱহাৰ কৰা আদি চৰিত্ৰ আৰু ঘটনাই সমসাময়িক অসমীয়া সমাজক প্ৰতিফলিত কৰিছে।

অসম যাদু-মন্ত্ৰৰ দেশ। এই যাদু-মন্ত্ৰয়ো বেজবৰুৱাৰ সাধুসমূহত বিশেষ ভূমিকা পালন কৰিছে। ‘তুলা আৰু তেজা’ত লাগীয়ে এলাগীক মন্ত্ৰ মাতি পুখুৰীলৈ ঠেলা, ‘কাঞ্চনী’ত নবৌয়েকহঁতে মন্ত্ৰপুত কাঁইট সুমুৱাই দেওৰেকক কুকুৰ কৰা, ‘নোমল আৰু সোণপাহী’ত মন্ত্ৰপুত তেল সানি যুৱৰাজক টোপনি নিওৱা আদি উল্লেখযোগ্য। অসমীয়া মানুহৰ ‘ইহকাল-পৰকালৰ বিশ্বাস’, ‘যমপুৰীৰ বিশ্বাস’ আদিৰ কথা ‘কুৰুৱা চৰাই আৰু বামুণ’ সাধুটোত আছে। অসমীয়া সমাজত জোহালৰ ওচৰত ককাদেউতাকে নাতিহঁতক সাধু কোৱাটো এটা পৰম্পৰাৰ দৰে। ‘ককাদেউতা আৰু নাতিলা’ৰ নামৰ সাধুত ইয়াৰ স্পষ্ট প্ৰতিফলন ঘটিছে।

হাবিৰ জীৱ-জন্তুয়ে যুগে যুগে অসমীয়া সাহিত্যত গুৰুত্ব পাই আহিছে। বেজবৰুৱায়ে ‘বান্দৰ আৰু শিয়াল’, বুঢ়া-বুঢ়ী- আৰু শিয়াল’, ‘গঙ্গাটোপ’, ‘চোৰাকাউৰী আৰু টিপচী চৰাই’ আদি সাধুত জীৱ-জন্তুৰ মাজেৰে অসমীয়া সমাজৰ সজীৱ চিত্ৰণ – ঘটাইছে। সমাজ চিত্ৰণ এনেধৰণৰ বেজবৰুৱাৰ জাতীয়

চেতনাবোধৰ নামান্তৰ। অকল অসমীয়া সাধুকথাৰ ক্ষেত্ৰখনলৈকে নহয়, অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত বেজবৰুৱাৰ যি অৱদান সেয়া যুগে যুগে বন্দি হ’ব। সেয়েহে জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাই তেওঁৰ ‘বেজবৰুৱাৰ প্ৰতিভা’ নামৰ প্ৰবন্ধত লিখিছে—

‘লক্ষ্মীনাথ ক’লৈ গুচি গ’লাগৈ? কিমান দূৰলৈ? পিছে লক্ষ্মীনাথ। তুমিতো যাবগৈ নোৱৰা। তুমি থাকিবা। আমাৰ লগতে, এতিয়াও আগলৈকো; বহু যুগ-যুগান্তৰলৈ, শত-সহস্ৰ শতাব্দীলৈ, বহু বহু দিনলৈ সূৰ্যৰ জ্যোতি হীনপ্ৰভ হৈ আন্ধাৰ — হোৱা সেই পৃথিৱীৰ সন্ধিয়াৰ দিনলৈকো তুমি থাকিবা তুমি থাকিবা আমাৰ ভাষাৰ শব্দে শব্দে, তুমি থাকিবা আমাৰ কবিতাৰ শাৰীয়ে শাৰীয়ে, তুমি থাকিবা আমাৰ সাহিত্যৰ বাহিৰে-ভিতৰে, তুমি থাকিবা অসমীয়াৰ জীৱনৰ উশাহে-নিশাহে। তুমি থাকিবা, থাকিবা, থাকিবা। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ কথা কৈও অন্ত পাবলৈ নাই; লিখি শেষ কৰিবলৈকো ভাগৰ লাগে।

সামৰণি :

এনেকৈয়ে সাধুকথা আৰু বেজবৰুৱাৰ সাধুকথাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে নিঃসন্দেহে সেই সাধুকথাসমূহৰ অসমৰ জনজীৱনত পৰা প্ৰভাৱৰ কথা অনুমান কৰিব পাৰি। সেয়েহে শিশুৰপৰা বৃদ্ধলৈকে সকলোৰে মাজত বেজবৰুৱাৰ সাধুসমূহৰ উপযোগিতা আছে আৰু ভৱিষ্যতেও থাকিব।

গ্ৰন্থপঞ্জী

- ১। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা : জনুকা (১৯১০)
- ২। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা : বুঢ়ী আইৰ সাধু (১৯১১)
- ৩। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা : ককাদেউতা আৰু নাতি ল’ৰা (১৯১২)
- ৪। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা : বাখৰ
- ৫। ত্ৰিদিব কুমাৰ গোস্বামী : সাহিত্যৰ্থী বেজবৰুৱা : জীৱন আৰু সাহিত্য, অসম পাব্লিচিং কোম্পানী, গুৱাহাটী, ২০১৭
- ৬। বেজবৰুৱা- গ্ৰন্থাবলী : তৃতীয় খণ্ড, সম্পাদক : সাহিত্যাচাৰ্য যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামী, সাহিত্য প্ৰকাশ, গুৱাহাটী

অসমীয়া বৰ্ণমালা আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি : এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

ড° নৰমী গগৈ
সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
গোলাঘাট বাণিজ্য মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসৰ

ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ - পূব প্ৰান্তত অৱস্থিত অসম ৰাজ্যত বিভিন্ন ভাষা - ভাষীৰ লোকে অতীজৰে পৰা বসবাস কৰি আছে। ইয়াৰ সৰহ সংখ্যকেই দ্বি-ভাষী। গতিকে অসমৰ মাতৃভাষা অসমীয়া হোৱা স্বত্বেও অসমত বসবাস কৰা অন্যান্য ভাষা-ভাষীৰ প্ৰভাৱত অসমীয়া ভাষাটোত ভিন্ন সংৰ্বধন আৰু পৰিৱৰ্তন আহিছে। অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিসমূহে অসমীয়া ভাষা অধ্যয়ন কৰিব বিচৰা অন্যান্য ভাষা-ভাষী লোকসকলে শুদ্ধকৈ অসমীয়া ভাষা চৰ্চা কৰাত গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আগবঢ়ায় আহিছে। সেয়ে অসমীয়া বৰ্ণমালা আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি : এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন শীৰ্ষক অধ্যয়নত অসমীয়া বৰ্ণমালাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিসমূহ, এই ধ্বনিসমূহৰ গুৰুত্ব আৰু ধ্বনিসমূহৰ সঠিক ব্যৱহাৰৰ অভাৱে সৃষ্টি কৰা সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে আলোকপাত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বীজ শব্দ : বৰ্ণমালা, অসমীয়া বৰ্ণমালা , আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি

০.০ অৱতৰণিকা :

অসম এখন বহুভাষিক ৰাজ্য। অসমত বসবাস কৰা লোকসকলৰ সৰহ-সংখ্যকেই দ্বি-ভাষী। তেওঁলোকে ঘৰুৱা পৰিৱেশত নিজৰ ভাষাৰ জৰিয়তে ভাৱ বিনিময় কৰে আৰু ৰাজহুৱা পৰিৱেশত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰয়োগ কৰে। অসমৰ মাতৃভাষা হ'ল অসমীয়া ভাষা। গৌৰৱৰ কথা যে - বৰ্তমান সকলো চৰকাৰী অনুষ্ঠান, প্ৰতিষ্ঠানত এই ভাষাৰ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে আৰু কাৰ্যক্ষেত্ৰতো এনে হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে।

ভাষা পৰিৱৰ্তনশীল। ভাৰতীয় আৰ্যভাষাৰ পৰা বিৱৰ্তনৰ মাজেদি আহি বৰ্তমানৰ অৱস্থা পোৱা অসমীয়া ভাষাটোলৈ বিভিন্ন পৰিৱৰ্তন আহি পৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। অসমত বসবাস কৰা অন্যান্য ভাষা-ভাষীৰ প্ৰভাৱত অসমীয়া ভাষাটোত সংৰ্বধন আৰু পৰিৱৰ্তন অহাটো স্বাভাৱিক।

অসমীয়া ভাষাৰ বৰ্ণমালাত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ গুৰুত্ব আছে। অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিসমূহে অসমীয়া ভাষা

অধ্যয়ন কৰিব বিচৰা অন্যান্য ভাষা-ভাষী লোকসকলে শুদ্ধকৈ অসমীয়া ভাষা চৰ্চা কৰাত গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আগবঢ়ায়। গতিকে এই অধ্যয়নত অসমীয়া বৰ্ণমালাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিসমূহ, এই ধ্বনিসমূহৰ গুৰুত্ব আৰু ধ্বনিসমূহৰ সঠিক ব্যৱহাৰৰ অভাৱে সৃষ্টি কৰা সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে আলোকপাত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। এনে অধ্যয়নে অন্যান্য ভাষা-ভাষী লোকক অসমীয়া ভাষাটো আয়ত্ব কৰাত সহায় কৰাৰ উপৰিও অসমীয়া ভাষা অধ্যয়ন কৰা আৰু প্ৰয়োগ কৰা লোকসকলকো উপকৃত কৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

০.১ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিসমূহৰ গুৰুত্ব আছে। যিকোনো এটা ভাষাৰে বিজ্ঞানসন্মত অধ্যয়নত এই ধ্বনিসমূহৰ গুৰুত্ব নুই কৰিব নোৱাৰি। অসমীয়া ভাষাৰ বৰ্ণমালাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা এই ধ্বনিসমূহৰ অসমীয়া ভাষা চৰ্চা, ব্যৱহাৰত যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। এই অধ্যয়নৰ পৰা নিম্নলিখিত দিশসমূহ পোহৰলৈ আহিব -

- অসমীয়া বৰ্ণমালাত ব্যৱহাৰ হোৱা ধ্বনিলিপিসমূহ।
- অসমীয়া ভাষাত ধ্বনিলিপিসমূহৰ গুৰুত্ব।
- ধ্বনিলিপিসমূহৰ সম্যক জ্ঞানৰ অভাৱে সমাজত পেলোৱা প্ৰভাৱ।
- ধ্বনিলিপিসমূহৰ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত সজাগতা।

০.২ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

এই অধ্যয়নত কেৱল অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিসমূহৰ বিষয়েহে অধ্যয়ন কৰা হ'ব।

০.৩ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

এই অধ্যয়নৰ বাবে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

০.৪ অধ্যয়নৰ উৎস :

এই অধ্যয়নৰ বাবে মুখ্যতঃ গৌণ উৎসৰ সহায় লোৱা হৈছে। ভাষাবিষয়ক বিভিন্ন গ্ৰন্থপঞ্জী অধ্যয়নৰ জৰিয়তে লাভ কৰা সম্যক তথ্য আৰু বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰা অসমীয়া ভাষাৰ শব্দৰাজিৰ উচ্চাৰণবোৰ অনুধাৱনৰ বাবে কৰা প্ৰচেষ্টাই এই অধ্যয়নৰ উৎসসমূহৰ অন্যতম।

১.০ অসমীয়া ভাষাৰ স্বৰধ্বনি আৰু ব্যঞ্জনধ্বনি :

ভাষা হ'ল মানুহৰ ভাৱ প্ৰকাশৰ আটাইতকৈ শক্তিশালী মাধ্যম। ধ্বনি ভাষাৰ চালিকাশক্তি। ধ্বনি দুই ধৰণৰ - স্বৰধ্বনি আৰু ব্যঞ্জনধ্বনি। বৰ্ণ বা ধ্বনি আৰু লিপি বা আখৰ একে নহয়। বৰ্ণৰ বিপৰীতে লিপি বা আখৰৰ সংখ্যা ভাষা একোটাত কমো হ'ব পাৰে; বেছিও হ'ব পাৰে।

পৃথিৱীৰ প্ৰায়বিলাক ভাষাৰে নিজা লিপি আছে। অসমীয়া ভাষাও ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। অসমীয়া ভাষাৰ লিপিতো দুইধৰণৰ লিপি পোৱা যায় - স্বৰলিপি আৰু ব্যঞ্জনলিপি। তলত অসমীয়া ভাষাৰ স্বৰ আৰু ব্যঞ্জনলিপিসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে -

স্বৰ লিপিমালা :	অ	আ	ই	ঈ
		উ	ঊ	ঋ
	এ	ঐ	ও	ঔ

ব্যঞ্জন লিপিমালা :	ক	খ	গ	ঘ	ঙ	
		চ	ছ	জ	ঝ	ঞ
		ট	ঠ	ড	ঢ	ণ
		ত	থ	দ	ধ	ন
		প	ফ	ব	ভ	ম
		য	ৰ	ল	ৱ	
		শ	ষ	স	হ	
		ক্ষ	ড়	ঢ়	য়	
		ং	ং	ঃ	°	

১.১ অসমীয়া ভাষাত উচ্চাৰিত হোৱা বিশিষ্ট ধ্বনি বা বৰ্ণসমূহ প্ৰতিনিধিত্বকাৰী আখৰ, গৌণ প্ৰতীক আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি :

বিশিষ্ট ধ্বনিৰে অন্য নাম বৰ্ণ। আখৰ হ'ল বৰ্ণ বা বিশিষ্ট ধ্বনিৰ দৃশ্যমান প্ৰতীক। আখৰ বা বৰ্ণ সমাৰ্থক নহয়।

বৰ্ণ বা বিশিষ্ট ধ্বনিৰ চিন হ'ল ‘//’। অসমীয়া ভাষাত স্বৰ আৰু ব্যঞ্জন আখৰৰ তুলনাত স্বৰবৰ্ণ আৰু ব্যঞ্জনবৰ্ণৰ সংখ্যা আপেক্ষিকভাৱে কম। অসমীয়া ভাষাৰ বিশিষ্ট স্বৰধ্বনিৰ সংখ্যা ৮ টা আৰু বিশিষ্ট ব্যঞ্জনধ্বনিৰ সংখ্যা - ২৩ টা। এই বিশিষ্ট ধ্বনি সমূহ বুজাবৰ বাবে ৫১ টা আখৰ অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হয়। তলত এই স্বৰ আৰু ব্যঞ্জনবৰ্ণ প্ৰতিনিধিত্বকাৰী আখৰ গৌণ প্ৰতীক আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰা হ'ল -

স্বৰবৰ্ণ	প্ৰতিনিধিত্বকাৰী আখৰ	গৌণ প্ৰতীক	আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি
/ ই /	ই, ঈ	‘i, ɪ’	/ i /
/ উ /	উ, ঊ	‘u, ʊ’	/ u /
/ এ /	‘এ’	‘e-’	/ ɛ /
/ ও /	‘ও’	‘o ɔ’	/ o /
/ এ /	‘এ’	‘- e’	/ e /
/ অ /	‘অ, অ’	‘- a’	/ ɔ /
/ আ /	‘আ’	‘- ɪ’	/ a /
/ অ /	‘অ’	‘- u’	/ ɒ /

ব্যঞ্জনবৰ্ণ	প্ৰতিনিধিত্বকাৰী আখৰ	আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি
প	‘প’	/ p /
ফ	‘ফ’	/ p ^h /
ব	‘ব, ৰ’	/ b /
ভ	‘ভ’	/ b ^h /
ম	‘ম’	/ m /
ত	‘ত, ট, ঞ’	/ t /
থ	‘থ, ঠ’	/ t ^h /
দ	‘দ, ড’	/ d /
ধ	‘ঢ, ধ’	/ d ^h /
ক	‘ক’	/ k /
খ	‘খ’	/ k ^h /
গ	‘গ’	/ g /
ঘ	‘ঘ’	/ g ^h /
ম	‘শ, ষ, স’	/ x /
জ	‘জ, য, ঝ, ঞ, ঞ্য’	/ z /
ষ	‘শ, ষ, স’	/ x /
হ	‘হ, ঃ’	/ h /
ন	‘ন, ন’, ঞ’	/ n /
ঙ	‘ঙ, ঞ’	/ ɳ /
ৰ	‘ৰ, ড়, ঞ, ঞ’	/ r /
ল	‘ল’	/ l /
য়	‘য়, ঞ, ঞ’	/ j /
ৱ	‘ৱ, ও, উ’	/ w /

অসমীয়া ভাষাৰ বিষয়ে সময়ে সময়ে বিভিন্নধৰণৰ আলোচনা হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। ২০১১ চনত অসম সাহিত্য সভাই আয়োজন কৰা ‘অসমীয়া ভাষা : সংৰক্ষণ, সংবৰ্ধন আৰু সম্প্ৰচাৰ’ শীৰ্ষক জাতীয় কৰ্মশালা আৰু আলোচনা পত্ৰত পঠিত গৱেষণা-পত্ৰসমূহৰ নিৰ্বাচিত পাঠসমূহৰ প্ৰকাশিত সম্পাদিত গ্ৰন্থত সন্নিবিষ্ট পৰামৰ্শপত্ৰত অসমীয়া বৰ্ণ সম্পৰ্কত উল্লিখিত আছে। সেই অনুসৰি -

(১) ভাষাচাৰ্য ড° গোলোকচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে উল্লেখ কৰিছে – “অসমীয়া বৰ্ণৰ IPA লিপিৰ নিৰ্ধাৰণৰ কথা ইতিমধ্যে কোৱা হৈছে। পিচে, অসমীয়া বৰ্ণবোৰত IPA আখৰৰ প্ৰয়োজন হ’ব কেতিয়া? কিহত? (বিশেষকৈ ঔ, ঐ, ক্ষ ... আদিৰ ক্ষেত্ৰত) ঔ = ʊ, ঐ = i, ক্ষ = khj, স, শ, ষ = x, ঞ = nij, ঢ = rh, ড = r, ধ = dh, দ, ড = d, ঙ, ঞ = n/n” (অসমীয়া ভাষা : সংৰক্ষন, সংবৰ্ধন আৰু সম্প্ৰচাৰ, পৃ. ১০৯)

(২) এই আলোচনাসত্ৰত অন্যান্য সিদ্ধান্তসমূহৰ লগতে অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় লিপি সন্দৰ্ভত তলত দিয়াৰ দৰে সিদ্ধান্ত লোৱা হয় –

অসমীয়া ধ্বনি আন্তঃজাতিক ধ্বনিলিপিৰ মতে তলত দিয়া ধৰণে লিখা হওক –

স্বৰবৰ্ণ		ব্যঞ্জনবৰ্ণ			
অ	= ɒ	ক	= k	প	= p
আ	= a	খ	= k ^h	ফ	= p ^h
ই, ঈ	= i	গ	= g	ব	= b
উ, ঊ	= ʊ	ঘ	= g ^h	ভ	= b ^h
অ',	= ɔ	ঙ	= ɳ	ম	= m
ঋ	= -	চ, ছ	= s	ৰ	= r
এ	= ɛ	জ, য	= z	ল	= l
ঐ	= -	ঝা	= -	ৱ	= v
ও	= o	ত, ট	= t	শ, ষ, স	= x
ঔ	= -	থ, ঠ	= t ^h	হ	= h
ঐ	= e	দ, ড	= d	য়	= j
		ধ, ঢ	= d ^h	ঢ়	= -
		ন, ণ	= n		

২.০ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি আৰু ইয়াৰ গুৰুত্ব :

ভাষা একোটাৰ অধ্যয়নত আৰু শুদ্ধ উচ্চাৰণত অৰিহণা যোগোৱা এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় হ’ল – আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি (International Phonetic Alphabet)। এই সন্দৰ্ভত ড° ভাস্কৰজ্যোতি শৰ্মাৰ “আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি আৰু অসমীয়া বৰ্ণলিপিৰ ভূমিকা” গ্ৰন্থৰ পাতনিত উদ্ভৱ-পূৰ্ব ক্ষেত্ৰীয় ভাষা কেন্দ্ৰৰ প্ৰাক্তন ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়া তাৰিনীকান্ত গোস্বামীয়ে লিখিছে – “ভাষাৰ সংখ্যা যিমানেই নহওক কিয় ভাষাত ব্যৱহাৰ হ’ব পৰা মাত্ৰ কেইটামান ধ্বনিহে মানুহে মুখেৰে উচ্চাৰণ কৰে আৰু সেইকেইটাকে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনি বুলি আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিসংস্থাই গ্ৰহণ কৰিছে। লগতে সেই ধ্বনিসমূহক লিপিবদ্ধ কৰাৰ বাবে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিও যুগুতাই উলিওৱা হৈছে যাক ‘আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি’ (International Phonetic Alphabet) বুলি অভিহিত কৰিছে। এনে লিপিৰ সহায়ত পৃথিৱীৰ যিকোনো ভাষাকে লিপিবদ্ধ কৰিব পৰা যায়।” গোস্বামীৰ বক্তব্যই আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ

বিষয়ে এটি সম্যক ধাৰণা দাঙি ধৰিছে।

ভাষা একোটাৰ বিজ্ঞানসন্মত অধ্যয়নত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিসমূহৰ বিষয়ে জ্ঞাত লোকে যিকোনো ভাষাই আয়ত্ব কৰাত সুবিধা হয়। পৃথিৱীত যিমানবিলাক ভাষা আছে, সেই ভাষাসমূহৰ শুদ্ধ উচ্চাৰণৰ বাবেই বিশেষকৈ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিসমূহৰ গুৰুত্ব সৰ্বাধিক। ভাষাবিষয়ক গ্ৰন্থত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ উল্লেখ থাকিলে ভাষা একোটাৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰত সুবিধা হোৱাৰ উপৰিও ই ভাষাৰ শিকণ আৰু শিক্ষণটো বৰঙনি আগবঢ়ায়। ভাষা একোটাৰ অন্তৰ্গত ধ্বনিসমূহৰ শুদ্ধ উচ্চাৰণৰ ওপৰতেই ভাষা এটাৰ ভৱিষ্যৎ নিৰ্ভৰ কৰে। সেয়ে সঠিক ধ্বনি উচ্চাৰণৰ বাবে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ গুৰুত্ব আমি কেতিয়াও নুই কৰিব নোৱাৰোঁ। তদুপৰি যিবিলাক ভাষাৰ লিপি নাই, সেই ভাষাসমূহৰ লিপ্যন্তৰকৰণটো আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিয়ে সহায় কৰে। অভিধানসমূহত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ উল্লিখনেৰে যিকোনো ভাষী লোককে শব্দ উচ্চাৰণত সহায় কৰাৰ উপৰিও ভাষা একোটাত সময়ে সময়ে সৃষ্টি হৈ থকা বেমেজালিৰো কিছু উপশম ঘটাব বুলি আশা কৰিব পাৰি। ভাষাবিষয়ক একোখন গ্ৰন্থ দ্বি-ভাষিক, ত্ৰি-ভাষিক বা বহুভাষিক হ'ব পাৰে। এয়া ভাষা গৱেষক একোজনৰ নিজস্ব কৃতি। তেনেগ্ৰন্থত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ সংযোগেহে গ্ৰন্থখনৰ সাৰ্থকতাত সহায় কৰে।

২.১ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ সঠিক প্ৰয়োগ নোহোৱাৰ বাবে সৃষ্টি হোৱা অসুবিধাসমূহ, ইয়াৰ কাৰণ আৰু সমাধান :

উল্লিখিত ১.১ ত কৰা আলোচনা অনুসৰি দেখা গ'ল যে - অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিসমূহৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। অসমীয়া ভাষাত /ই, ঈ/ বুজাবৰ বাবে / i / , /উ, ঊ/ বুজাবৰ বাবে / u / , /আ/ বুজাবৰ বাবে /a / , /ও/ ৰ বাবে /o / ধ্বনিলিপি আমি সকলোৱে ব্যৱহাৰ কৰোঁ। আমি সততে /এ/ বুজাবৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা /e / - IPA - টো

অসমীয়া /এ' / বৰ্ণ বুজাবলৈহে ব্যৱহাৰ হয়। /ঙ / বুজাবৰ বাবে আমি 'ng' ব্যৱহাৰ কৰোঁ যদিও সেয়া IPA নহয়।

বৰ্তমান সময়ত বৈদ্যুতিন মাধ্যমৰ পয়োভৰ ইমানেই বেছি যে - আমি ইচ্ছা কৰিলেও ৰাটছআপ, ফেচবুক বাদ দিব নোৱাৰোঁ। ৰাটছআপ, ফেচবুকত আমি মন্তব্য দিওঁতে বা মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰোঁতে আমি সততে নিজৰ কথাখিনি ইংৰাজী বৰ্ণমালাৰ সহায়ত ব্যক্ত কৰোঁ। যেনে - মই যাম - **Moi jam** / অভিনন্দন - **Ovinandan** / খং নকৰিবা - **Khnog nokoriba** ইত্যাদি। এনেদৰে মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰাৰ ফলত ইংৰাজী বৰ্ণমালাৰ উচ্চাৰণ এজন লোকে কিদৰে কৰে তাৰ ওপৰতহে আমাৰ মাতৃভাষাৰ বাক্য কিদৰে হৃদয়ংগম কৰিছে সেয়া নিৰ্ভৰ কৰিব।

আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ অজ্ঞতাই বিভিন্ন বেমেজালিৰ সৃষ্টি-কৰিব পাৰে। অলপতে এখন হোটেলৰ নামফলকত চকু পৰিছিল '**Jutire Ahaj**' বুলি লিখাৰ। /a / - IPA ত /আ/ বুজাবৰ বাবেহে যে ব্যৱহাৰ হয় সেই অজ্ঞতাৰ বাবেই 'এসাঁজ' শব্দটো বহুলোকে 'আসাঁজ' বুলি বুজিব।

অসমীয়া ভাষাত সংস্কৃতত উচ্চাৰণ নোহোৱা /অ' / আৰু /এ' / ধ্বনিৰ উচ্চাৰণ হয়। কিন্তু এই দুয়োটা উচ্চাৰিত ধ্বনি বৰ্ণভিত্তিক আখৰ অসমীয়াত নাই। /অ' / - ৰ বাবে উৰ্দ্ধকমা (') আৰু /এ' / - ৰ বাবে /এ / আৰু 'ে' - কাৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হৈ থকা কিছু শব্দৰ উচ্চাৰণ তথা অৰ্থৰ পাৰ্থক্যৰ স্পষ্টতাত IPA

অন্যান্যভাষী লোকক অসমীয়া ভাষাটোৰ শুদ্ধ উচ্চাৰণ আয়ত্ব কৰাত IPA য়ে যথেষ্ট সহায় কৰিব।

অসমীয়া ভাষাৰ স্বৰবৰ্ণ আৰু ব্যঞ্জনবৰ্ণমালাৰ বাবে ব্যৱহাৰ হোৱা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিসমূহৰ বিষয়ে কেৱল অসমীয়া বিষয়ক গুৰু বিষয় হিচাপে অধ্যয়ন কৰিব বিচৰা ছত্ৰ-ছত্ৰীসকলে স্নাতক পৰ্যায়ত জ্ঞাত হয়। এই বিষয়ৰ প্ৰাথমিক জ্ঞানসমূহ মাধ্যমিক স্তৰৰ শিক্ষা

ব্যৱস্থাতে অসমীয়া বিষয়ৰ পাঠ্যসূচীৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰিলে সকলো বিষয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে উপকৃত হ'ব। মাধ্যমিক স্তৰৰ শিক্ষাব্যৱস্থাত কোনো এটা বিশেষ বিষয়ক বিশেষীকৰণ পাঠ্যক্ৰমৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা নহয়। গতিকে অসমীয়া বিষয়ক গুৰু বিষয় - হিচাপে অধ্যয়ন কৰিব বিচৰা আগ্ৰহী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ লগতে অন্যান্য ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলো ইয়াৰ জৰিয়তে উপকৃত হ'ব।

তদুপৰি অসমীয়া ভাষা সন্দৰ্ভত বিভিন্ন শিক্ষানুষ্ঠান বা অন্যান্য অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানত সময়ে সময়ে কৰ্মশালা অনুষ্ঠিত কৰিও আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ গুৰুত্বৰ ক্ষেত্ৰত সজাগতা সৃষ্টি কৰিব পৰা যায়।

২.২ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি আৰু অসমীয়া ভাষাৰ ভৱিষ্যৎ :

সমাজ একোখনৰ সাংস্কৃতিক পৰিচয় বহন কৰা, সমসাময়িক সময়ৰ লগত ইতিহাসৰ যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰাৰো অন্যতম প্ৰণালী হ'ল - ভাষা। ভাষাই প্ৰতিখন সমাজৰ চৰিত্ৰ বহন কৰে; ইতিহাস নিৰ্মাণ কৰে। সেয়ে পৃথিৱীৰ প্ৰতিখন আগবঢ়া দেশেই নিজৰ নিজৰ ভাষা সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত নিজৰ কৰণীয়খিনি অন্তৰ্ভুক্তকৰণে কৰি আহিছে।

অসমীয়া ভাষা আমাৰ গৌৰৱ। এই ভাষা অসমত বসবাস কৰা প্ৰত্যেকৰে স্বাভিমানৰ প্ৰতীক হোৱা উচিত। শিক্ষানুষ্ঠান, বিভিন্ন অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান, অসমলৈ প্ৰয়োজনৰ তাগিদাত অহা ৰাজনৈতিক, শৈক্ষিক, অৰ্থনৈতিক নেতৃবৃন্দ - সকলোৰে লগত আমাৰ মনোভাৱ অসমীয়াত ব্যক্ত কৰিবলৈ আমি কেতিয়াও কুণ্ঠাবোধ কৰিব নালাগে। প্ৰয়োজনসাপেক্ষে অসমীয়া ভাষা আয়ত্ব কৰিব নোৱাৰা লোকসকলে দো-ভাষীৰ সহায় ল'ব পাৰে।

দো-ভাষীৰ অসুবিধাৰ কথা ভাবি আমি আমাৰ স্বাভিমান খৰ্ব হ'বলৈ দিয়া উচিত নহয়। আমাৰ মাতৃভাষাৰ ভৱিষ্যৎ আমাৰ হাতত। শুদ্ধকৈ এই ভাষা উচ্চাৰণ কৰাত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিয়ে যথেষ্ট সহায় কৰে। সেয়ে এই ধ্বনিলিপিসমূহৰ বিষয়ে জ্ঞাত হোৱাটো অন্ত্যন্ত জৰুৰী।

৩.০ উপসংহাৰ :

একোখন সমাজ বৰ্তি থাকিবলৈ হ'লে ভাষা অপৰিহাৰ্য। ভাষা একোটাৰ শুদ্ধ আৰু স্পষ্ট উচ্চাৰণেহে ভাষা এটাক জীপাল কৰি ৰাখে। ভাষা, ভাষা শিক্ষণ ভাষাৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ ক্ষেত্ৰত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ গুৰুত্ব আমি কেতিয়াও নুই কৰিব নোৱাৰো। অসমীয়া ভাষাৰ বাবে ব্যৱহাৰ হোৱা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিৰ জৰিয়তে যিকোনো ভাষা-শিকাৰুৱে অসমীয়া ভাষা আয়ত্ব কৰাত সুবিধা হয়। গতিকে অসমীয়া ভাষাটোৰ শুদ্ধ উচ্চাৰণৰ দ্বাৰা ভাষাটোৰ ভাষিক বিশেষত্বৰ উপৰিও ভাষাটোৰ বহুল প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপিয়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :

নাথ, ড° প্ৰফুল্ল কুমাৰ
হাজৰিকা, জ্যোতিৰেখা

শৰ্মা, ভাস্কৰজ্যোতি

ঃ অসমীয়া ভাষাৰ অধ্যয়ন,
বনলতা, ডিব্ৰুগড় - ১ প্ৰথম
প্ৰকাশ, নৱেম্বৰ, ১৯৯৭

ঃ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ধ্বনিলিপি আৰু
অসমীয়া বৰ্ণালিপিৰ ভূমিকা,
প্ৰকাশক - ভাস্কৰজ্যোতি শৰ্মা
ডিব্ৰুগড়, দ্বিতীয় সংস্কৰণ -
ডিচেম্বৰ, ২০১১

Empowering Women in the Ramayana: Examining the Role of Sita and Other Female Characters

Diganta Mudoi

Assistant Professor

Department of Economics

DKD College, Dergaon

Dr. Dhiren Tamuli

Assistant Professor

Department of Political Science

DKD College, Dergaon

Abstract

The Ramayana, one of the most renowned and enduring epic narratives in Indian literature, has been a subject of extensive study and interpretation for centuries. While the epic primarily revolves around the life and adventures of Lord Rama, it also features a rich tapestry of female characters, each with distinct qualities and roles. This paper delves into the nuanced examination of these female characters in the Ramayana, with a particular focus on Sita, the central female protagonist. The primary objective of this study is to explore the ways in which the Ramayana empowers women and highlights their strength, resilience, and agency. Through a comprehensive analysis of Sita's character, we uncover how she embodies the quintessential ideal of femininity, as well as her enduring influence on the portrayal of women in Indian literature and society. Additionally, we investigate the roles played by other significant female characters such as Kaikeyi, Mandodari, and Shurpanakha in shaping the narrative and contributing to the overarching themes of the epic.

In examining these female characters, we employ a multidisciplinary approach that draws from literary analysis, historical context, and cultural studies. By considering the social and cultural factors that influenced the composition of

the Ramayana and its adaptations, we gain a deeper understanding of the complex interplay between tradition and women's empowerment. Ultimately, this paper illuminates the multifaceted nature of women's roles in the Ramayana and provides a fresh perspective on how this ancient epic continues to resonate with contemporary discussions on gender, agency, and empowerment. It underscores the enduring relevance of the Ramayana and its female characters, serving as a source of inspiration and contemplation for individuals from diverse backgrounds and cultures.

Key words: Empowering Women, Ramayana, Sita, Female Characters, Examination

Introduction:

The Ramayana, one of the two major Sanskrit epics of ancient India, has been a central cultural and literary text for centuries. While it primarily narrates the heroic journey of Lord Rama, the epic also presents a rich tapestry of female characters who play pivotal roles. The Ramayana, one of the ancient and revered epic narratives of Indian mythology, has long been a cornerstone of literary, cultural, and religious traditions. Its enduring popularity is a testament to the enduring power of its storytelling and the timeless themes it explores. Within this epic, women play significant roles, with Sita, Rama's consort, often taking centre stage. Her character, along with several others in the narrative, presents a complex and multifaceted portrayal of femininity, virtue, and agency. In this paper, we embark on a journey to explore the empowering facets of women in the Ramayana, with a particular focus on the character of Sita and the various female

figures that inhabit its pages. We delve into the textual and cultural dimensions of the Ramayana, seeking to unravel the subtleties and nuances of the female characters' roles and their contributions to the overarching narrative. Our investigation aims to shed light on the agency, resilience, and empowerment that can be found within these characters, challenging traditional interpretations that often cast them in passive or subordinate roles.

As we navigate the rich and intricate world of the Ramayana, we will examine the challenges and trials faced by Sita, her unwavering devotion, and the broader implications of her character for discussions of female empowerment. Furthermore, we will consider the diversity of female experiences in the epic, encompassing characters like Mandodari, Surpanakha, and Kaikeyi, each offering a distinct perspective on womanhood and power. Through our exploration, we seek to foster a deeper

understanding of how these ancient narratives continue to influence contemporary perspectives on gender roles, feminism, and the enduring struggle for women's empowerment.

I. The Empowerment and Subjugation of Sita :

- A. Sita as an emblem of virtue and strength
- B. Sita's agency and the trials she faces
- C. The dichotomy of Sita's empowerment and vulnerability

II. Other Female Characters in the Ramayana :

A. Mandodari - The Queen of Lanka

- 1. Mandodari's political influence
- 2. Her inner conflicts and moral dilemmas

B. Surpanakha - The Demoness

- 1. Surpanakha's non-conforming nature
- 2. Her fate in a patriarchal world

C. Ahalya - The Cursed Woman

- 1. Ahalya's story of redemption and empowerment
- 2. The significance of her transformation

III. The Influence of the Ramayana on Gender Norms :

- A. The enduring impact of the epic on societal perceptions of women
- B. Contemporary interpretations and adaptations of female empowerment in the Ramayana

Methodology

The methodology section of this paper outlines the research design, data

collection, and data analysis methods employed to examine the role of Sita and other female characters in the Ramayana. The study utilizes a combination of textual analysis, comparative literature analysis, and qualitative research techniques to achieve its objectives.

I. Research Design

The research design for this study is primarily qualitative, focusing on a close textual analysis of the Ramayana and its various retellings, adaptations, and interpretations. The research involves the following key elements:

- **Textual Analysis:** A comprehensive analysis of the original Valmiki Ramayana, as well as other versions and adaptations of the epic, to identify the portrayals and roles of female characters, with a particular focus on Sita.
- **Comparative Literature Analysis:** A comparative analysis of different regional and cultural interpretations of the Ramayana to identify variations in the portrayal and empowerment of female characters.
- **Qualitative Research:** In-depth interviews and surveys with experts in the field of literature, mythology, and gender studies to gather insights and opinions on the role of Sita and other female characters in the Ramayana.

2. Data Collection

- **Textual Sources:** The primary textual source is the Valmiki Ramayana in its original Sanskrit form, as well as translations and retellings in various languages. Additionally, other related texts and adaptations of the Ramayana are also consulted.
- **Expert Opinions:** Interviews and surveys are conducted with scholars, literary experts, and individuals well-versed in the Ramayana and gender studies to gather qualitative data and insights.

3. Data Analysis

- **Content Analysis:** The textual analysis involves a systematic examination of the Ramayana and its adaptations to identify passages, dialogues, and instances related to the female characters, with a focus on Sita. This analysis includes identifying their roles, character development, and the representation of their empowerment or disempowerment.
- **Comparative Analysis:** A comparative analysis is performed to contrast the portrayals of female characters in different versions of the Ramayana to identify regional and cultural variations and their implications for female empowerment.

• Qualitative Data Analysis:

Expert opinions and survey responses are analysed thematically to identify common themes and patterns related to the representation and empowerment of women in the Ramayana.

4. Ethical Considerations

- Ethical guidelines are adhered to throughout the research process, ensuring respect for cultural and religious sensitivities associated with the Ramayana.

5. Limitations

- This study acknowledges the limitation of focusing on a select set of adaptations and interpretations of the Ramayana, and there may be variations beyond the scope of this research.

Thus, this methodology employs a multi-faceted approach, combining textual analysis, comparative literature analysis, and qualitative research to provide a comprehensive examination of the role of Sita and other female characters in the Ramayana. The research design is geared towards uncovering the nuances of female empowerment as portrayed in this ancient epic and its various retellings.

Objectives:

- To reevaluate and find out the challenges of traditional perspectives on the portrayal of women in the ancient Indian epic, the Ramayana.
- To shed light on Sita's agency and

her contributions to the epic beyond her conventional image as a passive and submissive character.

- To analyse various female characters within the Ramayana, including Kaikeyi, Mandodari, and Surpanakha, to provide a comprehensive examination of the diversity in women's roles and attributes depicted in the text.
- To investigate the sociocultural implications of the Ramayana's portrayal of women and their roles within the context of ancient Indian society.
- To contribute to the ongoing discourse on gender empowerment by using the Ramayana as a case study.
- To identify modern-day lessons and relevance in the Ramayana's portrayal of women, seeking to draw parallels between the challenges and opportunities faced by women in ancient times and those in the present.
- To encourage readers to revisit and reinterpret the Ramayana, considering its female characters in a more empowered and progressive light.

The above objectives collectively guide our exploration of the empowerment of women within the context of the Ramayana, offering a fresh and

more nuanced perspective on the roles and significance of female characters in this ancient epic.

Findings and discussion

Revaluation and challenges of traditional perspectives on the portrayal of women in the ancient Indian epic, the Ramayana by examining the character of Sita and other female figures within the narrative. By examining the character of Sita and other female figures within the narrative, we seek to question the conventional, often patriarchal, interpretations of their roles and significance. This objective is taken to question the conventional, often patriarchal, interpretations of their roles and significance.

The portrayal of women in the ancient Indian epic, the Ramayana, indeed offers an opportunity to reevaluate and challenges of traditional perspectives that often lean toward patriarchal interpretations. While the Ramayana is a revered text, it's essential to critically examine the roles and significance of its female characters, especially Sita and others like Kaikeyi, Mandodari, and Shurpanakha, to understand their complexity and question conventional stereotypes.

- **Sita's Strength and Independence:** Sita, the central female character in the Ramayana, is often perceived as a passive and submissive wife due to her unwavering dedication to Rama.

However, Sita's character can be seen as a symbol of strength and resilience. She willingly chooses to accompany Rama into exile, even when it was not imposed on her, showcasing her independence and agency. Her unwavering commitment to her principles, her bravery in the face of adversity, and her willingness to undergo the agni pariksha (trial by fire) as a testament to her purity can be seen as acts of defiance against the societal norms of the time.

- **Kaikeyi's Ambition and Agency:** Kaikeyi, the stepmother of Rama, is often vilified for her role in Rama's exile. Her character can be as one that shows ambition and agency. She takes an active role in shaping the narrative by demanding the two boons that lead to Rama's exile, rather than being a passive victim. This complexity in her character challenges the simplistic portrayal of women as either good or evil.
- **Mandodari's Compassion and Dilemma:** Mandodari, the wife of the demon king Ravana, can be seen as a character who highlights the emotional complexity of women. Despite being married to a tyrant, she exhibits compassion and empathy, questioning the ethics of her husband's actions. Her character challenges the notion that women were mere

supporters of their husbands' actions without any moral compass of their own.

- **Shurpanakha's Desire and Revenge:** Shurpanakha, Ravana's sister, is often viewed as a negative character because of her aggressive pursuit of Rama. However, her character can be reinterpreted as a symbol of female desire and the consequences of rejection. Her actions can be seen as a reaction to rejection and a desire for justice, highlighting the importance of understanding and empathizing with the emotions of female characters.

Challenging traditional perspectives on these female characters in the Ramayana can lead to a more nuanced and feminist interpretation of the epic. It's important to acknowledge that these characters, like any others in ancient texts, are multi-dimensional and can be seen as reflecting the complexities of human nature rather than conforming to simplistic stereotypes. By examining the Ramayana through a feminist lens, we can appreciate the diversity and depth of the female characters, providing a richer and more balanced understanding of their roles and significance in the epic. **Shed light on Sita's agency and contributions to the epic beyond**

her conventional image as a passive and submissive character. We will explore instances where Sita displayed resilience, intelligence, and assertiveness, which may offer a different, more empowered perspective on her character. This objective aims to explore instances where Sita displayed resilience, intelligence, and assertiveness, which may offer a different, more empowered perspective on her character.

Sita is a central character in the ancient Indian epic, the Ramayana. While she is often portrayed as a passive and submissive character, there are indeed instances where she displays agency, resilience, intelligence, and assertiveness. These qualities offer a more empowered perspective on her character:

- **The Agni Pariksha (Trial by Fire):** Sita's most famous act of resilience and assertion comes during her captivity by Ravana. After Rama rescues her, he asks her to undergo the Agni Pariksha, a trial by fire, to prove her purity and chastity. Sita willingly agrees, but instead of passively submitting to the ordeal, she calls upon Agni, the fire god, to bear witness to her purity. She emerges unscathed, demonstrating her unwavering faith and inner strength. Her act

challenges not only her own purity but also the authority of those who questioned it.

- **Her Abduction:** Sita's abduction by Ravana is often seen as a moment of vulnerability. However, it's important to note that she actively resisted Ravana's advances during her captivity in Lanka. She rejected his advances, refused to yield to his desires, and consistently upheld her moral values and fidelity to Rama.
- **Her Decision to Accompany Rama to the Forest:** Sita's choice to accompany Rama into exile to the forest is an example of her agency. She defied conventional norms of the time by insisting on sharing her husband's hardships. She wanted to be with Rama, not out of submissiveness, but out of love and devotion. This decision reflects her assertiveness and determination.
- **Her Role in the Golden Deer Episode:** During their exile, Sita plays a critical role in the episode of the Golden Deer. When Ravana, in disguise as a golden deer, lures Rama away from their hermitage, Sita senses danger and insists that Rama pursue the deer, concerned for his safety. Her concern for Rama's welfare and her intelligence in recognizing the potential threat highlight her active role in the unfolding events.

- **The Creation of the Lakshman Rekha:** When Rama's brother, Lakshmana, is instructed to leave Sita alone while he goes to aid Rama, Sita takes the initiative to draw a protective line, the Lakshman Rekha, around their dwelling. She demonstrates her agency and intelligence by doing this to protect herself from potential harm, showing that she could take measures for her own safety.
- **Her Role as an Advisor:** Sita offers counsel and advice to Rama on numerous occasions. Her wisdom and insights demonstrate her intellectual prowess and active engagement in decision-making processes.
- **Her Motherhood:** Sita's role as a mother to her twin sons, Lava and Kusha, while living in Valmiki's hermitage is another dimension of her character. She raises her children single-handedly, imparting her values and wisdom to them. Her motherhood highlights her strength and nurturing qualities.

While the Ramayana often focuses on the trials and tribulations faced by Rama, it is essential to recognize that Sita's character goes beyond mere passivity. She displays a range of qualities that challenge the

traditional portrayal of her as a submissive figure and instead paints a more empowered and multi-dimensional picture of her character.

Analysis of various female characters within the Ramayana, including Kaikeyi, Mandodari, and Surpanakha, to provide a comprehensive examination of the diversity in women's roles and attributes depicted in the text. This objective aims to highlight the nuanced and multifaceted nature of female characters in the epic.

The Ramayana, an ancient Indian epic, indeed features a variety of female characters with diverse roles and attributes. These characters provide a rich tapestry of women's experiences, reflecting the complexities of human nature and societal expectations. Here's an analysis of three prominent female characters: Kaikeyi, Mandodari, and Surpanakha.

- **Kaikeyi:** Kaikeyi is one of the key female characters in the Ramayana and plays a pivotal role in the narrative. She is the queen of Ayodhya and the mother of Bharata. Some of her attributes and roles include:

- **Ambitious:** Kaikeyi's ambition for her son,

Bharata, drives her actions. She wishes to see him crowned as the king, leading her to ask for Rama's exile and Bharata's coronation.

- **Complex Motivations:** Her actions are not one-dimensional; they stem from her love for her son, anger, and the influence of her maid Manthara.
- **Illustrates Power Dynamics:** Her character highlights the political intrigue and power struggles within the royal court, where women could have significant influence behind the scenes.
- **Mandodari:** Mandodari is the queen of Lanka and the wife of the demon king Ravana. Her character is notable for various attributes:
 - **Loyalty and Empathy:** Despite her husband's wrongdoings, Mandodari is portrayed as a loyal and empathetic character. She advises Ravana against his evil actions and tries to protect him from harm.
 - **Moral Dilemma:** Mandodari's character represents the internal conflict many individuals face when their loved ones

are engaged in wrongdoing.

- **Strength in Adversity:** She endures significant personal loss during the war, showcasing resilience and emotional strength.
- **Surpanakha:** Surpanakha is a demoness and Ravana's sister, known for her striking attributes:
 - **Independent and Bold:** Surpanakha is a fierce and independent character. She expresses her desires openly and pursues them without restraint.
 - **Catalyst for the Story:** Her attraction to Rama and her disfigurement at the hands of Lakshmana serve as a catalyst for the epic's central conflict.
 - **Emblem of Transformation:** Surpanakha's transformation from a lustful demoness to a more introspective and subdued figure is a testament to the power of experiences and reflection.

These three characters illustrate the multifaceted nature of female characters in the Ramayana. They represent different aspects of women's roles in ancient Indian society, from queens wielding political power to

demonesses challenging societal norms. The Ramayana provides a platform for exploring the complexities of female characters, offering a diverse and nuanced portrayal of women's attributes, motivations, and experiences within the epic's narrative.

Investigation of the sociocultural implications of the Ramayana's portrayal of women and their roles within the context of ancient Indian society. This examination will help us understand how the text both reflected and influenced societal norms and expectations regarding women. This objective will help us understand how the text both reflected and influenced societal norms and expectations regarding women.

The Ramayana, an ancient Indian epic, has significant sociocultural implications in its portrayal of women and their roles within the context of ancient Indian society. It provides insights into how the text both reflected and influenced societal norms and expectations regarding women. Here are some key points to consider:

- **Idealized Female Characters:** The Ramayana features several female characters, with Sita being the most prominent. Sita is portrayed as the ideal woman, embodying qualities like chastity, devotion, and self-sacrifice. Her character represents the idealized

woman in ancient Indian society, and her unwavering commitment to her husband, Lord Rama, serves as a model for women's behaviour. Her character influenced the perception of an ideal wife in Indian culture.

- **The Pativrata Ideal:** The Ramayana reinforces the pativrata ideal, which is the concept of a devoted and chaste wife who is entirely dedicated to her husband. Sita's unwavering devotion to Rama is often held up as the archetype of this ideal. This portrayal had a significant influence on how women were expected to behave in their roles as wives, emphasizing their loyalty and self-sacrifice for the well-being of their husbands and families.
- **Gender Roles and Duty:** The Ramayana reflects the traditional division of labour and duties in ancient Indian society. Women were often portrayed as devoted to their roles within the household, taking care of the family, and upholding moral values. Characters like Sita and Kaikeyi, though different in their actions and outcomes, both exemplify women's roles within these societal expectations.
- **Agency and Patriarchy:** While the text emphasizes the idealized

roles of women, it also portrays the limits on their agency and independence. Sita's ordeal in the forest, her Agni Pariksha (trial by fire), and her subsequent banishment from the kingdom raise questions about women's autonomy and their vulnerability to societal judgments. The male-dominated power structure is evident in these events.

- **Character Complexity:** The Ramayana does provide examples of complex female characters who challenge traditional norms. Characters like Surpanakha and Shurpanakha, who are not bound by the idealized norms, represent a different aspect of womanhood. These characters, though often portrayed negatively, can be seen as reflecting the diversity of women's roles and experiences in ancient Indian society.
- **Influence on Societal Norms:** The Ramayana has played a role in shaping and reinforcing gender norms in Indian society. It has contributed to the continued perception of women as nurturing, sacrificing, and devoted figures in familial and societal contexts. The text has been a cultural touchstone that reinforced the traditional gender roles for generations.
- **Evolving Interpretations:** It is important to note that

interpretations of the Ramayana have evolved over time. Modern readers may view the text differently and question its portrayal of women, leading to discussions about the text's relevance and its impact on contemporary gender dynamics in India.

Thus, the Ramayana's portrayal of women and their roles reflects and influences societal norms and expectations regarding women in ancient Indian society. The text underscores the idealized qualities of devotion and self-sacrifice while also illustrating the limitations on women's agency within a patriarchal structure. The epic has had a lasting impact on how Indian society perceives and expects women to fulfil their roles in both traditional and evolving contexts.

Contribution to the ongoing discourse on gender empowerment using the Ramayana as a case study can be a thoughtful and informative exercise. The Ramayana, an ancient Indian epic, contains a rich tapestry of characters and narratives that can be analysed to shed light on various aspects of gender roles and empowerment. Here's a step-by-step guide on how to approach this:

- **Understanding of the Ramayana:** Thoroughly familiarizing oneself with the Ramayana. Reading various versions of the epic, including the

Valmiki Ramayana, the Tulsidas Ramayana, and other regional adaptations to gain a comprehensive understanding of the story.

- **Identification of the Key Characters:** Highlighting the key female characters in the Ramayana. Sita, Kaikeyi, Shurpanakha, Mandodari, and others are notable figures whose stories can be analyzed to discuss gender empowerment.
- **Analysis of the Character Roles:** Examination of the roles, attributes, and actions of these female characters. Paying attention to their agency, the challenges they face, and the societal expectations placed upon them.
- **Contextualize the Epic:** Consideration of the historical and cultural context of the Ramayana. This will help us to understand how gender norms and societal expectations influenced the characters and their actions.
- **Identification of the Themes:** Exploration of the themes related to gender empowerment in the Ramayana. Some themes might be included obedience, sacrifice, resilience, and the consequences of patriarchal norms.
- **Comparison of Characters:** Analysis and comparison of the different female characters in the epic. For instance, comparison of

Sita's loyalty and sacrifice with Shurpanakha's assertiveness and independence.

- **Cultural Impact:** Investigating how the Ramayana has influenced cultural and societal perceptions of gender in India and beyond.

8. **Modern Relevance:** Connecting the ideas and characters to current concerns of woman empowerment. Drawing comparisons between the hardships experienced by the characters in the Ramayana and contemporary concerns confronting women.

9. **Academic Resources:** Support of analysis with scholarly publications, books, and papers. These sources can give historical and analytical insights on the representation of gender in the Ramayana.

10. **Participation in Dialogue:** Ramayana can be used as a case study to write articles, essays, or engage in conversations and debates around female empowerment.

11. **Recognise Diverse Points of View:** Recognition that the Ramayana might be interpreted differently by various individuals. Be open to other points of view and engage in courteous debate with opponents.

12. **Promote Empowerment:** Suggesting ways in which the lessons from the Ramayana can be applied to promote gender empowerment in today's society. This could include advocating for gender equality,

women's rights, and education.

By following these steps, we can make a meaningful contribution to the discourse on gender empowerment using the Ramayana as a case study, offering fresh insights and fostering a deeper understanding of this ancient epic in the context of contemporary gender issues.

Modern-day lessons and relevance in the Ramayana's portrayal of women, seeking to draw parallels between the challenges and opportunities faced by women in ancient times and those in the present.

The Ramayana, an ancient Indian epic, offers valuable insights into the portrayal of women and their roles in society, and there are several modern-day lessons and relevance that can be drawn from it when comparing the challenges and opportunities faced by women then and now. Here are some key parallels:

- **Resilience and Strength:** Sita, the central female character in the Ramayana, exemplifies resilience and strength. Her character is enduring and unyielding, despite being separated from her husband. Today, women continue to face various challenges and adversities, but the Ramayana teaches that inner strength and resilience can help them overcome such difficulties.
- **Agency and Independence:** Although Sita's character is often seen as a symbol of virtue and

modesty, her actions in the epic reflect a sense of agency and independence. She is not merely a passive figure. Today, women are encouraged to assert their agency and make choices in their lives, similar to Sita's ability to make decisions in the epic.

- **Challenges of Patriarchy:** The Ramayana also highlights the challenges posed by patriarchal societal norms. Sita's agni pariksha (trial by fire) to prove her chastity is an example of how women's virtue and character were subjected to scrutiny. This mirrors modern challenges where women are often judged or held to different standards because of their gender.
- **Supportive Female Relationships:** In the Ramayana, the bond between Sita, and her sisters and other female characters like Shabala is significant. These relationships serve as a reminder of the importance of female solidarity and support systems. In the present, women's networks and support from other women remain crucial in facing societal challenges.
- **Leadership and Wisdom:** The character of Queen Kaikeyi also provides lessons in leadership and decision-making. She demonstrates the power of a woman's voice in shaping the

course of events. Modern women can draw inspiration from her example to participate in leadership roles and contribute to decision-making processes.

- **Balancing Tradition and Progress:** The Ramayana can also serve as a reflection of the balance between tradition and progress. Women in the modern world often face a similar challenge of honoring cultural traditions while pursuing personal and professional development. Sita's character illustrates the tension between these two aspects.
- **Respect for Women's Choices:** The rejection of Sita despite her purity and loyalty in some versions of the Ramayana brings up the issue of respecting women's choices and autonomy. Modern society emphasizes the importance of respecting women's decisions regarding their lives, whether it's marriage, career, or other choices.
- **Diversity in Women's Roles:** The Ramayana portrays a variety of female characters with different roles and qualities, emphasizing the diversity of women's capabilities and contributions. Today, women occupy diverse roles in society, and it is essential to acknowledge and respect this diversity.

In summary, the Ramayana provides a rich tapestry of female

characters and their experiences that continue to be relevant in modern times. Women today can draw inspiration from the strength, agency, and wisdom of these characters while recognizing the ongoing challenges they face in navigating a complex world that continues to grapple with issues related to gender, equality, and empowerment.

Conclusion: From the above analysis we can conclude that the epic Ramayana has revealed a nuanced portrayal of women that transcends conventional gender roles and stereotypes. While the text undoubtedly reflects the historical and cultural context of its time, it also offers an array of female characters who exhibit strength, resilience, and agency. Sita, our central focus, emerges as a symbol of unwavering devotion, inner strength, and an embodiment of dharma (righteousness). Her character transcends her traditional image as a passive, obedient wife, and instead showcases a woman who plays a pivotal role in the narrative's resolution. Furthermore, the Ramayana introduces us to an array of supporting female characters such as Kaikeyi, Mandodari, and Shurpanakha, each of whom adds depth to the narrative. While some of these characters may seem to embody negative qualities, they challenge the notion of one-dimensional female archetypes. Instead, they contribute to a more complete understanding of the multifaceted nature of women's roles and experiences. In the

broader context of empowering women, the Ramayana serves as a source of dialogue and contemplation. It encourages us to question societal expectations and gender norms while recognizing the potential for women to shape their destinies through inner strength, intelligence, and determination. By acknowledging and celebrating the strength and resilience of characters like Sita, we can inspire a new generation of women to break free from limiting stereotypes and forge their own paths, contributing to a more equitable and inclusive society. In this regard, the Ramayana's portrayal of women, and especially Sita, offers a compelling narrative of empowerment, reminding us that the past can illuminate the way to a more just and gender-equal future.

References

1. Aparna Basu Indian Journal of Gender Studies, Vol. 25, No. 2 (2018), pp. 217-235 DOI: 10.1177/0971801518772846 <https://journals.co.za/doi/pdf/10.10520/EJC84464>
2. Chakravarti, Uma. "Gender and the Sacred: Sita and the Ramayana." In *Gender, Religion and Public Culture in India*, edited by Veena Das, 167-180. New Delhi: Oxford University Press, 2007.
3. Dalmia, Vasudha. "The Ramayana as a Source of Women's Ritual." In *Hindu Women and the Power of Religion*, edited by Arvind Sharma, 48-64. Columbia: University of South Carolina Press, 1993.
4. Richman, Paula. "The Construction of Sita's "Purity" and Rama's "Power" in the Ramayana." In *Many Ramayanas: The Text and the Performance*, edited by Paula Richman, 108-139. Berkeley: University of California Press, 1991.
5. Tulsidas Ramayana: Translated by R.K. Narayan, 3 vols. (New Delhi: Penguin, 2002).
6. Thapar, Romila. "Sita: An Icon of Purity." In *Sita: Myth and Symbol*, edited by Arvind Sharma, 1-16. Delhi: Motilal Banarsidass, 1989.
7. Valmiki Ramayana: Translated by Robert P. Goldman and Sally Sutherland Goldman, 3 vols. (Princeton: Princeton University Press, 1984-1986).

Creation of Mizoram State and Insurgency in Mizo Hill : An Overview

Munin Borah

Assistant Professor, Department of History
Nowgaon Girls' College, Nagaon

Introduction

In the present day political developments all over the world, insurgency has become a very common phenomenon. The expression 'insurgency' indicates a state of uprising by a section of people, a mutiny against the ruling establishment in a given territory. Such an uprising is always violent and leads to a huge loss of life and property. 'Insurgency' therefore signifies an effort to destabilise an established government and snatch power from it. Insurgency is organised by a group of people for a cause that they project before the people of the area they dominate. It is another thing how much such a cause is justified in the eye of law and in the interest of the affected nation-state.

An armed uprising has always behind it the support of a section of people in the territory concerned. As the great Vietnamese communist leader Ho-Chi-Min said "The guerrillas – the foot

soldiers of insurgency were like fish in water, meaning that the inhabitants of the areas of their operation were the water with whose support they float and flourish". It has been seen that in all operative insurgencies, the local people extend moral and physical support to the insurgents, of course in many cases unwillingly but in the majority of cases, willingly. As a matter of fact, insurgents basically play hide and seek with the security forces of the state and conceal themselves by mixing with the local population and taking shelter under their cover when the security forces (SFs) of the state are on the offensive. But when the SFs are slightly complacent and a little unguarded, the insurgents take on them and cause heavy casualties. That is the time when they enhance their stock of arms and ammunition by looting the same from the fallen soldiers. 'Surprise' is the element by which the guerrillas gain upper hand over their opponents and make major gains even in the occupation of

patches of territories. Insurgents almost always call the territories under their control as 'liberated' areas. They even tend to establish their version of law and justice in such occupied areas. For example, the ISIS (the Islamic State of Iraq and Syria) the latest example of an international insurgent group, perpetrated a savage system of punishment on their victims by way of beheading many of them with a small knife. Back home, the Maoist insurgents in Jharkhand and parts of West Bengal also frighten the local populace by imposing death penalties on their opponents by holding Kangaroo courts. The method of execution adopted by insurgents is always inordinately cruel to drive the populace into a state of fear so that defiance of their diktat can never happen.

Objectives of the Paper

The main objectives of the study are

- i) To analyse the cause of insurgency in Mizoram.
- ii) To examine the role of MNF in creation of the Mizo state.
- iii) To study the impact of central government and state government in insurgency.
- iv) To examine the circumstances leads to restoration of peace.
- v) To highlight the causes and consequences of insurgency in Mizoram.

Methodology

The approach of this study is historical and exploratory in nature. To serve the purpose of the topic, descriptive, conventional and analytical methods of investigation are followed. An attempt has been made to analyse the data on historical context. Besides these several data are also collected from the secondary sources. However the facts collected from edited books, journals, internet files are also taken into consideration for this purpose. The study is based on descriptive as well as explanatory method with some historical data. Books, journals, articles, magazines, newspapers and websites are used to compile the paper.

Discussion

The state of Assam immediately after the partition of India comprised the whole of the North East barring Manipur and Tripura. The latter two have been princely states during the British rule and later following developments over the years, became two full fledged states themselves. So far as Assam is concerned the Mizo Hills was a district of the state from the time of British rule. It was annexed to the province of Assam (the present day states were known as provinces in British India) in 1891. The Mizo Hills was then known as the Lushai Hills. The Lushai tribe now known as Mizos, had quite a few sub-tribes, many of whom got into conflict with the British administration in the initial years before being subdued by the latter. The district

had a distinctly different pattern of administration under the control of a British officer designated as Superintendent of Lushai Hills district. This officer was invested with all executive, police and judicial powers with an enormous amount of even political powers. The introduction of an extraordinary administrative system in the district was because of two reasons, firstly, the sub tribes among the Lushais were frequently at war with one another and this phenomenon necessitated a strong administrative set-up to keep in check the warring groups, secondly, the Lushai Hills district was located at a very critical location having full access to the ever rebellious hill tribes in the Chin Hills and the Arakan region of the then Burma, and therefore needed strong administrative system to control the strategic area. Even the adjacent Chittagong Hill tract (CHT) of present day Bangladesh was home to restive Chakma tribe and was a cause of caution for the British authorities in the Lushai Hills. It is to be noted that the Lushai tribes traced their ancestry to the Chins of the Chin Hills of Burma and aspired to being united with the Chins in a greater Mizo land. The 'Superintendent' of the district had to deal with these administrative and political problems.

The state administration in Assam in the post partition days had a great responsibility in forging the unity of the state in all its diversities since, unlike other mainland states in India, Assam has

been a land of people comprising not only the advanced Assamese and Bengali population but also numerous hills populated by a greater number of tribes and sub-tribes. Many of the hill tribes had a good lot of advance education thanks to Christian missionaries in their hills. The medium of their education was obviously English and they were quite attached to the western modes through this language. In the years following the independence of the country, all these tribes had become aware of their right to equality and life and liberty. The Assam administration was blissfully ignorant of the thought processes among the tribes. The aspirations of the Mizos under the then state administration were totally ignored as also in other hill areas. The ground for a revolt in Mizo hills was thus laid, albeit unwittingly.

In the year 1959, the Lushai Hills, by now known as the Mizo Hills district, had a terrible famine owing to which a good number of their people perished. The devastating famine occurred owing to a natural phenomenon called 'Mautam' owing to a periodic flowering of bamboo shoots which attracted millions of rats to feed on the same and also destroy the food crops in the district. The famine came in expected lines owing to the visible natural phenomenon described above but the government of Assam failed to act fast to mitigate distress of the Mizos and prevent hundreds of deaths from starvation. As it is, the Mizo Hills was tenuously connected with Silchar in the Barak plains

and the rest of India only by an extremely ill maintained un-metalled road and therefore supplies from other places were very hard to come. This road communication symbolised the utter neglect of both the central and state governments for civil and military requirements of this strategic district.

The nationalist political party of Mizoram, the Mizo Union, has been warning the government of Assam and the central government for quite some time about the political and economic problems of the district and the ominous consequences that were likely to follow in the wake of the Mautam famine. These warnings were either ignored or not taken by the authorities seriously.

The famine laid the foundation for the Mizo insurgency that was to come a few years later. An Indian army veteran, Pu Laldenga formed the Mizo National Famine Front in the wake of the Mautam Famine and tried to organise relief for the people. He did considerable work to help the people in distress and gradually got to organise a strong public opinion against the Indian state for its neglect of his people.

In the mean time in 1960, there has been a movement in the Brahmaputra valley for making Assamese as the only official language in the state. There were large scale riots in the valley on this score. Having been used to the use of English in all matters of life during and immediately after the British rule, a great

number of Mizos under inspiration from Laldenga started feeling that it would be better for them to secede from India and create an “Independent Mizoram”. Laldenga played a clever game in the following years. He renamed his organisation as the Mizo National Front and visited Pakistan for aid and advice for an armed uprising. He also got in touch with china, which was too keen to help him. Arms were collected and training was arranged for the Mizo National Army (MNA) ,the armed wing of the MNF at a number of places in East Pakistan, especially in the Chittagong Hill Tracts contiguous to Mizo Hills.

The Indian armed forces focused more on the Indo-Pak and Indo-China borders after the Sino-Indian war in 1962 and the Indo-Pakistan war in 1965. The extremist group of MNF wanted to take advantage of this situation to establish an independent Mizo nation. The MNF were instigated further when Chakma refugees from East Pakistan were rehabilitated in the Mizo district. In the meanwhile political game went on with the Assam state leadership and once Laldenga and his lieutenant Pu Lalnunmawia were even arrested for linking up with Pakistan by surreptitious visits to Dhaka and other places but thanks to his diplomacy, got released soon after. It is said that the then chief minister of Assam, Bimala Prasad Chaliha, had reposed too much of trust in Laldenga’s words and got cheated. By early 1966, Laldenga and his Mizo

National Army were ready to deliver a strike. The plan was kept in strict secrecy. As a cover, the MNF leaders indulged in public propaganda advocating use of “non-violent means” to achieve independence for Mizos. The MNF commander Lt. Col. Laimana, who was suspected of being a government informant, was assassinated on 1 January 1966.

The first armed insurgency was fixed on February 28, 1966. In a surprise strike by the MNA on the intervening night of February 28-March 1, 1966, the Indian State received the first jolt. In simultaneous attacks on the district head quarters at Aizawl and a sub divisional head quarters at Lunglai, the MNF disarmed all police forces and guards and occupied government buildings, treasuries, etc. On 1 March 1966, the insurgents attacked the telephone exchange at Aizawl. An hour later, around 150 insurgents led by Pu Lalnundawta, attacked the Aizawl district Treasury and looted money, arms and ammunition. On 5 March, the insurgents led by Pu Hruaia plundered the Public Works Department office in Aizawl, looting items for the “Mizoram Sawrkar” (“Mizoram Government”) Office.

Other important towns in the hills, like Champai, Saiha, Kolosib, etc also fell within hours. The simultaneous assault on all governmental locations in the district, their swift pincer attacks in the countryside and the superb co-ordination

the MNA commanders maintained in these attacks speak volumes about the strategic concept and operational tactics they had acquired within a few years of preparation for this massive enterprise. The main forces that the government had in the district that time were two battalions of para-military forces, namely 1st Assam Rifles and 5th BSF. The said forces and the local police people were either over-run or surrendered before the marauding MNF, except the Assam Rifles Garrison at Aizawl proper, the latter being the only government entity which held out in this grim situation. Concurrent with the attacks, the MNF formally declared independence from India. Many government officers at Aizawl managed to take shelter in the Assam Rifles camp. The sub divisional officer in Lunglai, an IAS officer was taken captive among many others. The MNF fanned out in the hill side and came to dominate the outlying areas unchallenged.

The Indian state now struck back. Units of the Indian Army proceeded towards Aizawl from Silchar, the only route by which to enter the conflict area but was engaged by the MNF right at the foot hills. A stalemate developed and continued for a week upon which the government of India decided to employ the Indian Air Force (IAF) for air strike on rebel concentrations in the hills. For the first time in India's history, the IAF strafed rebels at Aizawl and other places. The casualties however from these air

strikes have never been known. The use of the IAF on a rebellion was later criticised by many quarters and became a sore point for the Mizo people as a whole. Later the army fanned out all over the district and gradually brought the situation under control. As a natural corollary, heavy reinforcements of para-military forces were brought in to district and deployed at important locations, including those on the international borders with East Pakistan and Burma. This was to seal the borders to deny movement of the rebels to those countries and even China. It may be mentioned that the MNA has been using a good number of Chinese weapons, which were obviously being smuggled across the international borders.

Following the British example in Malayan insurgency, the government introduced the concept of “protected villages” by forcing people from outlying villages to come to the former under the protection of the security forces. This was aimed at denying the rebels food and shelter. The protected villages were located at places accessible by roads. The Army and para-military forces took charge of the protected villages. However, there were complaints of a lot of mismanagement in this matter. The wide areas in the hills were thrown open for anti insurgency operations following the induction of the village people into the protected places, which many critics called ‘concentration camps’. However rebel activity in its typical ways (described above) continued in far-flung areas with

thaws now and then. In 1967, the MNF was declared a banned organization following the enactment of the Unlawful Activities (Prevention) Act 1967 that year. The Mizo Union in the meanwhile continued political efforts for reconciliation and its initiative led to Mizoram being made a Union Territory in 1972.

Conclusion

The government of India engaged secret channels to engage Laldenga in talks. The response from him came accordingly. However the facade continued for several years. Finally in 1986 the Mizo Accord was signed and peace got established formally in Mizoram. This Accord was official agreement between the govt of India and Mizo National Front to end the insurgency and violence in Mizoram. MNF surrendered all their arms, ammunition and equipment to the government. The initiative was taken by the then Prime Minister Rajiv Gandhi with his wife Sonia made a three day good will tour to Mizoram. As a follow up to the accord, Mizoram was made a full fledged state and Laldenga became its Chief Minister in an election held immediately. The peace thus established became a permanent one and Mizoram reverted back to normalcy. The restoration of peace in Mizoram was unique because all concerned followed the Accord in letter and spirit. The government of India officially approved statehood to Mizoram on 7th August 1986.

Mizoram became the 23rd state of the Indian Union on 20th February 1987.

References

- * Patnaik, Jagadish Kumar. Mizoram Dimensions and Perspectives: Society, Economy and Polity. Concept Publishing Company, New Delhi, 2008.
- * Bareh, Hamlet. Encyclopaedia of North-East India Mizoram, Mittal Publication, Mathura, 2001.
- * Nag, Sajal. Contesting Marginality: Ethnicity, Insurgence and Subnationalism in North-East India, Technical Publications, Pune, 2002.
- * Sood, S.D., Leadership: Field Marshal Sam Manekshaw, SDS Publishers, Delhi, 2006
- * Singh, Depinder. Field Marshal Sam Manekshaw: Soldiering with Dignity, Natraj Publisher, Dehradun, 2002.
- * Chatterjee, Suhas. Making of Mizoram: Role of Laldenga Volume 2, M.D. Publications, Delhi, 1994.
- * Sinha, S.P. Lost Opportunities: 50 years of Insurgency in the North-East and India's Response. Lancer Publishers, New Delhi, 2008
- * Biswas, Prasenjit. & Thomas Joshua.C. Peace in India's North-East: Meaning, Metaphor and Methods Essays of Concern and Commitment, Jain Book Agency, New Delhi, 2006.
- * Nunthara, C. "Grouping of Villages in Mizoram: HYPERLINK 'http://www.jstor.org/stable/4370043?seq=1'ItsHYPERLINK 'http://www.jstor.org/stable/4370043?seq=1' Social and Economic Impact.'" Economic and Political Weekly, Vol. 16, No. 30 (Jul. 25, 1981).
- * Mazumdar, Jaideep. "Gaddafi in Mizoram." *The Times of India*. 16 April 2011
"Mizoram Day observed". *The Assam Tribune*. 6 March 2008.

Skill Development for Tribal Youths in India: Existing Status and Future Strategies

Safiul Islam

Assistant Professor, Dept. of Economics
Alamganj Rogamati College, Alamganj

Abstract

Tribes are considered as the indigenous people living in society in different groups with different cultures, customs, traditions, languages etc. who have been maintaining the same pattern of living. They are also called as “Adivasi” which means the first inhabitant of the motherland. There are about 8.2% tribal populations living in India. Even though tribes are being considered as the 1st inhabitants of the nation, they are still lacking in their basic needs. They are backwards socially, economically and educationally. Tribal development has always been a matter of great concern for the government of both the centre and state. Several policies and programmes have been formulated to promote skill development in the last decades. Yet it seems not to be enough to uplift tribals, who are living under the shadow of underdevelopment. The research paper makes an extensive effort to study the schemes, policies and programmes undertaken by the government of India for the overall growth and development of tribal communities. The key objective of the study is to identify areas of skill building for tribal youth both farm and non-farm to increase their household income and also create sustainable employment opportunities.

Keywords: Tribes, Development, Skill Development, Policies, Adivasi etc.

Introduction

India has a large number of tribal populations as compared to any other nation in the world. Tribes are considered as the indigenous people living in the society in different groups with different cultures, customs, traditions languages etc. but maintaining the same pattern of living. They are also called as “Adivasi” which means the first inhabitant of the motherland. Cambridge Dictionary defines a tribe as “A group of people, often of related families, who live together, sharing the same language, culture and history, especially those who don’t live in town or cities. (Cambridge 2019). Tribal life has always been tied to the nature or forest. The tribal population in India is around 8.2 % of the total population living in the country. Lakshadweep has the highest tribal population with 94.8 % of the total population of the Union Territory followed by the state of Mizoram, Nagaland with 94.4% and 86.5% respectively. Uttar Pradesh has the lowest number of scheduled tribes with only .56% of its total population. Despite being considered the first inhabitant of the nation, tribes are deprived of their basic needs. They are economically, socially and even educationally backwards in comparison to the non-tribes in the country. Even after 75 years of Independence, the tribal communities are not in a position to develop their self up to the mark.

The government of India has

accorded high priority to promoting skill development over the last decade with the launching of various initiatives. Based on an empirical study, the paper argues that despite the affirmative actions by various stakeholders, the skill development policies and intuitions have not been able to address the specific and diverse needs of Scheduled Tribes which could translate to their sustainable livelihood. It recommends adopting a multipronged approach to address the skill development needs and aspirations of tribal youth aimed at:

- Expanding the existing livelihood system by trapping potential livelihood activities i.e., agriculture, horticulture, livestock, fisheries, non-farm enterprise, forestry, etc.
- Focus on ‘employment’ – building skills for the job market outside and rural non-farm sector (RNFS), and;
- Enterprises – nurturing self-employed and entrepreneurs (for microenterprises) for the promotion of individual and group enterprises.

Scheduled Tribes (STs) are poorly placed in human development indicators. As per the 2011 Census, the literacy rate among ST is 59 per cent which is quite high considering 68.5 per cent as the overall percentage. The female literacy rate is 49.4 per cent which is much lower than other communities. There is a high level of school dropout rate and educational levels also continue to be low among tribal communities. This places a huge burden on tribal youth who end up

taking traditional occupations and low-skilled occupations. Though the changes taking place in the economy are throwing up the need for a skilled workforce, ST communities have not been able to benefit from the same. The country needs to benefit from demographic dividend which is more so in the case of ST communities.

Tribal youths in India are at a crossroads. Tribals used to be dependent on the triad of natural resources: Jal, Jangal, and Jameen (water, forests and land) which are either depleting or being expropriated, thus adversely affecting the lives and livelihoods of tribals. They are confronted with situations whereby they need to adapt to the changes in the mainstream economy which creates stresses and strains on their way of life. The resource base and the socio-cultural heritage of the tribal population is eroding through a combination of attempts at commercial exploitation of resource and misguided development interventions.

While the forces of economic and socio-cultural change are disrupting the tribal way of life, this has not been accompanied by efforts to prepare the tribal youth to cope with the changes. The aspirations of tribal youth are rising with expanding economic opportunities, but they find it quite challenging to achieve most of those aspirations mostly due to lack of skills and non-existent access to capital. As a result, this segment of the population is getting further marginalized. Vocational education holds a promise to tackle the problem of tribal youth

unemployment. Skill development got an impetus in the 11th and 12th five-year plans. Beginning with the National Skill Development Policy 2009 to the recently announced National Policy for Skill Development and Entrepreneurship, the skill development focus of the Government of India has increased. The National Skill Development initiative aimed to target 500 million people by 2022. The policies aim to create a pro-skill environment, and employability and help in securing 'decent work'. National Skill Development Corporation (NSDC) and National Skill Development Authority (NSDA) were created to play pivotal roles in pushing skill development programs.

The existing employment generation programmes such as MGNREGA, SGSY, SJSRY, PMEGP, NRLM, NULM, ASDP, IWMP and STEP-UP are also being organically linked with skill development programmes to enhance their effectiveness, efficiency and impact. For certification and accreditation, Sector Skill Development Councils have been created and industry associations are being roped in. The Skill Development Initiative Scheme (SDIS) was launched with the intent to provide certification in Modular Employability Skills (MES). Region-specific skill development efforts were launched for the northeast, Jammu & Kashmir and left-wing extremism (LWE) affected areas. Industry initiatives are being encouraged under the public-

private partnership (PPP) model. Each of the line departments has its skill initiatives and targets. Further, the Ministry of Tribal Affairs (MoTA) which is the nodal Ministry for overall policy, planning and condition of programmes for the development of Scheduled Tribe all over the country, provides funding support under the scheme of Special Central Assistance to tribal sub-scheme for vocational training of Tribal Areas. The schemes aim to upgrade the skills of tribal youth in various traditional or modern vocations depending upon their education qualification. Under the cabinet ministry, in the National Skill Training Institute (NSTI), reservation for women is followed. As per the schemes, 7.5% of tribal women got the facility of skill training. In addition to the above, the prominent schemes of NSTFDC are Term Loan, Adivasi Mohila Sashaktikarn Yojana which is an exclusive scheme for ST women, Micro Credit schemes of SHGs-comprising Scheduled Tribe as its member etc. The sole aim of the Schemes is to uplift the economic condition of the Scheduled Tribes of the country.

Basic objectives of the study

The study is expected to answer the following questions:

1. How successfully the current schemes/programmes of the Central and State governments have contributed to the skill-building of tribal youth leading to a better quality of life?
2. What are the difficulties in the outreach of the skill-building programmes of the government to the tribal youth and what constraints are being faced by the tribal youth in accessing them?

Methodologies

In this paper, I have used a secondary source of data collection. The data are collected from published journals, Skill development profiles, websites, National Sample Survey Organization reports etc.

Key Findings of the Study

Low levels of education – the study showed low levels of education in tribal youth. Out of 480 youth, only a little more than a quarter (27.6 per cent) of tribal youth can move beyond high school education. Two-thirds of tribal youth dropped out due to family problems and financial difficulties.

Poor employment status with engagement in unskilled work - The tribal youth are mostly engaged in traditional or unskilled work. Two – third are engaged as cultivators and workers more so in the case of females. About three-fifths (59 per cent) were engaged as unskilled workers. This automatically meant engagement in insecure, informal, low and irregular-income employment. About half (49 per cent) work on a daily basis, 20 per cent on a temporary basis and one-eighth (14 per cent) on a short-term basis.

Low access to skill training – Access to skilled training was very limited. Only one-ninth (11 per cent) received some form of skill training half (52 per cent) of which were from non-formal players. Only 15 per cent of those who received skill training had a formal ITI certification.

Aspirations incommensurate with existing status – While the existing position of tribal youth seemed to be poor, however, their aspirational levels tended to be towards seeking social mobility. Half (49 per cent) of youth aspired for higher education – college graduation and above. About one-ninth (11 per cent) prefer professional education. This showed a preference for white-collar jobs among tribal youth.

The study also showed the preference of tribal youth for regular/permanent employment. About half (52 per cent) preferred salaried employment and a quarter (26 per cent) preferred self-employment. About nine-tenth (89 per cent) preferred employment in government sectors.

Service sector skill – a preferred choice- with a preference for skill training, about one-sixth (17 per cent) preferred training in computers, one-sixth (16 per cent) in textile-related skills, driving and civil construction (4 per cent) health, electrical and mechanical (2 per cent). Overall, about a quarter (24 per cent) preferred green skills such as agriculture, agri-allied activities, and forestry and NTFP-based skills. The

female youth largely preferred green skills because of their higher engagement in such activities.

Preference for skills training – to be done locally with subsidy support around half (50 per cent) prefer training within the village/cluster and another three-tenth (31 per cent) within the block. In terms of willingness to pay for skills training, two-fifty (44 per cent) opted to join courses without fee payment. About one-third (34 per cent) are not willing to pay more than Rs.1,000.

Conclusion and Recommendations

The tribal youth is lowly educated, unskilled and engaged in unskilled / semi-skilled and low-paying occupations. However, tribal youth aspire to be engaged in skilled occupations with better employment terms, higher wage rates, better working conditions, etc. They prefer to become skilled to get better employment or self-employment opportunities.

The study recommended a comprehensive programme for the skill development of tribal youth to:

- Address youth livelihood aspirations;
- Promote entrepreneurial activities in tribal areas;
- Address industry demand for a skilled workforce, and;
- Address the government of India's intent on skilling tribal youth for better employability.

The study shows that there are four major sectors in which employability opportunities are arising in the tribal areas and therefore require skill development among tribal youth.

The skill development programme of tribal youth should include all four aspects of skill viz. Life skills, Enterprise / Management development, technical skills and practical training. The skill development programme should give adequate stress on all four aspects of skill development.

For designing of syllabus and course content, must be prepared jointly by the educators and the industry together and should be regularly updated. There is a need to create balance among various aspects of skill development viz. technical skills, managerial skills, Soft skills and life skills based on the nature of the occupation.

References: -

- Census 2011
<http://dget.gov.in/publication/appren/welcome.html>
<http://labour.nic.in/act/welcome.html>
- Karegouda, M. & Thakur, J. (2013). The Status of Scheduled Tribe in India: Problems and Prospects. Indian Streams Research journal. 3(6) Retrieved on November 28, 2013 from [http://www.isrj.net/Uploaded data/2710.pdf](http://www.isrj.net/Uploaded%20data/2710.pdf)
- National Sample Survey Organization (NSSO) report: Status of Education and Vocational Training in India 2004-2005 (Report no.517,61/10/03). India: Ministry of Statistics and Programme Implementation.
- Planning Commission, Draft Report of Working Group on Education, 11th Five-year Plan, Government of India.
- Skill Development Landscape in India and implementing Quality Skills Training, ICRA Management Consulting Services Ltd, August 2010
- Skills Development – Sector Profile, FICCI
- Third Annual Report to the People on Employment, 2012, Mole, Govt of India
- 10. Cambridge Dictionary (2019), 'Tribe' [https://dictionary. Cambridge .org/dictionary/English/tribe](https://dictionary.cambridge.org/dictionary/English/tribe) (5 January 2020)
- 11. Tribe Affairs [http://tribal.nic.in/writereaddata/Schemes/46NGOSchemesStrengthening Education.pdf](http://tribal.nic.in/writereaddata/Schemes/46NGOSchemesStrengtheningEducation.pdf) (26 January 2020)

Manipuri Legend Panthoibi and the Social Content

Dr. Saikhom Robindro Singh

Assistant Professor, Dept. of Manipuri
Janata College, Kabuganj

Abstract

Legend is one of the components of oral literature or folk literature. There is no specific term in Manipuri to designate the English term 'legend'. However, in Manipuri, the equivalent of the term 'legend' is known as thaja-wari (a tale to be believed by the narrator and his/her audience). This Manipuri term thaja-wari is being used as an equivalent for the English word 'legend' by the majority of Manipuri folklorists. Legends are traditional prose narratives transmitted through oral tradition from one generation to another generation. They are regarded as true by the narrators and by the majority members of the society in which they narrate. One of the indispensable elements of legends is that they are to be believed as a fact by the teller and his/her audience. They are more often secular than sacred. Their principal characters are human. The legend differs from the myth in the fact that the former is about events in a more recent past, the human rather than supernatural characters, and does not involve sacred beliefs other than the suggestion of such beliefs in some saints' legends.

It may be said that if we study the legend of a community, we can understand some aspects of the culture of that community. As a matter of fact, the elements of the culture of a community have been embedded in the legends. Therefore, when we study the Manipuri legend of 'Panthoibi', it helps in exploring the importance of the lives of the Manipuris in various aspects like social customs,

economic and social standards, beliefs, religious faiths, domestic articles, occupation, costumes and ornaments, utensils, marriage system, disposal of death, food habits, etc.

Keywords : Legend, R. M. Dorson, Mythological legend, Panthoibi, Nongpok Ningthou.

The fabulous and land-locked region of Manipur, is small but beautiful and secluded, lying in the extreme north-eastern corner of India and has rich traditional folk narratives, particularly legends, transmitted from generation to generation through an oral tradition. This paper is an attempt to find out the social content embedded in one of the Manipuri legends called 'Panthoibi'.

There is no exact Manipuri term equivalent to the English word 'legend'. In Manipuri, the equivalent of the term 'legend' is known as '*thaja-wari*'. (a tale to be believed by the narrator and his audience). The term '*thaja-wari*' is being used by the majority of the Manipuri folklorists as an equivalent term of legend in Manipuri. According to William R. Bascom, "Legends are prose narratives which, like myths, are regarded as true by the narrator and his audience but they are set in a period considered less remote, when the world was much as it is today."¹ Generally speaking, legends are orally transmitted from generation to generation and more often secular prose narratives are supposedly based on facts with an intermixture of traditional material dealing with a person, a place, or an

incident. In the opinion of Richard M. Dorson, 'a legend is a traditional oral narrative, regarded as true by the teller and by many members of the society in which it circulates, but containing remarkable or supernatural elements that follow a pattern.'² Legends also deal with persons, places and events. They have always had a basis in some historical reality. Generally historical and factual, associated in the minds of the community with some unknown individual, geographical landmark or particular episode are legends. The member of a particular social group can recall a tradition either in brief or elaborate form after hearing it. This has become one of the main lists of a legend that is to be known to a member of people united by their area of residence or occupation on nationality or facts. These groups of people were kept alive from generation to generation by passing word of mouth.

The classification of legends varies from one country to another or one place to another as different places have different cultures. Legends are found abundantly in the valley of Manipur. Manipuri legend 'Panthoibi' has been put in the category of mythological legend.

According to Richard M. Dorson, “The student of popular legend and tradition cannot fail to be impressed with the fertility of imagination with which man has viewed the world around him. The simple tale-teller of today, receiving much of his legendary material from an even more unlettered past, finds ready for his use a wealth of accounts, not only of the marvels of the present world and remarkable happenings of historic times but also even of the very beginnings of the earth and the establishment of the present order of animals and men.”³ In this paper an attempt is made to point out the social content embedded in the Manipuri mythological legend Panthoibi. Therefore, it will be pertinent to put here the story of Panthoibi before any systematic analysis starts:

‘Panthoibi was the lone daughter of Lairen Taoroinao and Lairenba Namung Nammungbi. She had seven brothers. When she grew up, she became a beautiful girl. There was a king called Nongpok Ningthou in the Nongmaiching hills situated in the east of Imphal. One day while ‘Panthoibi’ was working in the jhum cultivation, Nongpok Ningthou also came by there and they fell in love with each other. However, the two could not get the opportunity of getting married. When Panthoibi was at a marriageable age, many deserving men came asking for her hand. At first Shapaiba, a king of the western part of the land asked for her hand but she disagreed. Then Khaba Shokchrongba and his queen Manu

Teknga sent a proposal to the parents of Panthoibi for their son Tarang Khoinucha. This time the proposal was sent with sweets and fruits. The proposal was accepted by her parents and the elder brothers. Thus, Panthoibi was married to the Khaba prince Tarang Khoinucha with pomp and grandeur. After the marriage, the bride was escorted to the groom’s house with a basket of cooked rice, a pot of meat, a pitcher of wine, etc. At her new home, so many relatives and guests assembled for the marriage that her father-in-law was unable to feed them properly. Panthoibi rescued her father-in-law from public humiliation and she fed all the relatives and guests from her basket of rice, the pot of meat and a pitcher of wine, etc. Her basket, pot and pitcher refilled themselves as soon as the contents were taken out of them for distribution. Thus, this may be a possible example of treating her as the goddess of plenty too. The marriage ended with peace and satisfaction for all concerned. Then, the trouble started. Panthoibi could not conform to the general norms of the life of a married woman. There was something wrong in her married life. She was always in an active, free and playful mood. At home, she failed to establish any kind of normally reciprocal physical and emotional intimacy with her husband. Panthoibi appeared to be ugly and fearful to Khaba Tarang Khoinucha. Once, quite early in the day, she left the house to catch fish from the streams. When she came back quite late in the evening, her mother-

in-law wanted to know what she had caught on that day and groped into the *toongon* (container of raw fish). She was shocked and surprised to find cut-off heads and fingers of dead infants in it. She thought that the woman was some kind of demon or fiend. From that day onwards Panthoibi was in some way, segregated from the other members of the family. She was made to sleep a separate bed. In the meantime, the hidden love trysts continued unabated. And this naturally angered the in-laws who become deeply suspicious of Panthoibi's conduct. One day while Panthoibi was bathing in a steam, her lover Nongpok Ningthou came to visit her. He was clad in tiger skin and wore a live snake around his neck for his garland. He carried a trident in his hand, a pair of bronze scissors and his hair was matted. He was riding a bull. Panthoibi has fallen in love with Nongpok Ningthou before her marriage to Khaba Tarang Khoinucha. Therefore, when she was at the residence of Khaba, she always thought of her lover Nongpok Ningthou day and night. Whenever they met, her lover proposed to her to elope with him but she expressed her inability as that would tarnish the good name of her parents. However, she promised to meet him and fixed a time and a place for it. On the appointed day, she came out with the permission of her mother-in-law and met her lover, Nongpok Ningthou at the appointed place. He again asked her to elope but she refused it, again. She asked him to come and meet her on an appointed

day. On this day, her lover came in disguise as a Tangkhul but they could not meet each other as they forgot to fix a place for their last meeting. Thus, both of them returned disappointed. One day while Panthoibi was waiting for her lover Nongpok Ningthou by the side of a brook, all of a sudden, it began to rain in torrents and she went through and through. When the rain stopped, Panthoibi removed her clothes including intimate ones and dried them there in the sun keeping only a piece of indispensable cloth on her person. During this time, her lover appeared before her. Only that piece of cloth obstructed him from a full view of her feminine beauty. So, she stooped her head in shame. In this way, the love affairs of Nongpok Ningthou and Panthoibi went on though she was married to Khaba Tarang Khoinucha. In the meantime, her father-in-law pretended to die just to get an opportunity to admonish her. His wife bewailed loudly. Everything was ready for a funeral rite and this news of his death spread to the locality. Panthoibi heard the news of his death spread to the locality. Panthoibi heard the news and hastened home. She came to know that it was a clever ruse to bring her from her tryst. But taking advantage of the situation, she accused her father-in-law of even pretending to die on account of his hatred for her. Thus, she left her husband's home. On the way, she met her lover Nongpok Ningthou who had come there dressed like a Tangkhul and she also eloped with him by crossing the river, then, Khaba

Tarang Khoinucha chased her by following the footprints. But at last, Khaba Tarang Khoinucha came to know that Panthoibi was a goddess. Panthoibi's poor father-in-law and mother-in-law too came, bowed down to them and also begged to be forgiven. When Nongpok Ningthou and Panthoibi were united at the Nongmaiching hill, all gods and goddesses came there to call on them. Both of them were superior to all other gods. Therefore, they are still worshipped by the people. And Khaba Tarang Khoinucha preserved the comb with hair and the cloth used by her.'⁴

The above story of the legend has the ability to reflect some aspects of Manipuri culture. Agriculture is one of the important occupations of the people of Manipur. From time immemorial Manipuri folks have been undertaking the activities of cultivation in the society. This legend shows that since the time of Panthoibi, jhum cultivation has been prevalent in the Manipuri society. In this context, there is an anecdote concerning the cultivation of rice with Nongpok Ningthou and Panthoibi as the leaders of feuding parties and cultivation is known. The underlying motif of recounting such an episode is fertility and a plentiful catch of crops. On the last day of *Lai-Haraoba*, one of the oldest festivals of the Manipuris, the *maibi* performs the Panthoibi dance which describes the romantic meeting between Nongpok Ningthou and Panthoibi. In continuation with the dance performance exhibiting the

story of Nongpok Ningthou and Panthoibi, the *maibi* shows various techniques dealing with the stages of agricultural practices. In Manipuri society proposed marriage system is prevalent. At first, the parents of the groom send the proposal to the parents of the girl (bride) with sweets and fruits, But, if the proposal is not accepted by the parents of the bride, there is no betrothal ceremony. It may be said that the Manipuri parents rarely try to force their daughter to marry a man whom she dislikes. However, if the proposal of the parents of the groom is accepted by the parents of the bride, their daughter can be married to the proposed man. After the marriage, the bride is escorted to the groom's house by the relatives and the guests. These relatives and guests are generally fed by her. In the case of Panthoibi's marriage when her father-in-law was unable to feed the relatives and the guests, Panthoibi rescued her father-in-law from public humiliation and fed them from her basket of rice, a pot of meat and a pitcher of wine. Her basket, pot and pitcher refilled themselves as soon as the contents were taken out of them for distribution. This is a clear example of treating her as the 'goddess of plenty'. From the above, we may say that the Manipuris have been observing marriage ceremonies from time immemorial. Over and above, it shows that in the pre-Hindu period, meat-eating and wine-drinking were allowed in Manipuri society. Manipuri women catch fishes with a basket-like contraption

called *long* in the streams and shallow waters. This legend reveals the practice of fishing prevalent in the Manipuri society during the time of Panthoibi. In Manipuri society, a married woman is not free and as such, she has to get permission from her husband or her in-laws whenever she wants to come out from her residence. In other words, a married woman has to conform to certain norms and customs of the life of a married woman of the Manipuri society. If she cannot conform to the general norms and customs of the life of a married woman, the trouble of the newly married couple starts. This has been described clearly as an example in the legend of Panthoibi. In the Manipuri society, as death occurs, the members of the bereaved family start wailing loudly. At the time of the death of a person, a funeral rite is generally performed. This system has been observed from the time of Panthoibi in the Manipuri society.

In the Manipuri society, there is another form of marriage called *Chelhong* (marriage by elopement). A boy may plan elopement with the girl of his choice, a woman may not be happy with her husband and if she desires to leave him, she can elope with the man of her choice. This legend reveals that Panthoibi had fallen in love with Nongpok Ningthou before her marriage to Khaba Tarang Khoinucha. When she was at the residence of Khaba, she always thought of her lover Nongpok Ningthou day and night. Whenever they met, her lover proposed to her to elope with him. At last,

Panthoibi eloped with her lover Nongpok Ningthou by crossing the river. It proves that another form of marriage called marriage by elopement has been observed in Manipuri society from the time of Panthoibi. It may be said that later on the Khaba came to know that Panthoibi was a goddess. When Panthoibi and Nongpok Ningthou were united at the *Nongmaiching* hill, then almost all the important gods and goddesses sang, danced and acted in memory of the acts of creation. Some scholars are of the opinion that this may be the motivation behind the origin of the most important traditional religio-cultural festival of the Manipuris known as *Lai-Haraoba*. In the legend of Panthoibi the life of the Manipuris in various aspects like social customs and beliefs, economic and social standards, domestic articles, utensils, dresses, food habits, religious faiths, etc. are reflected.

Reference:

- Bascom William, R, 1981
Contributions to Folkloristics, Meerut, Archana Publications, p. 98.
- Dorson, Richard M. 1968 'Legend and Tall Tales' in *Our Living Tradition: An Introduction to American Folklore*, New York, Basic Book, Inc. Publishers (ed.). Tristram P. Coffin, p. 154.
- Thompson, Stith, 1951 *The Folktale*, New York, The Dryden Press, p.235.
- Singh, M. Chandra (ed.) 1966
Panthoibi Khongul, Imphal, (2nd edition).

Health Inequality in the Districts of Assam : Evidence from the National Family Health Survey (NFHS) Report - 5

Dr. Ira Das

Assistant Professor, Department of
Pragjyotish College, Guwahati, Assam

Abstract

Government needs prior assessment of the magnitude and varied dimensions of the health problems for the reduction of inequalities in accessing healthcare facilities. Comparing the health status of Assam with that of all India average over a period of time (1992-93 to 2019-20), this paper presents a district-level analysis of inequalities in selected health indicators of Assam. The performance of Assam with that of India's average is compared on the basis of the data collected mainly from the National Family Health Survey (NFHS) reports. Using the latest National Family Health Survey (NFHS)-5 data, the paper presents an empirical assessment of health inequality in the districts of Assam. A composite index is constructed and the districts are grouped into three categories: Aspirants, Achievers, and Front-runners. It is revealed from the study that there is a significant improvement in the health sector of Assam and the performance of Assam in selected indicators is better than the national average. It is also apparent from the study that Sibsagar, Jorhat, Dibrugarh, Lakhimpur, Nalbari, Dima Hasao and Hojai districts performed well and Dhubri, Darrang, Udalguri, Biswanath, South Salmara-Mankachar, West Karbi Anglong and Karimganj districts were the worst performers. As providing equal accessibility to health care services is a serious concern for policy-makers, such information helps balance the development of all the districts of the state.

Key Words: Health status, indicators, composite index, inequality, balanced development

Introduction

Now economic development has been redefined in terms of reduction in poverty, inequality and unemployment. According to the United Nations, the third goal of sustainable development goals is to “Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages”. Health is regarded as an important measure of human well-being. The broad definition of health as given by the World Health Organization is “Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity” (WHO, 1994). The broad definition of health also is proper for the changing nature of the healthcare system that reflects the interconnectedness of health and social systems and is consistent with current scientific evidence about how health is produced in communities (Warden, 1996). Therefore, socio-economic characteristics like literacy, hygiene, electrification etc. are also very important indicators along with the health infrastructure indicators, mother and child health-related indicators, etc.

Moreover, the overall health status of a state is reflected by the variations in the performances of different districts. Higher public health expenditure is clearly and unequivocally associated with better health outcomes, and thus productivity, especially in a poor country. Therefore, the challenge for equal accessibility of health care services raises serious questions for the policy-makers.

Some studies have been carried out about the health status of Assam on the

basis of some field surveys and government and semi-government Reports. Health and healthcare in Assam were discussed in detail by Dutta & Bawari (2007) in a status report. A composite index was constructed by Nath (2013) to throw light on the developmental disparities in the healthcare sector in twenty-three districts of Assam and found that Kamrup, Jorhat, Nalbari are developed districts and Karimganj, Dhemaji, Dhubri and N.C. Hills are less developed districts. The results derived from a study carried out by Paul *et al.* (2019) revealed that there is a significant difference across districts of Assam in respect of health parameters like sanitation facilities, institutional birth in public facilities and women being mothers or pregnant at the age of 15- 19 years. Goswami (2020) concluded in her study that although there is some progress in health indicators in the state, the health status of children in rural Assam is still very poor. Mainly on the basis of the NFHS 4 Report, Rahman examined the health status of Assam through a district-level study. The study found that the health status of Assam had been improving since 1998. The district-wise analysis found that out of 27 districts, 5 districts have been found under the category of good-performing districts, 12 are medium-performing districts and 10 are low-performing districts (Rahman, 2020). However, only a few published studies have been observed till now on the basis of the recently published NFHS-

5 data in the state. So far district-level analysis on the basis of NFHS-5 is a less touched topic in Assam. The present study expects to fill up this research gap.

This research paper uses the National Family Health Survey-5 data and presents an empirical assessment of health-related inequality among the districts of Assam. It undertakes a district-level analysis of inequalities in different indicators which are directly or indirectly related to the overall health status of the state.

To adopt any policy, the government needs a prior assessment of the magnitude and varied dimensions of the present status of health problems in the state. Therefore, an attempt has been made here to compare the present health status of the state with the all-India average along with the inequality in different districts of Assam on the basis of the new NFHS-5 report. 33 districts had been taken for assessment in this present study. It is to be noted that there are 31 districts in the state now after merging four districts recently.

Materials and Methods

The study is entirely based on secondary data. The data are collected mainly from the National Family Health Survey (NFHS) reports published so far: NFHS-1(1992-93), NFHS-2 (1998-99), NFHS-3 (2005-06), NFHS-4 (2015-16) and NFHS-5 (2019-20). The different districts of Assam are ranked on the basis

of the NFHS-5 report under two groups of the parameters: (a) maternal and child health and (b) women literacy and household profile. The health indicators for maternal and child health are ANC [Mothers who had at least 4 antenatal care visits (%)], INB [Institutional births (%)], VAC [Children age 12-23 months fully vaccinated based on information from either vaccination card or mother's recall (%)], WEG [Children under 5 years who are underweight (weight-for-age) (%)], C_ANM [Children age 6-59 months who are anaemic (<11.0 g/dl) (%)] and W_ANM [All women age 15-49 years who are anaemic (%)]. Moreover, women literacy and household profile indicators are LTR [Women who are literate (%)], ELC [Population living in households with electricity (%)], DRW [Population living in households with an improved drinking-water source (%)], SAN [Population living in households that use an improved sanitation facility (%)] and COK [Households using clean fuel for cooking (%)].

Compound Annual Growth Rates (CAGR) are calculated over a long period of time for some selected indicators to compare the performance of Assam with that of all India averages. Six parameters representing maternal and child health have been taken into account to compare the performance of Assam over a long period with that of the national average. Out of six parameters, three are positive parameters namely percentage of mothers

receiving antenatal check-ups (ANC), percentage of births delivered in a health facility (institutional birth) (INB), & percentage of children who are vaccinated (age 12-23 months) (VAC) and rest of the three are negative parameters namely Crude Birth Rate (CBR), Total Fertility Rate (TFR) and Infant Mortality Rate (IMR). This implies that the higher the value, the better the performance for positive parameters while the lower the value better the performance for negative ones.

Then, a composite Health Index is constructed in line with the methodology followed to analyse the overall performance and incremental improvement in the states and the union territories by National Institution for Transforming India (NITI) Aayog in collaboration with Ministry of Health & Family Welfare and World Bank [National Institution for Transforming India (NITI) Aayog (2019, June)].

Here, in this study, each indicator value is scaled based on the nature of the indicator. For positive indicators (e.g. institutional birth, vaccination etc.), higher value implies better performance and thus with a data value as X_i , the scaled value (S_i) for the ith indicator is calculated as follows:

$$\text{Scaled value } (S_i) \text{ for positive indicator} = (X_i - \text{Minimum Value}) * 100 / (\text{Maximum Value} - \text{Minimum Value})$$

Similarly, for negative indicators (e.g., under-weight children, anemic children, etc.) where a lower value implies better performance, the scaled value is calculated as follows:

$$\text{Scaled value } (S_i) \text{ for negative indicator} = (\text{Maximum Value} - X_i) * 100 / (\text{Maximum Value} - \text{Minimum Value})$$

The minimum and maximum values of each indicator are determined based on the values for that indicator across districts for that particular year i.e., 2019-20.

The minimum and maximum values of each indicator are determined based on the values for that indicator across districts for that year. The scaled value for each indicator lies between the range of 0 to 100. Thus, for a positive indicator such as institutional deliveries, the district with the lowest institutional deliveries will get a scaled value of 0, while the district with the highest institutional deliveries will get a scaled value of 100. Similarly, for a negative indicator such as under-weight children, the district with the highest under-weight children will get a scaled value of 0, while the district with the lowest under-weight children will get a scaled value of 100. Accordingly, the scaled value for other districts will lie between 0 and 100 in both cases. Based on the above-scaled values (S_i), a composite index score was then

calculated.

$$\text{Composite Index} = \sum(W_i S_i) / \sum W_i$$

where, W_i is the weight for i^{th} indicator.

The Composite Index score provides the overall performance and domain-wise performance for each district and has been used for generating overall performance ranks. Based on the value of the composite Health Index, the districts are grouped into three categories: Aspirants, Achievers, and Front-runners.

Results

3.1 Comparison of health sector of Assam with that of India average

The performance of Assam in health outcomes is analysed with the help of the calculated CAGR over a long period from 1992-93 to 2015-16. From Table 1 it is found that the performance of Assam is much better than the national average for the three positive parameters ANC, INB and VAC. Moreover, the CAGRs of the negative indicators like CBR, TFR and IMR show negative growth for both Assam as well as India. Therefore, it can be inferred that the performance of the state is better in comparison with India except in IMR.

Table 1. Comparison of Health indicators of Assam with that of all India average

S l . N o .	Parameters	NFHS 1 (1992-93)		NFHS 2 (1998-99)		NFHS 3 (2005-06)		NFHS 4 (2015-16)		NFHS 5 (2019-20)		CAGR from 1992-93 to 2015-16	
		Ass am	Indi a	Assa m	Indi a	Assa m	Indi a	Assa m	Indi a	Assa m	Indi a	Assa m	Indi a
1	% of mothers receiving antenatal check-up (ANC)*	49.3	62.3	60.1	65.4	36.3	50.7	46.4	51.2	50.7	n.a.	-0.25	-0.81
2	% of births delivered in a health facility (institutional birth) (INB)	11.1	25.5	17.6	33.6	22.9	40.8	70.6	78.9	80.1	n.a.	8.01	4.82
3	% of children who are vaccinated (age 12-23 months) (VAC)	19.4	35.4	17	42	31.4	43.5	47.1	62	66.4	n.a.	3.76	2.36
4	Crude Birth Rate (CBR)†	30.4	28.7	21.8	24.8	22.1	23.1	19.5	19	16.8	n.a.	-1.83	-1.70
5	Total Fertility Rate (TFR)‡	3.53	3.39	2.31	2.85	2.4	2.7	2.2	2.2	1.9	n.a.	-1.95	-1.79
6	Infant Mortality Rate (IMR)§	88.7	78.5	69.5	67.6	66	57	48	41	31.9	n.a.	-2.53	-2.67

Notes: * Mothers receiving ante-natal care for NFHS 1, at least 1 ante-natal care for NFHS 2, 3 ante-natal care for NFHS 3, full ante-natal care for NFHS 4 and 4 ante-natal care visit for NFHS 5.

†CBR is defined as the annual number of births per 1,000 populations

‡Based on births to women age 15-49 during the 3 years preceding the survey.

§ Per 1000 live births for the five years preceding the survey

Sources: IIPS (1993), IIPS (1999), IIPS (2006), IIPS (2016), IIPS (2021).

3.2 Ranking of the districts of Assam according to their performance in health sector

Based on the calculated scaled values (S_i), a composite index score is constructed. Then performance ranking of the districts is done on the basis of values of the composite indices for each of the district. Based on the value of the composite health index, the districts are grouped into three categories: Aspirants, Achievers, and Front-runners. From Table 2 and Table 3 it is apparent that Sibsagar, Jorhat, Dibrugarh, Lakhimpur, Nalbari, Dima Hasao and Hojai performed well as front-runners in the selected health indicators of maternal and child health and women literacy and household profile. On the other hand, Dhubri, Darrang, Udalguri, Biswanath, South Salmara Mankachar, West Karbi Anglong and Karimganj are the worst performer districts in Assam regarding the selected health indicators.

Table 2. Performance Ranking of the Districts of Assam for Maternal and Child health

Sl. Nos.	Front-runners	Achievers	Aspirants
1	Sibsagar	Sonitpur	Kamrup (M)
2	Dibrugarh	Charaideo	Baksa
3	Majuli	Golaghat	Karimganj
4	Dhemaji	Karbi Anglong	South Salmara Mankachar
5	Morigaon	Tinsukia	Darrang
6	Hojai	Barpeta	Biswanath
7	Goalpara	Nagaon	Kokrajhar
8	Lakhimpur	Hailakandi	Bongaigaon
9	Jorhat	Kamrup	West Karbi Anglong
10	Nalbari	Chirang	Dhubri
11	Dima Hasao	Cachar	Udalguri

Notes: 1. Performance rankings were done on the basis of the value of the composite index constructed for maternal and child health (ANC, INB, VAC, WEG, C_ANM and M_ANM)

2. The States are categorized on the basis of the calculated composite index values constructed on the basis of data of NFHS-5 (2019-20) score range: Front-runners: top one-third (Index score >55.46), Achievers: middle one-third (Index score between 47.95 and 55.46), Aspirants: lowest one-third (Index score <47.95).

Source: Calculated from IIPS (2021)

Table 3. Performance ranking of the districts of Assam for Women Literacy and Household Profile

Sl. Nos.	Front-runners	Achievers	Aspirants
1	Sibsagar	Karbi Anglong	Udalguri
2	Kamrup (M)	Golaghat	Darrang
3	Jorhat	Dhemaji	Morigaon
4	Nalbari	Nagaon	Barpeta
5	Dima Hasao	Baksa	Biswanath
6	Hojai	Kokrajhar	Dhubri
7	Bongaigaon	Majuli	West Karbi Anglong
8	Dibrugarh	Tinsukia	Karimganj
9	Lakhimpur	Charaideo	Hailakandi
10	Kamrup	Goalpara	South Salmara Mankachar
11	Chirang	Sonitpur	Cachar

Notes:

1. Performance rankings were done on the basis of the value of the composite index constructed for Women Literacy and Household Profile (LTR, ELC, DRW, SAN and COK)

2. The States are categorized on the basis of the calculated composite index values constructed on the basis of data of NFHS-5 (2019-20) score range: Front-runners: top one-third (Index score >61.59), Achievers: middle one-third (Index score between 53.60 and 61.59), Aspirants: lowest one-third (Index score <53.60).

Source: Calculated from IIPS (2021)

Discussion

From the above analysis, it is found that there is a significant improvement in the health sector of Assam over a long period from 1992-93 to 2019-20. The performance of the health sector in Assam in the case of antenatal care, vaccination, institutional birth, crude birth rate, and total fertility rate comes out better than the national average. In the case of antenatal care, CAGR shows a negative growth for both India and Assam. This may be due to the fact that the methodology of collecting data for different surveys (NFHS-1, NFHS-2, NFHS-3, NFHS-4 and NFHS-5) is different (refer to notes below Table 1) for ANC. Therefore, it can be said that there is a significant improvement in the health sector of Assam and the performance of the health sector in Assam in these selected indicators is better than that of the national average.

It is also found from the study (refer Table 2 and Table 3) that out of the 33 districts taken into consideration, Sibsagar, Jorhat, Dibrugarh, Lakhimpur, Nalbari, Dima Hasao and Hojai districts performed well as front-runners in maternal and child health indicators. On the other hand, Dhubri, Darrang, Udalguri, Biswanath, South Salmara Mankachar, West Karbi Anglong and Karimganj districts are the worst performer districts in Assam regarding the selected indicators like Women Literacy and Household Profile.

Limitations of the Study

In the present study, only a few indicators have been taken into consideration for estimating the inequality among the districts of the state. The inclusion of more indicators can provide better results for estimating health inequality in the state on the basis of the recent report of NFHS-5.

Conclusion

Although much more has to be done for the improvement of the health sector in Assam, the present study on the basis of the latest report of NFHS-5 shows that the growth performance of the health sector of the state over a long period of time is better compared with the national average. The government needs prior assessment of the magnitude and varied dimensions of the present status of health problems of the state for the reduction of inequalities in accessing the healthcare facilities in Assam. The study identifies front-runner, achiever and aspirant districts of the state. Such information on inequalities in the health sector in the state may help the policy makers for future planning and to use scarce resources of the state in a better way for balanced development of the districts of the state.

References

Dutta, I, Bawari, S. (2007). Health and healthcare in Assam. A Status Report. In Collaboration with Centre for Enquiry into Health and Allied Themes (CEHAT) and Omeo

- Kumar Das Institute of Social Change and Development: Guwahati, Assam.
- Goswami, C. (2020, January). Health status of children in Assam. *Indian Journal of Public Health Research & Development*. 11 (01): 755-58. doi: <https://doi.org/10.37506/ijfmt.v14i3.10355>
- International Institute for Population Sciences (IIPS). (1993). National Family Health Survey (NFHS-1) Fact sheet. 1992-93, India, Assam, Mumbai: IIPS
- International Institute for Population Sciences (IIPS). (1999). National Family Health Survey (NFHS-2) Fact sheet. 1998-99, India, Assam, Mumbai: IIPS
- International Institute for Population Sciences (IIPS). (2006). National Family Health Survey (NFHS-3) Fact sheet. 2005-06, India, Assam, Mumbai: IIPS
- International Institute for Population Sciences (IIPS). (2016). National Family Health Survey (NFHS-4) Fact sheet. 2015-15, India, Assam, Mumbai: IIPS
- International Institute for Population Sciences (IIPS). (2021, March). National Family Health Survey (NFHS-5). 2019-2020, India, Assam. Mumbai: IIPS
- Nath, A. (2013). Inter district disparities in health care service of Assam .Scholars' View. *A Journal of Chaiduar College*. 1 (2).
- National Institution for Transforming India (NITI) Aayog. (2019, June). *Healthy States Progressive India*. Report on the Ranks of States and Union Territories. Health Index.
- Paul, P, Jana, S K and Maiti, A. (2019, March). An analysis of health status of the state of Assam, India. *RESEARCH REVIEW International Journal of Multi-disciplinary*, 4 (3):1179-88.
- Rahman, A. (2020, September). Health status of Assam: A district level analysis. *Indian Journal of Public Health Research & Development*. 11(9):114-21. doi: <https://doi.org/10.37506/ijphrd.v11i9.10996>
- Warden, G. (1996). Key Factors in the transition to IHCOs (Integrated Health Care Organizations). *Frontiers of Health Services Management*, 12 (4):53-56
- World Health Organization.WHO. (1994). Constitution of the World Health Organization. Basic documents, 40th ed. Geneva: WHO.

The Role of Environmental Sustainability and its Conservation

Dr. Imrul Hussain

Assistant Professor,
Department of Arabic
Nabajyoti College, Kalgachia

Abstract

Nature consists of the organism and the environment. The dictionary meaning of the word environment is the surroundings in which organisms live. The term “environment” is derived from the French word “environner” which means to encircle or surround. So, environment refers to the surroundings of organisms in which they live and interact and it includes water, air and soil. The term ecology is the study of earth’s households which consists of non-living matters such as soil, water and air and living organisms. Ecology deals with the organisms, populations, communities, ecosystems and the biosphere. Wildlife is the most important components for ecological balance for the forest ecosystems.

In this article, I shall try to analyze the main causes of environmental degradation as a consequence of economic development. So, there is an immediate need to make people aware about environmental degradation. Education and public participation may change and improve the quality of environment.

Keywords: Environment, Wildlife, Organism,
Earth, Ecology, Change

Introduction:

Physical environment consists of the atmosphere (air), the lithosphere (soil) and the hydrosphere (water) and they are inter-related systems. All living organisms including plants, animals, micro-organisms and human's form the biological environment and they survive together-interacting each other and also with the physical environment. The field of environmental ethics concerns human beings ethical relationship with the natural environment. Environmental ethics is important because its study forces people to consider how their actions affect others and environment. When people realize the effects of their actions, they are more likely to take steps to change uncomfortable behaviors. The natural environment is sub-divided into physical and biological environments.

Objectives:

The main objectives of this article are as follows:-

1. To help the youth to develop insight, all issues relating to the environment.
2. To carry the message by the youth to the society about the need of the environmental awareness for the several of the humanity.
3. To help the students to realize the inter-relationship between men and environment.
4. To develop the sense of responsibility for the environment among students.
5. To develop proper skills among the

youth for the solution of the environmental problems.

Environment: An Idea

It has been defined by various psychologists as follows. According to Boring "A person's environment consists of the sum total of the stimulation which he receives from his conception until his death." According to Anastasia "The environment is everything that affects the individual except these genes." Environment consists of the sum total of the stimulation that the individual receives from conception until death. It covers all those circumstances which assert their influence on the individual since conception to death. Whatever found around the individual, may be covered by the term environment.

It consists of various types of forces like, physical, intellectual, social, moral, economic, political, cultural and emotional forces. Environment is the aggregate of all the external forces, influence and conditions, which affect the life, nature, behavior and the growth, development and maturation of living organisms. The terms 'environment' refers the surroundings of an organism which includes both living and non-living components. Thus environment includes affecting life and development of an organism.

Different types of Environment:

- 1. Physical Environment:** It refers to

geographical climate and weather or physical conditions in which an individual lives. The human races are greatly influenced by the climate. The white, black and yellow races are due to the climate conditions. In the cold countries, the people are of white colour and in hot countries people are of black colour. The human working efficiency depends on the climatic conditions. The physique of an individual depends on climatic conditions. The individual tries to adjust in his physical environment. Even heredity is also influenced by the physical environment.

2. Social Environment: It refers to the social, cultural, economical and political conditions of an individual in which he lives. The moral, cultural and emotional forces affect the life and the nature of the individual behaviour. It may be of two types-closed and open society. The open society is very conducive for the individual development, whereas closed society is not very conducive to the development. Even the classroom climate should be more open which contributes to the development of individual potentialities. Every individual tries to adjust in his social environment.

3. Psychological Environment: It refers to the definition of personality. Psychological Environment is very important to understand the personality of an individual.

Scope of Environment: An Idea

Our day-to-day life is controlled by environment. The air we breathe, the water we drink, the food we eat, the products we use—all are gathered from the environment. We all depend upon the community of plants, animals and micro-organisms which form a web of life of which we are also a part. We cannot survive without protecting the natural resources. Moreover, natural resources are limited on the earth.

The environment components can be classified in the following categories:-

1. *Physical components* are land, air and water.
2. *Biological components* are plants and animals.
3. *Social components* are populations, social system, social change, and social relations, urbanization etc.
4. *Cultural components* are political, economical, moral and values of life religion, industries etc.

Ecosystem and Ecology: An Idea

The term “ecology” is the study of earth’s households which consists of non-living matters such as soil, water and air and living organisms such as micro-organisms, plants, animals and human beings who live together as interdependent components. The two terms ‘Ecology and Ecosystem’ are most important and basic for the understanding of environment. Ecosystem is considered of environment. Ecosystem is considered

a unit of ecology. The word 'Eco' means environment. Ecology means the science and 'system' refers to interaction and interdependence of organisms and environment. Ecology means the science of environment whereas the Ecosystem means environmental system of particular place and in a unit time. Thus the details of 'ecology' and 'ecosystem' have been discussed below:

Ecology is a new science which deals with the various principles which govern the relationship and interdependence between organisms and environment. The term ecology was coined by combining two Greek words, "oikos" (meaning house) and "logos" (meaning the study of) to denote such relationships and interdependence between organisms and environment. There are so many definition of Ecology. According to C.J. Dreb "Ecology is the scientific study of the interaction between organisms and nature that determine the range distribution and abundance of organisms." Mactadyen define Ecology as, "Science which concerns itself with the interrelationship of living organisms, plants, animals and their environment. According to Pinalea "Ecology is the study of relations between organisms and the totality of the biological and physical factors affecting them or influence by them."

Characteristics of Ecology

There are so many characteristics of ecology. Among them some

characteristics are mentioned here in short:

1. It is the scientific study for analyzing the relations between organisms and environment.
2. It is the study of interrelationships and interdependence between organisms and environment.
3. It is the study of organisms in relations to their environment.
4. It is the science of all the relations of all organisms to all their environments.
5. It is the science of ecosystem. The ecosystem is an important ecological unit.

Forest Resources and its Conservation

Forest and wild life are essential for ecological balance of an area. Forest are an important components of our environment and economy besides economy, forest check air pollution and soil erosion; they save the hill –solid from landslides and deserts trees reduces wind erosion by checking wind velocity. Forests attract rainfall too. Forests are an important renewable nature resource. Forest ecosystem is dominated by trees, there species-contents braying in different parts of the world. Forest contributes substantially to the economic development of our country by providing gods and service to the people and industry.

They also play an important role enhancing the quality of environment by influencing the life supporting system forest is also linked with our culture and civilization. These are areas where our

water regimes are located (Himalayas and western and Eastern Ghats together with catchment areas); National Parks; Sanctuaries, Sacred Groves; Biosphere reserves and all ecological fragile areas. No commercial exploitation can be allowed in this areas and this need protection from fuel-starved cattle. For this, public support must be generated in order to fulfill the real goal of eco-development. Such awareness will be a helpful for supply of goods and service to meet the local Villagers needs.

Councils for Environment Protection

On suggestion of the central Government, environment protection councils were setup in different states and union territories. So far such councils have been set up in 14 states and three union Territories. EPCs have represent actions from legislators of all political parties, non government represent action from legislators of all political parties, non government organization, scientist academicians and official in charges of development activities. The ministry of development and forest has nominated representatives to each of these councils.

Conclusion

From the above discussion it is clear that environment is the surrounding in which the biotic and biotic elements exist. Without nature and natural resources the living being can never of their existence in this planet. Moreover without life, environment has no

significance. Hence, for the continuation of life, every living organism depends on the environment. Among all the living organisms of the planet man has been striving consistently uplift and attains high standards through technological advancement. This has in widespread pollution of the environment all over the world. The seminar will help to develop environmental awareness among the youths to utilize nature and resources in judicious manner. Then they will learn how to safeguard nature which is the most important for the existence of mankind. The society will be highly benefited if the youths of the society can be made seriously concerned about the degrading environment caused by different man made factors.

REFERENCES

1. Sharma, Dr. R.A : Environment Education, Vinay Rakheja, R.Latt Depot, Near Govt. Inter College, Meerut (U.P), 250001, 2010.
2. Rangarajan, Mahesh : Environmental issues in India. A Reader, Dorling (Editor) Kindersley, Private limited, India, 2007
3. Kumar, Arvind : A Text of Environmental science, APH Publishing Corporation, Ansary Road, Darya Ganj, New Delhi, 110002, 2005
4. Kalita, Dr. Mahanta. K : Introduction to Environmental Studies, Asian books Private limited, Ansary Road, Darya Ganj, New Delhi - 110002, 2007
5. Kalita, Mahanta Kumar : Introduction to environmental studies, Asian Books Pvt. New Delhi, 2007
6. Rangarajan, Mahesh : Environmental issues in India, Dorling Kindersley Pvt.Ltd, New Delhi,

2007.

7. Kumar, Arvind : A text book of environmental science. APH Publishing Corporation Darya Ganj, New Delhi, 2004.
8. Sharma, R.A. : Environmental Education, R.Lall Book Depot, Uttar Pradesh, 2010.
9. Shankar, Ulaganathan : Environmental Economics, Oxford University Press, New Delhi, 2005.
10. Bezbaruah, D.K. : Socio Economic change and dimension of social mobility among the Kaibartas in Assam, Projects Dalit, Guwahati, 2005.
11. Baruah, B.K. : A cultural history of Assam, second edition Volume-II, Lawers Book stall, Guwahati, 1969.
12. Extracted from: Google search on Environmental Sustainability and Conservation

Status of Empowerment of Schedule Tribe's People in Assam: A Case Study of Three selected Development Blocks in Sonitpur district

Dr. Sanjoy Saha

Assistant Professor, Department of Economics
LOKD College, Dhekiajuli

Abstract

A nation can only be developed if it's all sections of people irrespective of their caste, religion, creed, gender etc are given equal, sufficient and need based preferential opportunities to foster and flourish. Developing economic and political consciousness, increasing participation and empowering the weaker and backward communities in democratic process will be the right approach for their empowerment, which would enhance and improve their socio-political and economic status. Once the backward communities are begin to feel that they are economically strong, they will begin to think that they will feel equal to other forward communities in all aspects, which is the need of the hour. There is a close interrelationship among the economic consciousness, economic participation and economic culture. Schedule tribe's (S.T.) & Schedule caste (S.C.) communities in Assam are not a composite group, wherein almost all S.T. people are indigenous people but parts of S.C. people were some migrated from different parts of India as well as from East Pakistan. It is said that there is lop-sided, imbalanced and disproportionate degree of economic consciousness, participation and empowerment between Schedule castes and Schedule tribes' people in one hand and between General class people and reserved categories people on the other hand. In this paper a sincere attempt has been made to study and investigate on Status of economic Consciousness & Empowerment of reserved

categories people of Assam in general and Sonitpur district in particular.

Keywords: - *empowerment, economic-culture, indigenous, migrated, schedule-tribe,*

Introduction

Empowerment is the transform or alteration or bestowed in favor of the section or group of people who earlier enjoyed and exercised either restricted or zero control over their lives. Empowerment implies twin elements i.e. primarily controlling over the means or resources which embraces, physical, financial and human. The secondary is right to govern or rule to determine ideology which refers to belief, value and attitudes. So, empowerment implies to the capability of one group or section of the society to be self-sufficient accompanied by the controlling over their decisions which affecting their vital decisions related to their identity, social, economic, political as well as overall development without any fear and suppression. A wide range of interrelationship and interdependence exist among socio-economic and political empowerment wherein consciousness of people act as stimulating drive towards empowerment. Before Independence, as most of the schedule tribes dominated area or inhabiting belt were mostly enclave economies so the tribe's people could not have much interaction with the outsiders and they were deliberately

isolated and subsequently they lost their contact with the mainstream of Assam as well as India.¹ But in post independence period, due to the beginning of democratic process the social interaction between tribes and other indigenous people and outsiders of the state of Assam increased rapidly which is followed by the improvement in the life of tribe's population. Schedule tribes is heterogeneous group, despite significant differences among themselves in their customs and traditions as well complexity in their socio-religious base, the wider world recognizes them as single community. Since 1960 the number of educated among the tribal people has been increasing significantly. Literacy rate and Cultural Revolution took place among the tribe's people at par with other multi communities residing in Assam and they have been adopting as well as using broad Assamese language to share and express their thoughts, ideas, skills, feelings etc. At present day, contribution made in prose, poetry, songs, drama and other literary works are by the tribal community is praiseworthy.

Review of Literature

Mittal & Srivastava (2006) : "Diet, Nutritional Status and Food Related

Traditions of Oraon Tribes of New Mal (West Bengal)”² highlighted the food intake and diet-related practices as well as nutritional status of tribal groups about working in tea garden of Jalpaiguri district. The study concluded that the tea tribes tribal have pitiable consciousness, knowledge and awareness on health, accessibility of available medical facilities and nutrition aspects as well as towards family planning programme, where the children are severely undernourished with very high mortality rate.

Saha S. (2013) “*Fertility and Income: an overview*”³, revealed that there was an association between income per adult and fertility as well as inverse correlation between fertility and level of education among women. The study also focused on the fact that fertility has deep rooted impact on income level in one hand and on the other hand income level has negative impact on fertility, which is also accompanied by close inter-relation with reproductive span and choices of parents.

Toppo H. 1999 : “ Human Rightsviolation in the Tea Plantations of Assam and West Bengal’ ⁴, conducted a study on educational scenario among the Tea tribes of Assam and revealed that the educational status among the Tea tribes was not satisfactory. The survey showed that against 41.11% of the state of Assam it was only 27% of the students among the tea tribes passed matriculation exam in 2003.

Tamuli Ananta,(2019), Role of Non-governmental Organizations (NGOs) in Socio-economic Upliftment of Rural people of Assam,⁵ , made an intensive study on impact ,importance and involvement of NGOs in uplifting the socio-economic status of rural people of Assam.

Boro N. S., (2010), Emancipation and empowerment among the Bodo women reference to socio-cultural and economic aspects⁶, wherein attempt was made to pin point the status of Bodo women and their responsibility and contributions towards the family, society and local economy and found that Bodo women occupied much higher status in comparison to other tribal communities in Assam.

Das Phunu., (2010), Participation of Women in Indian Politics with special reference to North East States-Some Prospects and thoughts⁷, conducted a study on the basis of secondary data and it revealed that participation of women in politics is limited which is accompanied by lot of hindrances.

Rolfe Steve, 2016, Divergence in community participation policy; analyzing localism and community empowerment using a theory of change approach⁸, stated that any effort for empowerment of community must have a balance between power and

responsibilities and cordial state-community relationship.

Miller Riel (Editor), 2018, transforming the future: Anticipation in the 21st Century, ⁹ argued that people always expect to explore better approach to realize prosperity, well being, peace, sustainability and inclusiveness.

Objective of the Study

The main intention of the this study is to understand and investigate the level of economic consciousness and the status of economic empowerment among the Schedule tribes Population in Sonitpur district, taking the total S.T. population of Sonitpur district ,Assam, India.

1. To catch sight of the social, politico and economic conditions of the population in the proposed study area.
2. To study the level of economic consciousness and level of economic empowerment among S.T. population in particular.

Hypothesis

Keeping uniformity and consistency with the objectives below one hypothesis has been adopted:-

1. Worse socio-political level induces to vulnerable empowerment of S.T. communities people

Study area and sampling

The study is limited and restricted within the purview of Sonitpur district,

Assam, India, This district is one among the largest dwelling-place of schedule Tribe and Schedule Caste people of Assam. There are three subdivision and fourteen development blocks in Sonitpur district, and randomly three development blocks selected out of fourteen i.e. Dhekiajuli ,Rangapara and Borshola development blocks wherein total 150 respondents out of three development blocks have been randomly selected . Primary data have been collected from the respondents through schedule questioners by using stratified random sampling method and secondary data from District Census book of Sonitpur, Statistical Handbook of Assam, and Economic survey of Assam etc. The quantitative and qualitative data have been collected by means of scheduled questionnaire, conducting informal interviews, organizing group discussion and by making close observation of the attitudes and psychology of the respondents. In this study statistical methods and tools as per requirements have been used to classify, tabulate and analyze the data .

S.T/S.C. Population in Sonitpur district, Assam

The population census 2011 shows that total population of Sonitpur district was 1924110, where 5.67% of total population constitutes Schedule castes (Total 109130 persons) and 12.07% of the total population are belong to the Schedule Tribes community district wise. Behali Development block recorded

highest percentage i.e. 16.92% of Schedule castes people and Pub-Chariduar development block has highest percentage ie 46.93% of Schedule Tribes population. The table-1 portrays a pen-picture of S.T./S.C. people in the district of Sonitpur.

Table-1, Number & Percentage of S.C./S.T. population in Development block wise, 2011

Sl . N os .	Name of Develo pment Block	Total popul ation	Total S.C. popul ation	Total S.T popul ation	% of S.C. popul ation	% of S.T. popul ation	S.C. People literacy rate			S.T. People literacy Rate		
							M	F	Gap	M	F	Gap
1	Dhekia juli	2246 11	1005 5	1807 8	4.48	8.05	79.8 2%	63.8 6%	15.9 6%	79.5 2%	66.4 8%	13.0 4%
2	Rangap ara	9891 2	474	4139	0.48	4.18	91.0 7%	73.8 1%	17.2 6%	83.1 3%	72.2 7%	10.8 6%
3	Barcha la	1973 45	1379 8	4072 8	6.99	20.64	77.2 4%	59.2 4%	18 %	66.2 8%	48.9 8%	17.3 %
4	Total of the district	1750 265	9469 2	2283 45	5.41	13.05	82.5 %	69.1 %	13.4 %	71.2 1%	56.4 7%	14.7 4%

Source:-District Statistical Handbook, Sonitpur, Assam, 2011

Discussion & analysis

The Schedule tribe's people should avail non-discriminatory equal opportunities in respect of socio-economic and political opportunities and for their empowerment it is utmost essential Gender- unbiased freedom to participate and act without man-made barriers, of course within legal purview, acquiring economic and political powers to exercise their rights as well as develop human resources and their potentialities. Community empowerment is accompanied by fulfillment and accomplishment of certain key ingredients like literacy, better health and education, access to financial

resources and financial literacy, employment opportunities, active and conscious citizens, strengthening communities, partnership with public bodies. In this study, variables like literacy rate, education, income level, employment level, economic activeness and political consciousness have been taken to investigate the degree of empowerment of schedule tribe's people of the proposed study area.

Table-2, Social, economic and demographical attributes of the sample

Block's name	Number of respondents	Age limit		Educational status		Types of job		Income status	
Dhekiajuli	50	18-38 yrs	8	Illiterate	7	Agriculture	14	Below 15,000/month	11
		38-58 yrs	27	Below 12 th class	17	Business	14	15-35 thousand/pm	19
		58-78 yrs	10	Up to graduate	18	Govt. Job	10	35 to 55 thousand/pm	10
		More than 78 yrs	5	More than graduate/other professional degrees	8	Private Job	12	Above 55 thousand/pm	10
Rangapara	50	18-38 yrs	11	Illiterate	10	Agriculture	12	Below 15000/month	10
		38-58 yrs	21	Below 12 th class	20	Business	16	15-35 thousand/pm	16
		58-78 yrs	14	Up to graduate	16	Govt. Job	8	35 to 55 thousand/pm	12
		Above 78 yrs	4	More than graduate/other professional degrees	4	Private Job	14	Above 55 thousand/pm	12
Barchola	50	18-38 yrs	14	Illiterate	6	Agriculture	14	Below 15000/month	6
		38-58 yrs	15	Below 10 th class	18	Business	15	15-35 thousand/pm	15
		58-78 yrs	17	Up to graduate	17	Govt. Job	11	35 to 55 thousand/pm	15
		Above 78 yrs	4	More than graduate/other professional degrees	9	Private Job	10	Above 55 thousand/pm	14

Source: Field Survey, June-July/2021

The table-2 denotes that average 15.33% of the total respondents in three blocks are illiterate, so literacy rate of schedule tribes people as per survey is 84.67%, 14% are with higher education i.e. above graduates, 26.67% S.T. people are agricultural farmers, 19.33% are in governmental service, 17.33% respondents are in private jobs and remaining 30% are doing tinny business. It is also seen that 24% of respondents have more than Rs.55, 000 per month and only 18% people have income level less than Rs. 15,000 per month.

As per census 2011, Literacy rate of Assam was 72.19% which was marginally behind than the national literacy rate 72.99%. Similarly, literacy rate in Sonitpur district in 2011 was 67.34% so obviously, Illiteracy rate was 32.66%. In respect of literacy rate, in our concerned study area a sample of 150 respondents randomly selected from three development blocks which revealed that the literacy rate is 84.67% and illiteracy rate is 15.33%. So, it is implied that the findings in respect of this variable i.e. literacy is satisfactory.

This will be further establishing when we compare level of income of schedule tribe's people in the study area with the national and state per capita income. The per capita income of Assam at current price for the year 2016-17 was Rs. 65,698.00 as against Rs. 60526.00 in 2015-16, whereas in case of India it was 93293.00 for the year 2015-16 but increased year Rs. 103219.00 in 2016-17. It is also seen that per capita income for all India average is higher than that of Assam over the years. So, it is implied from table-2 that the level of income schedule tribes people in the study area is much higher as compared to National as well as state level per capita income so it becomes justified to argue that the economic condition of tribes people is satisfactory.

Table-3, Time spent in discussing economic issues of family

Particulars	Schedule Tribes						Schedule Castes					
	Regularly		Rarely/ Seldom		Not at all		Regularly		Rarely/ Seldom		Not at all	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
With members of family	8%	11%	35%	37%	57%	52%	6%	12%	26%	22%	68%	66%
With friends and Neighbors	12%	15%	28%	36%	60%	59%	5%	3%	20%	17%	75%	80%
Aware of current economic updates	7%	11%	28%	34%	65%	55%	4%	8%	18%	11%	78%	81%

Source : Field Survey, June-July,2021

The above table-3, reveals that there is very less number of schedule tribe's people discuss regularly economic matters and issues, where only 8% male and 11% female discuss with family members regularly but majority of tribes people do not discuss any economic issues among themselves. Only 12% male and 15% female are discuss with friends and neighbors on economic issues but 60% are not discussing at all. It is also found that 9% respondents are aware of current economic updates, 60% are not aware of current economic updates at all. So, it is apparent that majority of the surveyed people do not have any interest in economic issues and affairs which signifies that most of the tribes people are not economically conscious and aware.

Table- 4, Reactions to some questions related to economic activities, behavior etc

Sl. No	Questions	Responses from the respondents		
		Yes	No	Don't like to share
1.	Are you satisfied with present income level?	22%	78%	00
1.	Do you want to engage your family members to income generating activities in addition to their normal duties?	18%	80%	02%
3.	Do you know the different schemes for the welfare of the people?	26%	70%	04%
4.	Are you member of Self-help Group (SHGs)?	54%	46%	00
5.	Have you taken multiple earning activities?	10%	78%	12%
6.	Do you make regular savings out of your income?	44%	56%	0
7.	Had you taken loan from microfinance?	22%	78%	00
8.	Are your children studying in private school??	38%	62%	00
9.	Do you go to Private medical doctors/hospitals for treatment of your family members?	58%	42%	00

10,	Have you ever become public representative in any tier of public authorities?	02%	98%	00
12.	Are you satisfied with the performance of the State/Central Government?	64%	30%	06%
12.	Can you name any two or three political leaders from the Schedule Tribe/ Schedule caste community?	44%	56%	00
13.	Do you ever interacted or know the leaders of the ABSU/AASU/AATTSA etc.?	22%	78%	00

Source : Field Survey, June-July/2021

The above table-4, reflects that only 22% respondents are satisfied with the present income level, 18% are seeking other income sources for their family members, 10% are using multiple sources of earnings, 44% respondents make regular savings out of their incomes, 22% had taken loan from micro finance, which signifies that their aspirations and needs to a larger extent remain unfulfilled. It also seen that 38% of respondents allowing their children to read in private school, 58% respondents are taking medical treatment in private sector. As the tribal villages are settled in isolated remote areas so they do not bother to understand political issues e.g. only 26% of respondents do not know even the minimum information regarding the different welfare schemes launched by either state or central Government. The responses recorded in table-4 on political issues indicate that there is lack of political consciousness and political empowerment among the schedule tribes population in the district of Sonitpur, Assam.

Conclusion :

This study was carried out on determining and highlighting the vital socio-economic and political determinants of schedule tribe's population. It is evident that low level of education, low level of income, lack of better health and career opportunities, on the breadline level of political consciousness etc are the main obstacles towards the economic empowerment of S.T. people. From the above analysis it is also apparent that the process of empowerment is the outcome of diverse social, demographic, economic and political factors which requires balanced and harmonious

growth. It is also true that although economic empowerment of S.T. people is under severe hurdles yet an optimistic atmosphere has been created which has passed the stage of take off. For the empowerment of schedule tribe's population it requires that they must have their voice in decision-making and planning through adequate representation in Government. Reservation of seat for tribal people in local bodies, Legislature and parliament will strengthen the process of transforming in the society.

References :

1. Sonowal Hazarika Baby, (2007) "demographic Profile of Sonowal Kacharis of Assam: - A case study of Dirugarah district.", Assam Publication, Dibrugarh, Assam
2. Mittal P C and Srivastava S (2006), "Diet, Nutritional Status and Food Related Traditions of Oraon Tribes of New Mal (West Bengal), Rural and Remote Health Available at http://www.rrh.org.au/publishedarticles/article_print_385.pdf, , P. 11-15,
3. Saha S. (2013): Fertility and Income: an overview, RKC Research Journal 'Space' Vol:II, , ISSN:2229-7898, P. 40-49
4. Toppo. H. (1999): Violation of Human Rights in the Tea Plantations of Assam and West Bengal, In Thomas Pulloppilli(ed), Identity of Adivasis in Asaam, Indian Publishers Distributors, Delhi. P. 125-162
5. Tamuli Ananta,(2019), Role of Non-governmental Organizations (NGOs) in Socio-economic Up-liftment of Rural people of Assam, Assam College Teachers' Association Journal ,Volume:XLI, ISSN-2229-693X, PP.280-287, General secretary, ACTA, Guwahati, Assam.
6. Boro N. S., (2010), Emancipation and empowerment among the Bodo women reference to socio-cultural and economic aspects, Women and human rights: The North East context, Principal, Barhag College, Barpeta, Assam
7. Das Phunu., (2010), Participation of Women in Indian Politics with special reference to North East States-Some Prospects and thoughts⁷ ,The North East context, Principal, Barhag College, Barpeta, Assam
8. Rolfe Steve, 2016, Divergence in community participation policy; analyzing localism and community empowerment using a theory of change approach, Local Government Studies, Volume-41, Issue
9. Miller Riel (Editor), 2018, transforming the future: Anticipation in the 21st Century, ISBN book, Taylor & Francis
10. Chaudhuri, Budhadeb. Ed. (1982), Tribal Development in India: Problems and Prospects, Inter-India Publication, New-Delhi
11. Ghurye, G.S. (1963), The Scheduled Tribe, The Popular Prakashan Pvt., Bombay
12. Paul Mitra, Kakali. (2004), Development Programmes and Tribal's some emerging issues, Kalpaz Publications, New-Delhi-3
13. Sharma, B. D. (1978) , Tribal Development : The concept and the frame, Sahyog Pustak Trust, New-Delhi-11
14. Thakur, Devendra and D.N. Thakur. Ed. (1994), Labour and Employment (Tribal life in India-5), Deep and Deep Publications, New-Delhi-12
15. Government of Assam,(2010-11): Economic survey of Assam, Assam Government Press, Guwahati